

Wzrost
Feltzowski

na rok 1951

Mydło, Ogólne

1000 kg 1000 kg 1000 kg

1000 kg 1000 kg 1000 kg

Wzrost 1000 kg 1000 kg 1000 kg

Burki oryginalne Sławuckie.

Kalosze, buty do kolan gumowe, **Pe-**
leryny od rb. 3 kop. 50, **Płaszcz**e od rb. 6
nieprzemakalne, **Wanny** i **Bidety** składane.
Dreny szare, czerwone i czarne: **Podkłady**
dla chorych **Irygatory**, **Baseny**, **Kanki**,
Katetery, **Materace** do wody gorącej.
Poduszki okrągłe i podłużne. **Worki** gu-
mowe do lodu i wody gorącej. **Środki** opa-
trunkowe. **Pończochy** elastyczne na roz-
dęcie żył. **Opaski** ochronne. **Poduszczy-**
ki higieniczne. **Pasy** brzuszne. **Wy-**
roby higieniczne angielskie i francuz-
kie. **Ceraty** podłogowe i na stoły. **Buty**
filcowe damskie, męskie i dziecięce. **Gim-**
nastyki pokojowe. **Gąbki** i **Skórki** zam-
szowe. **Rozpylacze.**

POLECA:

Główny Skład Wyrobów Gumowych

J. Rokicki i S^{-ka}

WARSZAWA

Hotel Rzymski, Nowo-Senatorska 1.

Ceny fabryczne. Towar wyborowy.

WW. PP. Doktorom, Felezerom i Akuszerkom
znaczny **rabat.**

— **Cenniki grafis.** —

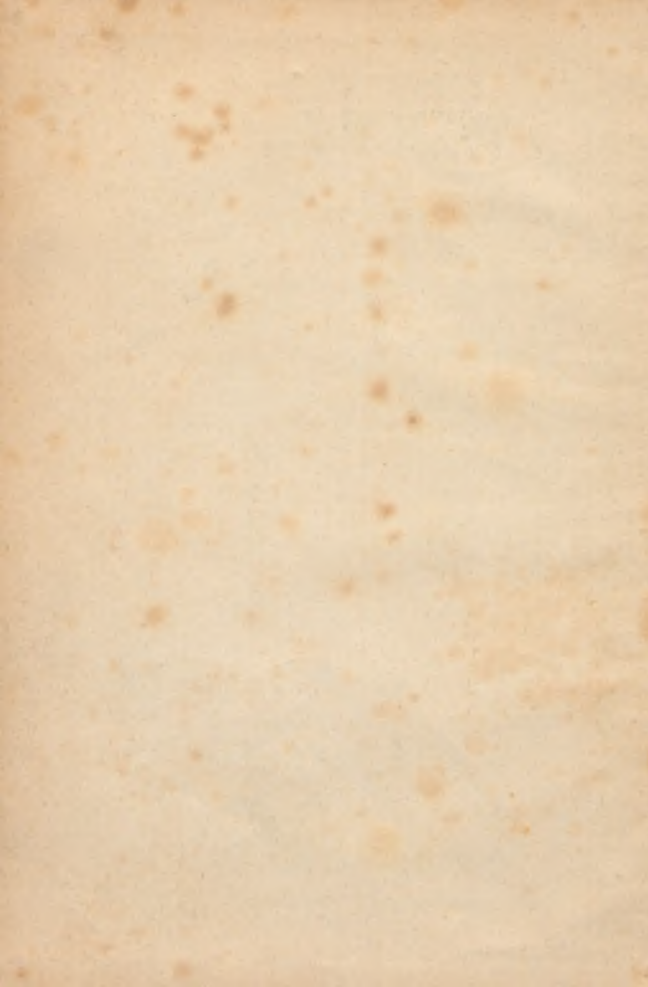
$$\begin{array}{r} 65 \\ 74 \\ \hline 2600 \end{array}$$

Dec 60

21000
 1200

Kinematograph

1894
 1914-10
 20-10

Kalendarz Felczerski

NA ROK

1911

Wydany staraniem redakcyi „Przeglądu Felczerskiego”

WYDAWNICTWA ROK X

WARSZAWA, Bielańska 16 ▲ ▲ ▲ ▲ ▲ ▲ ▲ ▲ 1910

Druk. i lit. Jana Cotty w Warszawie.

Czas. 5167/10

SPIS RZECZY.

Kalendarz ogólny	1—16
Pocztą i telegraf	19
Taryfa telegraficzna	20
Monety	21
Porównanie wagi dziesiętnej z lekarską	22
Pierwsza pomoc w nagłych przypadkach	23—32
Otrucia	32—41
Podręcznik terapeutyczny	42—135
Największe dawki środków lekarskich mocno działających dla osób dorosłych, według ostatniej farmakopei rządowej	136—139
Porównanie dawki leków według rozmaitego wieku chorych	139
Waga różnych dawek	140
Dawkowanie wstrzykiwań podskórnych dla dorosłych i dzieci	140—141
Wzrost i waga ciał, w różnych latach życia	142
Tablica wyrzynania się zębów	143
Długość okresu wylegania i zaraźliwości chorób zakaźnych	144—145
Niektóre prawa i przyw., przysługujące felcz.	146—148
Wyciąg z ustawy Warszaw. Szkoły Felcz.	148—150
Instrukcja obowiązująca felczerów w Królestwie Polskiem	150—152
Lista felczerów miejscowych i zamiejscowych	153
Notatnik	—
Ogłoszenia	—

BIBLIOTERA

UMCS

LUBLIN

K 1333/61/1

WYDAWNICTWA ROK X-ty

„PRZEGLĄD FELCZERSKI”

Dwutygodnik Popularno-Naukowy dla Felczerów i Akuserek

Warunki prenumeraty: rocznie **rb. 5**, półrocznie
rb. 2 k. 50 wraz z przesyłką pocztową.

Redakcya i administracya: **Warszawa Bielańska № 16.**

Redaktor i wydawca **W. Szymański.**

Prenumeratę przyjmuje administracja „Prze-
glądu felczerskiego”, Bielańska 16, księgarnie
i wszystkie instytucje pocztowo-telegraficzne.

W Redakcyi „Przeglądu felczerskiego” są do nabycia:

Roczniki „Przeglądu” za 1902, 1903, 1904, 1905,
1906, 1907, 1908, 1909, 1910 r. w oprawie
po **rb. 4**.

D-ra Oksa Farmakologja Felczerska. Cena
egz. **rb. 1 kop. 50**, z przesyłką **rb. 1 kop. 75**.

D-r. Schimelbusch. Aseptyczne leczenie ran
kop. 50.

Dr. Fruchtman. Pielęgniarstwo z 80 rysunkami
rb. 1 kop. 50.

Program szkół felczerskich normalnych **kop. 15**.

Ustawa dla Zgromadzeń Felczerskich w Królest-
wie Polskiem. Cena **kop 50**.

Życzącym sobie nabyć wyżej wymienione książki, administra-
cja „Przeglądu” wysyła za zaliczeniem.

Dni Galowe Dworskie.

Maj. Dnia 23 Kwietnia (6 Maja), imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani Aleksandry Teodorówny.

Dnia 6 (19) Maja, rocznica urodzin Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana Mikołaja II Aleksandrowicza.

Dnia 14 (27) Rocznicą Św. Koronacyi Ich Cesarskich Mości Najjaśniejszego Pana Mikołaja II Aleksandrowicza i Najjaśniejszej Pani Aleksandry Teodorówny.

Czerwiec. Dnia 25 Maja (7 Czerwca), urodziny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani Aleksandry Teodorówny.

Sierpień. Dnia 22 Lipca (4 Sierpnia) Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani Maryi Teodorówny.

Dnia 30 Lipca (12 Sierpnia), urodziny Jego Cesarskiej Wysockości Cesarzewicza Następcy Tronu i Wielkiego Księcia Aleksego Mikołajewicza.

Październik. Dnia 5 (18) Października, imieniny Jego Cesarskiej Wysockości Cesarzewicza Następcy Tronu i Wielkiego Księcia Aleksego Mikołajewicza.

Listopad. Dnia 21 Października (3 Listopada), rocznica Wstąpienia na Tron Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana Mikołaja II Aleksandrowicza.

Dnia 14 (27) rocznica urodzin Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani Maryi Teodorówny.

Grudzień. Dnia 6 (19) imieniny Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana Mikołaja II Aleksandrowicza.

ЯНВАРЬ

STYCZEŃ

19 в.	Дек. Мч. Вониф.	1 N.	Nowy Rok 1911
20 п.	См. Игнатія Б.	2 P.	Makarego op.
21 в.	Мч. Іуліаніи.	3 W.	Daniela m.
22 с.	Вмч. Анастасія.	4 Ś.	Tytusa b. w.
23 ч.	Прп. Павла арх.	5 C.	Telesfora p. m.
24 п.	Мч. Евгенія	6 P.	† Trzech Króli.
25 с.	Рож. Ісуса Х.	7 S.	Lucjana m.
26 в.	Соборъ Пр. Б.	8 N.	Seweryna op.
27 п.	Св. А. Стефана	9 P.	Marcjanny p.
28 в.	Св. А. Никанора	10 W.	Agatona i Wilh.
29 с.	Св. 14000 млад.	11 Ś.	Honoraty p.
30 ч.	Мчц. Анисіи.	12 C.	Arkadiusza m.
31 п.	Прп. Меланіи Р.	13 P.	† Weroniki P.
1 с.	Янв. Нов. Годъ	14 S.	Hilarego b. w.
2 в.	Св. Сильвестра.	15 N.	Imienia Jezus.
3 п.	Прп. Малахія.	16 P.	Marcelego P. M.
4 в.	Соб. 70 Апост.	17 W.	Antoniego op.
5 с.	Мч. Θεοπεμίта.	18 S.	Kat. św. Piotra.
6 ч.	Богоявл. Гос.	19 C.	Henryka b. m.
7 п.	Соб. св. Іоанна.	20 P.	† Fabiana p. m.
8 с.	Прп. Георгія.	21 S.	Agnieszki pm.
9 в.	Св. Филиппа.	22 N.	Wincentego m.
10 п.	Св. Григорія еп.	23 P.	Zaślubiny N.M.P.
11 в.	Прп. Θεοδосія в.	24 W.	Tymoteusza b.
12 с.	Мч. Татіаны.	25 Ś.	Nawr. św. Pawła
13 ч.	Мч. Ермила.	26 C.	Polikarpa b.m.
14 п.	Прп. От. въ Син.	27 P.	† Jana Złotoust.
15 с.	Прп. Павла Оув.	28 S.	Objaw. ś. Agn.
16 в.	Ап. Петра.	29 N.	Franciszka Sal.
17 п.	Прп. Антонія.	30 P.	Martyny panny.
18 в.	Св. Аѡнанасія В.	31 W.	Piotra Nolasco.

Pierw. kw. d. 8 o g. 7 m. 50 r.
Pełnia d. 14, o g. 11 m. 56 w.
Ost. kw. d. 22, o g. 7 m. 51 r.
Nów d. 30, o g. 11 m. 15 r.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 7, 14, 21, 28 Sabaty; d. 1 Rozchodesz czyli 1-szy dzień miesiąca Tewes; d. 30 Rozchodesz, czyli 1-szy dzień miesiąca Szwat.

ФЕВРАЛЬ		L U T Y	
19 с.	Янв. Пр. Макар.	1 Ś.	† Wig. Ignac.
20 ч.	Прп. Евѣмїя В.	2 С.	Ocz. N. M. P.
21 п.	Прп. Максима.	3 P.	† Błażeja b. w.
22 с.	Ап. Тимофея.	4 S.	Ansgarego.
23 в.	Св. м. Климента	5 N.	Agaty p. m.
24 п.	Прп. Ксєніи.	6 P.	Doroty p. m.
25 в.	Св. Григор. Бог.	7 W.	Romualda ap.
26 с.	Прп. Ксєнофон.	8 Ś.	Jana z Matty w.
27 ч.	Св. Іоанна Зл.	9 С.	Apolonii p. m.
28 п.	Прп. Ефрема.	10 P.	† Scholastyki p.
29 с.	Св. Игнатія Бог.	11 S.	Objaw. N.M.P.
30 в.	Св. Василія	12 N.	Eulalji p.
31 п.	Св. чуд. Кира.	13 P.	Jana i Dobr. m.
1 в.	Февр. Мч. Триф.	14 W.	Walentego k. m.
2 с.	Срѣтеніе Гос.	15 S.	Faustyna m.
3 ч.	Симеона Богоп.	16 С.	Juljanny p.
4 п.	Прп. Исидора.	17 P.	† Patrycyusza.
5 с.	Св. Θεологія.	18 S.	Symeona b. m.
6 в.	Св. Вукала.	19 N.	Konrada w.
7 п.	Прп. Парєєнія.	20 P.	Leona B. w.
8 в.	Вмч. Θεодора.	21 W.	Maksymiana b.
9 с.	Мч. Никифора.	22 Ś.	Kat. św. Piotra.
10 ч.	См. Харалампія	23 С.	Piotra Damiana
11 п.	См. Власія.	24 P.	† Macieja Ap.
12 с.	Св. Мелетія.	25 S.	Zygryda b. w.
13 в.	Пр. Мартиніана.	26 N.	Aleksandra b. m.
14 п.	Прп. Кирилла.	27 P.	Leandra b. w.
15 в.	Св. Ап. Овїсема	28 W.	Romana op.
	☞ Табельн. дни		† ozn. wigil. i p. ☞ dzień galowy

Pierw. kw. d. 6, o g. 4 m. 58 w.
Pełnia d. 13, o g. 12 m. 7 w.
Ost. kw. d. 21, o g. 5 m. 14 r.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 4, 11, 18, 25 Sabaty; d. 28 Rozchodesz,
czyli 1-szy dzień miesiąca Ador.

МАРТЪ

MARZEC

16 с.	Февр. Памфила	1 Ś.	†† <i>Popiel.</i> Albina
17 ч.	Св. Вм. Θεодора	2 С.	†† Heleny Ces.
18 п.	Св. Льва папы.	3 P.	†† Kunegundy C.
19 с.	<i>Ап. Архиппа.</i>	4 S.	†† <i>Kazimierza.</i>
20 в.	Св. Льва еп.	5 N.	† Adrjana m.
21 п.	Прп. Тимофея.	6 P.	† Wiktora m.
22 в.	Прп. Аѳанасія.	7 W.	† Tomasz z Ak.
23 с.	См. Поликарпа.	8 Ś.	†† Jana Bożego.
24 ч.	Чес. гл. Іоанна.	9 С.	† Franciszki.
25 п.	Св. Тарасія арх.	10 P.	†† 40 męczen.
26 с.	Св. Григорія еп.	11 S.	†† Konstantego.
27 в.	Прп. Проконія.	12 N.	† Grzegorza.
28 п.	Прп. Василя.	13 P.	† Krystyny P.
1 в.	Мартъ. Евдокія	14 W.	† Matyldy kr.
2 с.	См. Θεодота.	15 Ś.	†† Klemensa.
3 ч.	Мч. Евтропія.	16 С.	† Abrahama p.
4 п.	Прп. Герасима.	17 P.	†† Józefa z Ar.
5 с.	Мч. Конона.	18 S.	†† <i>Gabryela Ar.</i>
6 в.	Мч. Констант.	19 N.	† Józefa Obl.
7 п.	См. Василя.	20 P.	† Wolframa b.
8 в.	Пр. Θεοφιλαкта	21 W.	† Benedykta o.
9 с.	<i>С. 40 м. Севаст.</i>	22 Ś.	†† Katarzyny w.
10 ч.	Мч. Кодрата.	23 С.	† Katarzyny kr.
11 п.	Св. Софонія пат.	24 P.	†† Marka m.
12 с.	Пр. Θεοφана и.	25 S.	† Zwiast. NMP.
13 в.	Св. Никифора.	26 N.	† Ludgera b. w.
14 п.	Св. Θεοгноста.	27 P.	† Jana Damasc.
15 в.	Мч. Аганія.	28 W.	† Jana Kapistr.
16 с.	Мч. Савина.	29 Ś.	†† Eustazego.
17 ч.	Прп. Алексія.	30 С.	† Anieli wd.
18 п.	Св. Кирилла ар.	31 P.	†† Balbiny p.

Nów d. 1, o g. 2 m. 1 r. Pierw. kw. d. 8,
 o g. 0 m. 31 r. Pełnia d. 15, o g. 1 m. 28 r.
 Ostat. kw. d. 23, o g. 1 m. 56 r. Nów
 d. 30, o g. 2 m. 8 wiecz.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 4, 11, 18, 25 Sabaty; d. 13 post Estery;
 d. 14 i 15 Purym (zapusty); dnia 30 Rozchodesz,
 czyli 1-szy dzień miesiąca Nisan.

АПРѢЛЬ		KWIECIEŃ	
19 с.	Мар. Хрисанѳа.	1 S.	†† Teodory m.
20 в.	Прп. Іоанна.	2 N.	† Franciszka.
21 п.	Прп. Іакова ис.	3 P.	† Ryszarda b.
22 в.	См. Василя.	4 W.	† Izydora b. w.
23 с.	Пр. м. Никона.	5 Ś.	†† Wincentego.
24 ч.	Св. Артемона.	6 C.	† Wilhelma op.
25 п.	Благ. Пр. Бог.	7 P.	†† Epifaniusza.
26 с.	Соб. А. Гавріила	8 S.	†† Dyonizego b.
27 в.	Мч. Матроны.	9 N.	† Marji Kleofas.
28 п.	Прп. Иларіона.	10 P.	† Ezechiela Pr.
29 в.	Св. Марка.	11 W.	† Leona Wielk.
30 с.	Прп. Іоанна.	12 Ś.	†† Wiktora m.
31 ч.	Св. Аполлонія п.	13 C.	†† W. Hermen.
1 п.	Апр. Пр. Маріи	14 P.	†† W. Walerjana
2 с.	Прп. Тита.	15 S.	†† W. Anastaz.
3 в.	Прп. Никиты.	16 N.	Wielkanoc
4 п.	Прп. Іосифа.	17 P.	Wielkanoc
5 в.	Мч. Феодула.	18 W.	Bogumiła w.
6 с.	Св. Мееодія рав.	19 Ś.	Tymona m.
7 ч.	Св. Георгія.	20 C.	Sulpicjusza m.
8 п.	Ап. Иродіона.	21 P.	† Anzelma b. w.
9 с.	Прп. Вадима.	22 S.	Sotera i Kaja.
10 в.	Св. Хр. Вос.	23 N.	Wojciecha b. m.
11 п.	Мч. Антипы.	24 P.	Fidelisa kap.
12 в.	Св. Василя.	25 W.	Marka Ew.
13 с.	См. Артемона.	26 Ś.	Kleta i Marcel.
14 ч.	Св. Мартина ис.	27 C.	Teofila i Tertul.
15 п.	Вел. Ап. Арист.	28 P.	† Pawła od Krz.
16 с.	Вел. Мч. Агапіи.	29 S.	Piotra m.
17 в.	Вел. См. Симеон.	30 N.	Grobu Chryst.

Pierw. kw. d. 6, o g. 7 m. 25 r.
 Pełnia d. 13, o g. 4 m. 7 w.
 Ost. kw. d. 21, o g. 8 m. 6 w.
 Now d. 28, o g. 11 m. 55 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 1, 8, 15, 22, 29 Sabaty; d. 13 i 14 Pesach
 (Wielkanoc); d. 15, 16, 17 i 18 wolne święta;
 d. 19 i 20 ostatnie dwa dni uroczyste Pesach
 (Wielkiejnocy); d. 28 i 29 Rozchodesz, czyli 1-e
 dni miesiąca Ijar.

М А Й

М А Ј

18 п. **Апр.** Пр. Іоанна
19 в. Св. Георгія.
20 с. Прп. Θεодора.
21 ч. Мч. Θεодора.
22 п. Ап. Климента.
23 с. **Свм. Георгія.**

24 в. Мч. Саввы.
25 п. **Ап. и Ев. Марка**
26 в. С. мч. Василія.
27 с. А. и м. Сумеона
28 ч. Мч. Максима.
29 п. С. 9 м. Кизичес.
30 с. Св. Ап. Іакова.

1 в. **Май.** С. Іереміи.
2 п. Св. Аванасія.
3 в. Мч. Тимофея.
4 с. Мч. Пелагіи.
5 ч. Вмч. Ирины.
6 п. Прв. Іова мн.
7 с. Мч. Акакія.

8 в. **Сап. Іоанна Б.**
9 п. **Св. Николая.**
10 в. **С. ап. Симона**
11 с. Прп. Кирила.
12 ч. Св. Епифанія.
13 п. Мч. Александра
14 с. Мч. Исидора.

15 в. Прп. Пахомія.
16 п. Прп. Θεодора.
17 в. Св. Стефана.
18 с. Мч. Θεодота.

1 Р. **Filipa i Jakóba.**
2 W. Zygmunta kr. m.
3 Ś. **Znales. Krzyża ś.**
4 C. Florjana m.
5 P. † Piusa V P.W.
6 S. **Jana Ap. i E.**

7 N. **Opieki św. Józefa**
8 P. Stanisława B.
9 W. Grzegorza Narj.
10 Ś. Izydora oracza.
11 C. Mamerta b. w.
12 P. † Pankracego m.
13 S. Serwacego b.

14 N. Bonifacego m.
15 P. Zofji wd. m.
16 W. Jana Nep. k. m.
17 Ś. Paschalisa m.
18 C. Feliksa kapuc.
19 P. † Piotra Cel.
20 S. Bernardyna S.

21 N. Wiktora m.
22 P. †† Julji p. m.
23 W. †† Dezyderego b.
24 Ś. †† **Wig.** Joanny.
25 C. Wniebowst. P.
26 P. † Filipa i Ner.
27 S. Bedy w. d. k.

28 N. Augustyna b. w.
29 P. Teodozyl p. m.
30 W. Feliksa p. m.
31 Ś. Anieli panny.

Pierw. kw. d. 5, o g. 2 m. 44 w.
Pełnia d. 13, o g. 7 m. 40 w.
Ost. kw. d. 21, o g. 10 m. 53 r.
Nów d. 28, o g. 7 m. 54 r.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 6, 13, 20, 27 Sabaty; d. 12 Pesach-szeni;
d. 16 Lagbeomer (dni radosne); d. 28 Rozcho-
desz, czyli 1-szy dzień miesiąca Sywan.

І Ю Н Ъ

CZERWIEC

19 ч.	Май. Возн. Г.	1 С.	Jakóba b. w.
20 п.	Пм. с. Алексія.	2 Р.	† Marcelina m.
21 с.	Константина.	3 С.	† Erazma b. m.
22 в.	Мч. Василиска.	4 N.	Zesł. D. Sw.
23 п.	Св. Михаїла.	5 Р.	Świąt. Bonifac.
24 в.	Прп. Сумеона.	6 W.	Norberta, Klaud.
25 с.	✙ Св. Іоанна II.	7 Ś.	✙ † Roberta op.
26 ч.	Ап. Карпа.	8 С.	Maksyma b. w.
27 п.	Смч. Терапонта.	9 Р.	† Pryma i Fel.
28 с.	Св. Никиты исп.	10 S.	† Małgorzaty.
29 в.	Д. Св. Троицы.	11 N.	Trójcy S. Barn.
30 п.	День Св. Духа	12 P.	Jana w., Onufr.
31 в.	Св. Ап. Ерма.	13 W.	Antoniogo Pad.
1 с.	Іюнь. Мч. Іуст.	14 Ś.	Bazylego W.
2 ч.	Св. Никифора.	15 C.	Boże Ciało.
3 п.	Мч. Клавдія.	16 P.	† Bennona b. w.
4 с.	Св. Митрофана.	17 S.	Jolanty w.
5 в.	См. Дорофея.	18 N.	N. M. P. N. Pom.
6 п.	Прп. Іларіона.	19 P.	Gerwaz. i Prot.
7 в.	Мч. Θεодота.	20 W.	Sylwerjusza p.
8 с.	Вмч. Θεодора.	21 Ś.	Alojzego Gonz.
9 ч.	Св. Кирила ар.	22 C.	Paulina b. w.
10 п.	Смч. Тимофея.	23 P.	† Serca Jezusow.
11 с.	С. Варѣоломея	24 S.	Nar. św. Jana.
12 в.	Прп. Онуфрія.	25 N.	Prospera b. w.
13 п.	Прп. Анны.	26 P.	Jana i Pawła m.
14 в.	Прп. Елисея.	27 W.	Władysława kr.
15 с.	Прп. Амоса.	28 Ś.	†† Leona II p.
16 ч.	Св. Тихона.	29 C.	Piotra i Pawła
17 п.	Мч. Мануїла.	30 P.	Wsp. św. Pawła

Pierw. kw. d. 3, o g. 11 m. 34 w.
 Pełnia d. 11, o g. 11 m. 21 w.
 Ost. kw. d. 19, o g. 10 m. 20 w.
 Now d. 26, o g. 2 m. 50 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 3, 10, 17, 24 Sabaty; d. 2 i 3 Szewnos (Zielone święta) pamiątka odebrania 10-ciu przykazań na górze Synaj; d. 26 i 27 Rozchodesz, czyli 1-sze dni miesiąca Tamus.

І Ю Л Ь

L I P I E C

18 с.	Іюнь. Леонтія.	1 S.	† Teodoryka k.
19 в.	Св. Ап. Іуды.	2 N.	<i>N. Krwi Chryst.</i>
20 п.	Мч. Аѳанасія.	3 P.	Anatoliusza m.
21 в.	См. Терентія.	4 W.	Józefa Kalas.
22 с.	См. Евсевія.	5 S.	Antoniego Zak.
23 ч.	Мч. Агрипины.	6 C.	Izajasza pr.
24 п.	<i>Рож. св. Іоанна</i>	7 P.	† Cyrylla i Met.
25 с.	Пр. Февраніи	8 S.	Elżbiety kr. wd.
26 в.	Прп. Давида.	9 N.	<i>Bł. Jana z Dukli.</i>
27 п.	Прп. Самсона.	10 P.	7 br. мęcz. s. Fel.
28 в.	Чд. Кира и Іоан.	11 W.	Pelagji m.
29 с.	Петра и Павла	12 S.	Jana Gwalberta.
30 ч.	<i>Соб. дванад. Ап.</i>	13 C.	Małgorzaty p. m.
1 п.	Іюль. М. Космы.	14 P.	† Bonawentury.
2 с.	Пол. Р. Пр. Бор.	15 S.	Rozesłanie ap.
3 в.	<i>Св. Филиппа м.</i>	16 N.	<i>N. M. P. Szkap.</i>
4 п.	Св. Андрея арх.	17 P.	Aleksego w.
5 в.	<i>Прп. Сергія Р.</i>	18 W.	Szymona z Lip.
6 с.	Прп. Сисоя.	19 S.	Wincentego a P.
7 ч.	Прп. Ѳомы.	20 C.	Czesława w.
8 п.	<i>Яв. Ік. Б. Мат.</i>	21 P.	† Praksedy p. m.
9 с.	Прм. Панкратія.	22 S.	Marji Magdal.
10 в.	<i>Пол. Р. Христа</i>	23 N.	Apolinarego b.
11 п.	Вмчц. Евѳиміи.	24 P.	Krystyny P. M.
12 в.	Мч. Прокла.	25 W.	Jakóba ap.
13 с.	Соб. А. Гавріила	26 S.	<i>Anny M. N. M. P.</i>
14 ч.	Св. Ап. Акилы.	27 C.	Natalji m.
15 п.	Свк. Владиміра.	28 P.	† Inocentego m.
16 с.	См. Аѳиногена.	29 S.	Marty p., Olawa
17 в.	Вм. Марины.	30 N.	<i>Kunegundy kr.</i>
18 п.	Мч. Емилиана.	31 P.	Ignacego Loyoli

Pierw. kw. d. 3, o g. 10 m. 50 r.
 Pełnia d. 11, o g. 2 m. 23 w.
 Ost. kw. d. 19, o g. 7 m. 1 r.
 Now d. 25, o g. 9 m. 42 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 1, 8, 15, 22, 29 Sabaty; d. 13 Szywe-usor
 betamuz (post na pamiątkę oblężenia Jerozolimy);
 d. 26 Rozchodesz, czyli 1-szy dzień miesiąca Ab.

АВГУСТЪ

SIERPIEŃ

19 в. <i>Юль. Макрины.</i>	1 W. <i>Piotra Ap. w Ok.</i>
20 с. <i>Св. прр. Илиі.</i>	2 Ś. <i>NMP. Anielskiej.</i>
21 ч. <i>Прп. Симеона.</i>	3 C. <i>Znal. rel. ś. Szcz.</i>
22 п. <i>✠ Маріи Магд.</i>	4 P. <i>✠ Dominika w.</i>
23 с. <i>Мч Трофима.</i>	5 S. <i>NMP. Snieżnej.</i>
24 в. <i>Мч. Христіны.</i>	6 N. <i>Przemien. Pańs.</i>
25 п. <i>Усп. св. Анны.</i>	7 P. <i>Kajetana w.</i>
26 в. <i>См. Ермолая.</i>	8 W. <i>Cyrjaka, Larga.</i>
27 с. <i>Вм. Панталейм.</i>	9 Ś. <i>Romana m.</i>
28 ч. <i>Св. Ап. Прохора</i>	10 C. <i>Wawrzyńca m.</i>
29 п. <i>Мч. Θεодотіа.</i>	11 P. <i>† Zuzanny p.</i>
30 с. <i>✠ Сан. Силы.</i>	12 S. <i>✠ Klary p.</i>
31 в. <i>Спр. Евдокіма.</i>	13 N. <i>Hipolita i Kassj.</i>
1 п. <i>Авг. П. д. Кр. Г.</i>	14 P. <i>†† Euzebiusza k.</i>
2 в. <i>П. м. Стефана.</i>	15 W. <i>Wniebow. N.P.</i>
3 с. <i>Прп. Исаакія.</i>	16 Ś. <i>Rocha w.</i>
4 ч. <i>Св. 7 отроковъ.</i>	17 C. <i>Mirona, Pawła.</i>
5 п. <i>Мч. Евсигнія.</i>	18 P. <i>† Firmina b. w.</i>
6 с. <i>Преобр. Госп.</i>	19 S. <i>Marjana i Ruf.</i>
7 в. <i>Прм. Дометія.</i>	20 N. <i>Jacka w., Bern.</i>
8 п. <i>Св. Емилиана.</i>	21 P. <i>Joanny Frem. w.</i>
9 в. <i>Сан. Матеія.</i>	22 W. <i>Symforjana.</i>
10 с. <i>М. ар. Лаврентія</i>	23 Ś. <i>Filipa Benic.</i>
11 ч. <i>Прп. Θεодора.</i>	24 C. <i>Barłomieja ap.</i>
12 п. <i>Мч. Фотія.</i>	25 P. <i>† Ludwika kr.</i>
13 с. <i>Прп. Максима.</i>	26 S. <i>Ireneusza m.</i>
14 в. <i>Θεодосія Печ.</i>	27 N. <i>Prz. rel. ś. Kaz.</i>
15 п. <i>Усп. Пр. Бог.</i>	28 P. <i>Augustyna b.</i>
16 в. <i>Перек. Г. Іусуса</i>	29 W. <i>Ścięcie św. Jana.</i>
17 с. <i>Мч. Мирона.</i>	30 Ś. <i>NMP. Jasnogór.</i>
18 ч. <i>Мч. Флора.</i>	31 C. <i>Rajmunda w.</i>

1) Pierw. kw. d. 2, o g. 1 m. 3 r. 2) Pełnia d. 10,
 o g. 4 m. 25 r. 3) Ost. kw. d. 17, o g. 1 m. 41 w.
 4) Nów d. 24, o g. 5 m. 44 r. 5) Pierw. kw.
 d. 31, o g. 5 m. 51 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 5, 12, 19, 26 Sabaty; d. 3 Tysze-beaw (post
 na pamiątkie zburzenia Jerozolimy); d. 24 i 25
 Rozchodesz, czyli 1-sze dni miesiąca Elul.

СЕНТЯБРЬ

WRZESIEŃ

19 п.	Авг. Мч. Андрея	1 Р.	† Idziego op.
20 с.	Прп. Самуила.	2 S.	Stefana kr. W.
21 в.	Св. ап. Фаддея.	3 N.	<i>Pociess. N. M. P.</i>
22 п.	Мч. Агөөоника.	4 P.	Rozalli P.
23 в.	Прп. Евтихія.	5 W.	Wawrzyńca.
24 с.	Св. Петра мит.	6 Ś.	Zacharjasza pr.
25 ч.	А. Варволомея.	7 C.	†† Jana m.
26 п.	Мч. Адриана.	8 P.	† Nar. N. M. P.
27 с.	Прп. Пимена.	9 S.	Sergjusza p.
28 в.	Прп. Моусея.	10 N.	<i>Imienia N. M. P.</i>
29 п.	Ус. Г. Іоан. Пр.	11 P.	Prota i Jacka m.
30 в.	Александра Н.	12 W.	Gwidona w.
31 с.	Пол. П. Пр. Бог.	13 Ś.	Eugenji p.
1 ч.	Сент. Сүмеона.	14 C.	<i>Podwyżs. Krzyża.</i>
2 п.	Мч. Мамонта.	15 P.	† Nikodema k.
3 с.	Прп. Теоκтиста.	16 S.	Eufemji p. m.
4 в.	Смч. Вавила.	17 N.	<i>N. M. P. Bolesnej</i>
5 п.	Прп. Захаріи.	18 P.	Józefa w., Ireny.
6 в.	Ч. Арх. Михайла	19 W.	Januarjusza b.
7 с.	Мч. Созонта.	20 Ś.	†† Eustachjusza
8 ч.	Рож. Пр. Бог.	21 C.	<i>Mateusza ap.</i>
9 п.	Іакима и Анны.	22 P.	†† Tomasza b.w.
10 с.	Мч. Минодоры.	23 S.	†† Tekli p. m.
11 в.	Прп. Теодоры.	24 N.	<i>Ladysława z G.</i>
12 п.	См. Автонома.	25 P.	Firmina b. w.
13 в.	Об. X. Вос. Хр.	26 W.	Cyprjana i Just.
14 с.	Воз. Чес. Кр.	27 Ś.	Kozmy, Damiana
15 ч.	Вмч. Никиты.	28 C.	Wacława kr. m.
16 п.	Вмч. Евѡиміи.	29 P.	† <i>Michała Arch.</i>
17 с.	Мч. Софін, Вѣры	30 S.	Heronima k.

Pełnia d. 8, o g. 5 m. 27 w.
 Ost. kw. d. 15, o g. 7 m. 21 w.
 Now d. 22, o g. 4 m. 7 w.
 Pierw. kw. d. 30, o g. 0 m. 38 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 2, 9, 16, 23, 30 Sabaty; d. 23 Rozchodesz, czyli 1-szy dzień miesiąca Tyszy (Nowy Rok, Roz-haszana, 5672 od stworzenia świata); d. 24 drugi dzień Nowego Roku (uroczysty); d. 25 post Gedali.

ОКТАБРЬ.

PAZDIERNIK

18 в. Сен. С. Евменія	1 N. N. M. P. Różańc.
19 п. Мч. Трофима.	2 P. Aniolów Stróż.
20 в. Вм. Евстаѳія.	3 W. Kandyda i Ewal.
21 с. Сав. Кодрата.	4 Ś. Franciszka Ser.
22 ч. См. Фоки.	5 C. Placyda m.
23 п. З. Кр. Г. Іоанна	6 P. † Brunona w.
24 с. Пм. рав. Ѳеклы.	7 S. Marka p. w.
25 в. Пр. Сергія Рад.	8 N. Wincentego Kadł.
26 п. А. Іоанна Бог.	9 P. Dyonizego B. M.
27 в. Мч. Калистрата.	10 W. Franciszka Bor.
28 с. Прп. Харитона.	11 Ś. Placydy i Zenaj.
29 ч. Прп. Кириака.	12 C. Maksymiljana b.
30 п. См. Григорія еп.	13 P. † Edwarda kr.
1 с. Окт. Пок. П. Б.	14 S. Kaliksta p. m.
2 в. См. Кириана.	15 N. Jadwigi w.
3 п. См. Діонисія.	16 P. Martynjana m.
4 в. См. Іерофея.	17 W. Wiktora m.
5 с. Св. Петра.	18 Ś. Łukasza Ew.
6 ч. Св. Ап. Ѳомы.	19 C. Piotra z Alkant.
7 п. Мч. Сергія.	20 P. † Ireny, Marty p.
8 с. Прп. Целарія.	21 S. Urszuli p. m.
9 в. Св. Ап. Іакова.	22 N. Jana Kantego.
10 п. Мч. Евлампія.	23 P. Seweryna b. m.
11 в. Св. А. Филипп.	24 W. Rafała Arch.
12 с. Св. Космы.	25 Ś. Kryspina.
13 ч. Мч. Карпа.	26 C. Ewarysta p. m.
14 п. Мч. Назаря.	27 P. † Sabiny p. m.
15 с. Прп. Евѳимія.	28 S. Szymona i Tad.
16 в. Мч. Лонгина.	29 N. Narcyza b. w.
17 п. Прп. Осія.	30 P. Germana b. w.
18 в. Ап. и Ев. Луки.	31 W. † Symfronjusza

Pełnia d. 8, o g. 5 m. 41 r.
 Ost. kw. d. 15, o g. 1 m. 16 r.
 Nów, d. 22, o g. 5 m. 39 r.
 Pierw. kw. d. 30, o g. 8 m. 11 r.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 7, 14, 21, 28 Sabaty; d. 2 Jom-Kipur (sądny dzień); d. 7, 8 Sukos (urocz. święta Szafasów; d. 9, 10, 11, 12 wolne święta; d. 13 Hoszana-Raba (wol. święto palm); d. 14 Szemini-Aceres (dzień urocz.); d. 15 Szymchat tora (ost. urocz. dzień szafasów); d. 22 i 23 Rozchodesz, czyli 1-e dni m. Cheszwan.

НОЯБРЬ

LISTOPAD

19 с.	Окт. Пр. Іоїля.	1 Ś.	Wszystk. św.
20 ч.	Вм. Артемія.	2 С.	<i>Dzień Zaduszny.</i>
21 п.	✠ Пр. Іларіона.	3 P.	✠ Huberta b.
22 с.	Каз. Ик. Б. М.	4 S.	Karola Borom.
23 в.	Св. Ап. Іакова.	5 N.	<i>Opieki N. M. P.</i>
24 п.	Мч. Ареєы.	6 P.	Leonarda w.
25 в.	Мч. Маркіана.	7 W.	Nikandra.
26 с.	С. вм. Димитрія.	8 Ś.	Gotfryda, Maura
27 ч.	Мч. Нестора.	9 C.	Teodora i Oresta
28 п.	Мч. Терентія.	10 P.	† Andrzeja z A.
29 с.	Прм. Анастасія.	11 S.	Marcina b. w.
30 в.	См. Зиновія.	12 N.	Marcina p. m.
31 п.	Св. Ап. Стахія.	13 P.	Dydaka w.
1 в.	Ноя. С. Космы.	14 W.	Jukunda b. w.
2 с.	Мч. Акиндина.	15 S.	Leopolda w.
3 ч.	Мч. Акепсима.	16 C.	Edmunda b. w.
4 п.	Прп. Іоанникія.	17 P.	† Grzegorza C.
5 с.	Мч. Галактіона.	18 S.	Odon P.
6 в.	Прп. Павла ис.	19 N.	<i>Stanisława Kost.</i>
7 п.	Мч. Іерона.	20 P.	Feliksa Walez.
8 в.	Соб. Микола.	21 W.	Alberta b. w.
9 с.	Мч. Онисифора.	22 Ś.	Cecyljip. Marka
10 ч.	Св. Ап. Олімна.	23 C.	Klemensa p. m.
11 п.	Вмч. Мины.	24 P.	† Jana od Krz.
12 с.	Св. Іоанна мид.	25 S.	Katarzyny, p. m.
13 в.	Св. Іоанна Злат.	26 N.	Piotra p. m.
14 п.	✠ С. А. Филиппа	27 P.	✠ Wirgiljusza.
15 в.	Мч. Гурія.	28 W.	Mansweta b.
16 с.	С. Ап. Матвея.	29 Ś.	Saturnina.
17 ч.	Св. Григорія ен.	30 C.	Andrzeja Ap.

Pełnia d. 6, o g. 5 m. 18 w.
 Ost. kw. d. 13, o g. 8 m. 49 r.
 Now d. 20, o g. 10 m. 19 w.
 Pierw. kw. d. 29, o g. 3 m. 12 r.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 4, 11, 18, 25 Sabaty; d. 21 Rozchodesz, czyli
 1-szy dzień miesiąca Kislew.

ДЕКАБРЬ

GRUDZIEŃ

18 п.	Ноя. Мч. Плат.	1 P.	† Eligjusza b.w.
19 с.	Св. Пр. Авдія.	2 S.	Bibjanny p. m.
20 в.	Прп. Григорія.	3 N.	Franciszka Ks.
21 п.	Вв. во Х. П. Б.	4 P.	Barbary p. m.
22 в.	Сал. Филимона.	5 W.	Sabby op.
23 с.	Св. Амфилохія.	6 Ś.	†† Mikolaja b.
24 ч.	Мчц. Екатерины	7 C.	†† Ambrożego.
25 п.	Мч. Климента п.	8 P.	†† Niep. Pocz.
26 с.	Прп. Алипія.	9 S.	†† Walerji p.
27 в.	Вмч. Іакова.	10 N.	N. M. P. Loret.
28 п.	Прмц. Стефана.	11 P.	Damazego p.
29 в.	Мч. Паремона.	12 W.	Aleksandra m.
30 с.	Св. Ап. Андрея.	13 Ś.	†† Łucji p. m.
1 ч.	Дек. Пр. Наума.	14 C.	Djoskora.
2 п.	Прр. Аввакума.	15 P.	†† Walerjana m.
3 с.	Св. Пр. Софонія.	16 S.	†† Euzebjusza.
4 в.	Вмч. Варвары.	17 N.	Łazarza b.
5 п.	Прп. Саввы Осв.	18 P.	Oczekiw. N. M. P.
6 в.	С. Ник. М. Ч.	19 W.	† Darjusza m.
7 с.	Св. Амвросія.	20 Ś.	†† Teofila i Zen.
8 ч.	Св. А. Сосѣна.	21 C.	Tomasza Ap.
9 п.	Зач. Св. Аны.	22 P.	†† Herona i Zen.
10 с.	Мч. Минны.	23 S.	†† Wig. Wiktorji
11 в.	Прп. Данила.	24 N.	Irminy p., Metr.
12 п.	Св. Спиридона.	25 P.	Nar. Chrystusa
13 в.	Мч. Евстратія.	26 W.	Szczepana M.
14 с.	Мч. Фирса.	27 Ś.	Jana Ap. i Ew.
15 ч.	См. Елєвєерія.	28 C.	Młodzianków.
16 п.	Св. Пр. Апел.	29 P.	† Tomasza b.
17 с.	Св. П. Данила.	30 S.	Eugeniusza b.
18 в.	Мч. Севастіана.	31 N.	Sylwestra p. w.

Pełnia d. 6, o g. 4 m. 22 r.
 Ost. kw. d. 12, o g. 7 m. 16 w.
 Now d. 19, o g. 5 m. 10 w.
 Pierw. kw. d. 28, o g. 8 m. 18 w.

Święta wyznania Mojżeszowego.

Dnia 2, 9, 16, 23, 30 Sabaty; dnia 15 Chanuka (8 dni radosnych na pamiątkę zwycięstwa Machabeuszów); d. 20 i 21 Rozchodesz, czyli 1-sze dni miesiąca Tewes.

DLA PAMIĘCI

przeciw konu

Rp. Wot. Bierkacini

— " — Bczaini

am 11, 25

Morphii mūr., 11, 1105

M. t. k. H. F. Xu

Long re. Hinc

DLA PAMIĘCI

6

Pocztą i telegraf. (Taksa pocztowa).

Korespondencya wewnętrzna.

Opłata za przesyłkę listu otwartego miejskiego, i wewnątrz państwa 3 kop., zamkniętego miejskiego za łut 3 kop., wewnątrz państwa 7 kop., list rekomendowany za 1 łut 14 kop., za każdy następny łut 7 kop. zawiadomienie list wysyłającego o odbiorze przez adresata korespondencyi 7 kop., list otwarty z odpowiedzią zapłaconą 6 kop.

Przesyłki pod opaską.

Opłata za przesłanie przesyłki pod opaską pocztą miejską od każdego arkusza odbitego mechanicznie 1 k., wewnątrz kraju za każde 4 łuty 2 kop.

Posyłki pieniężne.

Za listy pieniężne 7 kop. od każdego łuta, 7 kop. za rekomendację i po pół kopiejki od rubla za asekurację, za przesyłkę monety brzęczącej w workach skó-

rzanych od funta za każde 500 wiorst po 5 kop., t. j. tyle, ile za przesyłki wartościowe. Najniższa opłata od posyłki 20 kop. Za przekaz pieniężny bez względu na sumę (od 1 rub. do 100) kop. 15; za telegraficzny zaś, oprócz tego koszt depeszy z 20 wyrazów.

Korespondencya zewnętrzna.

Za list otwarty do wszystkich państw i części świata 4 kop. za list zamknięty od każdych 15 grm. 2 kop.; od listów i opasek za rekomendowanie po 10 kop., oprócz opłaty za przesyłkę. Za list i pakiety pieniężne 10 kop. za 15 grm. i pół kop. od rubla. Opłata za przesyłki wartościowe taż sama, co wewnątrz kraju.

Taryfa telegraficzna. (Do wysyłania depesz.)

Do miast w obrębie Rosyi Europejskiej po 5 kop. od wyrazu: w obrębie Rosyi Azyatyckiej po 10 kop. od wyrazu, oprócz tego wpisowe 15 kopiejek od depeszy.

Za depesze za granicę wpisowe nie pobiera się.

Austro-Węgry	po 10 kop. od wyrazu.
Belgia	„ 16 „ „ „
Bułgarya	„ 14 „ „ „
Dania	„ 15 „ „ „
Francya	„ 14 „ „ „
Grecya	„ 24 „ „ „

Hiszpania	po 20 kop. od wyrazu
Niemcy i Helgoland	" 10 " " "
Norwegia	" 17 " " "
Portugalia	" 21 " " "
Serbia	" 14 " " "
Szwajcarya	" 16 " " "
Turcja	" 24 " " "
Wielkobrytania	" 20 " " "
Włochy	" 17 " " "
New-York	" 60 " " "

Monety.

(według przeciętnego kursu giełdowego).

Rosya. Rubel = 100 kopiejkom = 221 fenigom.

Austria. Gulden (złoty reński), lub iloren = 100 centom (200 halerzom) = 86 kopiejkom.

Niemcy. Marka = 100 fenigom = 45 kop.

Francya. Frank = 100 centimom = 42 kop.

Anglia. Funt szterlingów = 20 szylingom = 240 pensom = 9,2 rubla.

Stany Zjednoczone. Dolar = 200 centom = 1,9 rubla.

Porównanie wagi dziesiętnej z wagą lekarską.

Waga dziesięt. grammy	Grany	Waga dziesięt. grammy	Grany	Waga dziesięt. grammy	Grany
0,001	$\frac{1}{60}$	1,3750	22	3,75	60 (drach.)
0,0015	$\frac{1}{40}$	1,4375	23	4,375	70
0,002	$\frac{1}{30}$	1,50	24	5,00	80
0,003	$\frac{1}{20}$	1,5625	25	5,625	90 (dr. i $\frac{1}{2}$)
0,004	$\frac{1}{15}$	1,625	26	6,25	100,
0,005	$\frac{1}{12}$	1,6875	27	7,50	drachm II
0,006	$\frac{1}{10}$	1,75	28	11,25	" III
0,007	$\frac{1}{8}$	1,8125	29	15,00	" IV
0,0075	$\frac{1}{8}$	1,875	30	18,75	" V
0,010	$\frac{1}{6}$	1,9375	31	22,50	" VI
0,012	$\frac{1}{5}$	2,00	32	26,25	" VII
0,015	$\frac{1}{4}$	2,0625	33	30,00	uncyi I
0,020	$\frac{1}{3}$	2,125	34	60,00	" II
0,030	$\frac{1}{2}$	2,1875	35	90,00	" III
0,040	$\frac{2}{3}$	2,25	36	120,00	" IV
0,045	$\frac{3}{4}$	2,3125	37	150,00	" V
0,048	$\frac{4}{5}$	2,375	38	180,00	" VI
0,0625	1	2,4375	39	210,00	" VII
0,125	2	2,50	40	240,00	" VIII
0,1875	3	2,5625	41	270,00	" IX
0,25	4	2,625	42	300,00	" X
0,3125	5	2,6875	43	330,00	" XI
0,375	6	2,75	44	360,00	℥ unc. XII
0,4375	7	2,8125	45	720,00	℥ II
0,50	8	2,875	46		
0,5625	9	2,9375	47		
0,625	10	3,00	48		
0,6875	11	3,0625	49		
0,75	12	3,125	50		
0,8125	13	3,1875	51		
0,875	14	3,25	52		
0,9375	15	3,3125	53		
1,00	16	3,375	54		
1,0625	17	3,4375	55		
1,125	18	3,50	56		
1,1875	19	3,5625	57		
1,25	20	3,625	58		
1,3125	21	3,6875	59		

1 kilogr.
1000,0 gr.

Pierwsza pomoc w nagłych przypadkach.

Alkoholem zatrucie (upicie się) — patrz Otru-
cia.

Apopleksya — patrz Podr. terapeut.

Ciała obce: 1) *w gardle*. Nagłej pomocy lekar-
skiej wymagają tylko te przypadki, w których
ciało obce powoduje objawy silnej duszności, co
zazwyczaj miewa miejsce wtedy, gdy ciało obce
zatka wchód do krtani lub (co rzadziej) ugrzęźnie
w t. zw. przesmyku (isthmus) przełyku i stąd uci-
ska na krtani. W takich przypadkach po szero-
kiem otwarciu jamy ustnej (ewent. użyć rozwiera-
cza) i uciśnięciu języka łopatką (szeroką) zwykle
można dość łatwo usunąć ciało obce wskazującym
palcem lub odpowiednimi kleszczykami. (Postę-
pować ostrożnie, aby nie spowodować uszkodzeń!).
W razie niemożności usunięcia ciał obcych w ten
sposób i grożącego uduszenia, wskazana tracheo-
tomia.

2) *w nosie*. Najczęściej ciała obce w nosie
znajdują się w dolnym przewodzie nosowym. Za-
lecane tutaj zwykle środki pobudzające do kicha-
nia (tabaka i t. p.) są częściej szkodliwe, niżeli
pożyteczne. Niekiedy ciała obce z nosa udaje się
usunąć przez wstrzykiwanie do nosa od strony

zdrowej wody letniej; zabieg ten jednak wymaga wielkiej ostrożności i umiejętności (łatwość dostania się wody do ucha). Ciała obce okrągłe o gładkiej powierzchni po stwierdzeniu wziernikiem ich obecności w nosie (nie polegać na wywiadach!) najlepiej usuwać w sposób następujący: po znieczuleniu błony śluzowej nosa kokainą wsuwamy ostrożnie poza ciało obce łyżeczkę uszną, lub zagięty na końcu zgłębnik (w ostateczności można nawet użyć podwójnej szpilki do włosów) i nimi staramy się ściągnąć ostrożnie ciało obce. Usuwanie z nosa ciał obcych o powierzchni nierównej, kanciastych i t. p. ze względu na możliwość znaczniejszych uszkodzeń i ze względu na potrzebę wykonywania niekiedy poważniejszych zabiegów wymaga już specjalnej umiejętności i z tego względu chorych takich należy o ile możności jaknajprędzej skierować do specjalisty.

3) *w oku* — drobne a lekkie ciała obce znajdujemy zazwyczaj pod powieką górną lub dolną tuż ponad, względnie popod wolnym brzegiem powieki. Ukryte w załamku górnym, co bywa rzadziej, łatwo wykazać i wydobyć łyżeczką Daviela. Odpryski metaliczne (zendra, opilki żelazne) drobne, wbijają się powierzchownie tylko w rogówkę, skąd je, po poprzednim znieczuleniu rogówki kokainą (5%) dokładnie wydobyć należy igielką dyscysyjną lub t. zw. dłutkiem rogówkowym. Ciała obce, tkwiące w komórce przedniej, wymagają już delikatniejszego zabiegu operacyjnego.

Wobec każdego cięższego zranienia oka, pierwszym zadaniem jest skrupulatna czystość i założenie opatrunku przeciwnilnego. Specjalista oceni, jaki zabieg, a względnie leczenie, będzie w dalszym ciągu wskazane. W razie dostania się do oka wapna, nie zapominać, iż do przepłukiwania

oka w takim przypadku wolno użyć tylko rozczy-
nu cukru trzcinowego (ew. mleka).

4) *w przetyku*. Rozpoznanie opieramy na wy-
wiadach i stwierdzeniu trudności w polykaniu.
Zwykle chodzi o ciała o ostrych kantach (kawał-
ki kości, sztuczne zęby), rzadziej o ciała okrągłe
lub kuliste (monety). Chorego możliwie szybko
skierować do specjalisty, umiającego ezofagosko-
pować, gdyż pozostawanie tych ciał dłużej w prze-
łyku powoduje zawsze powstawanie odleżyn i za-
palenie ropne śródpiersia. Oesophagotomia jest
wskazaną dopiero po nieudanych próbach usunię-
cia ciała obcego przez ezofagoskop.

5) *w uchu zewnętrznem*. Przedewszystkiem,
co jest bardzo ważne, przekonać się osobiście, że
obce ciało rzeczywiście znajduje się w uchu, zba-
dać jego własności, zbitość, wielkość, położenie,
unikać wszelkich narzędzi, zastosować zaś silne
przestrzykiwanie. Takowe jest bezskuteczne i bez-
celowe, jeżeli błona bębenkowa jest przedziura-
wiona i wstrzyknięta woda uchodzi przez trąbkę
do gardła. Gdzie przewód jest już ścieśniony
wskutek następowego zapalenia, wtedy naprzód je
wyleczyć, a potem dopiero przystąpić do wydo-
bycia ciała obcego. Tylko wtedy, jeżeli grozi nie-
bezpieczeństwo, jeżeli wystąpią silne bóle ucha
i głowy, nudności, zrywania na wymioty, gorączka,
tarcza zastoinowa albo zatrzymanie wydzieliny
w uchu środkowem, można próbować przy dobrem
oświetleniu i pod kontrolą wzroku wydobyć ciało
obce ostrożnie, za pomocą narzędzi, zgłębników,
łyżeczek usznych, lub haczyków tępych. Gdzie
to się nie udaje, a wydobycie obcego ciała wobec
groźnych objawów konieczne wskazany jest w u-
śpieniu zabieg operacyjny. Gdzie zaś groźnych
objawów nie ma, a przestrzykiwanie nie pomogło,

tam lepiej zostawić obce ciało w uchu, zachować się wyczekująco i po jakimś czasie znowu próbować wydalenia za pomocą przestrzykiwania, bo obce ciało może bardzo długo pozostać w uchu, bez najmniejszej szkody dla zdrowia, podczas gdy nieostrożne próby wydobycia za pomocą narzędzi mogą spowodować bardzo znaczne szkody dla zdrowia, a nawet niebezpieczeństwo dla życia. Szczególnie u dzieci nie wolno używać żadnych narzędzi, chyba w uśpieniu. Żyjące owady nie dające się z ucha usunąć wystrzykiwaniami, należy na-przód zabić przez wlewanie do ucha letniej oliwy, olejku terpentynowego albo spirytusu.

Obce ciało w uchu środkowem można próbować poruszyć z miejsca za pomocą zabiegu Politzera albo przestrzykując jamę bębenkową przez trąbkę Eustachiusza.

6) *w żołądku i w jelitach*. Choremu podawać dużo ziemniaków, chleba, kapusty i t. p., aby uchronić przewód pokarmowy od możliwego uszkodzenia przez przesuwające się ciało obce. Gdy to nie wystarcza, ciało obce nie zostaje wydalone z kałem i istnieją po temu wskazania, skierować chorego do chirurga celem wykonania odpowiedniego zabiegu operacyjnego.

Dławienie się — patrz wyżej Ciała obce.

Drgawki. Uwzględnić przyczyny. U dzieci najczęściej krzywica, zaburzenia w trawieniu i t. p., u dorosłych mocznica, tężec, rzucawka porodowa, histerya (patrz odpowiednie artykuły w podręczniku terap.), padaczka (patrz dalej) i t. p.

Duszenie się: a) *ciałami obcymi* — patrz wyżej, b) *gazami trującymi*; chorego ułożyć na świeżem powietrzu z uniesioną głową i porozpinnanem ubraniem; wdychanie czystego tlenu, sztuczne oddychanie; zlewanie zimną wodą, ewentualnie upust

krwi. Zresztą patrz otrucia; c) skutkiem *zawalenia się ziemi* lub budynku — postępowanie takie samo, jak przy uduszeniu wogóle, obok tego należy jednak stwierdzić, czy jama ustna jest wolna i czy kościec nieuszkodzony.

Elektrycznym prądem porażenie. Pierwszem zadaniem jest uwolnienie porażonego od działania prądu (przez wyłączenie prądu, przecięcie drutu nożycami izolowanymi lub usunięcie drutów oplatających chorego). Uważać przytem na własną izolację i nie dotykać drutów ani chorego obnależonemi rękami. W braku dokładniejszej izolacji staramy się uwolnić chorego z drutów za pomocą suchego drzewa, przedmiotów porcelanowych lub szklanych. Samemu można się izolować za pomocą kauczukowych rękawiczek, lub stanawszy na suchej desce, krześle, drabinie, słomie, owinać sobie ręce suchemi chustkami lub suchem ubraniem. Zresztą ratujemy chorego zależnie od objawów, jak przy omdleniu, duszeniu się, wstrząśnięciu mózgu i t. p.

Krwotok powstaje ze zranienia naczyń krwionośnych i co do gatunku zranionego naczynia bywa tętniczy, żylny lub włoskowaty.

Arteryjne krwotoki tamuje się czasowo za pomocą przyciśnięcia pnia tętnicy między raną a sercem, albo za pomocą podwiązki tętnicy, np. w krwotokach z kończyn górnych przyciska się ramieniową (brachialis) w krwotokach kończyn dolnych udową (femoralis). Przyciskanie to odbywa się za pomocą palców i żyłocisków, lub mocnego ściągania opaski. Najgłówniejsze miejsca dla przyciskania palcami są następujące: z przodu i z boku szyi nazewnątrz od krtani, przyczem palec przyciska się do kręgosłupa na tętnicę szyjową wspólną, robi się to przy zranieniu szyi i ar-

teryi i twarzy. Drugie miejsce jest nad obojczykiem, przyczem obojczyk i ramię należy skierować ku przodowi, a palcem przyciska się arterię do pierwszego żebra. Trzecie miejsce, w którym tętnice można łatwo przycisnąć do kości ramiennej na wewnątrz od najwidoczniejszego mięśnia. Można naprędce utworzyć przyrząd w sposób następujący: członek zraniony obwodzi się chustką trójkątną lub od nosa, w którą owija się kamień, w razie braku takowego robi się węzeł duży i mocny, a później kijem przesuniętym pod chustką członek mocno się ściska przez skręcenie chustki. Jeszcze pewniejszy, a zarazem najprostszy i najłatwiejszy sposób tamowania krwotoków z arteryi jest ściskanie członka elastycznym bandażem D-ra Esmarcha lub elastyczną rurką, którą członek obwiedziony bywa kilka razy przy nader mocnem ścisaniu. Końce taśmy lub rurki zawiązuje się za pomocą węzła.

Krwotok żylny. Robić ucisk pod raną, nałożyć kompres i nawiązkę.

Krwotok z naczyń włoskowych. Tamuje się za pomocą zimnych okładów, kompresów waty haemostatycznej.

1) Krwotok z nosa (Epistaxis) zimne okłady na głowę i kark, wprowadzić w nos watę haemostatyczną. Środki te nie zawsze pomagają, a ponieważ obfity krwotok z nosa grozi życiu chorego, przeto jaknajprędzej trzeba go zatamować za pomocą najpewniejszego środka, tamponacyi, to jest sondy Bellok'a.

2) Przy krwotoku płucnym: zaleca się zupełny spokój, poziome położenie z głową nieco podniesioną, świeże powietrze, zimne okłady na piersi, lodowe pigułki, unikanie ciepłych pokarmów, napoje kwaskowe i cierpkie.

3) Przy krwotoku żołądkowym, spokój i położenie jak przy płucnym, zupełne wstrzymanie się od pokarmów, lodowe pigułki do łykania, zimny kompres w okolicy żołądka, przy omdleniu synapizmata, enemy pobudzające z wina, iniekcje eteru pod skórę.

4) Przy krwotokach kiszkowych, spokój, zimne okłady na brzuch, enemy z zimnej wody, przy upadku sił wino, eter z kamforą.

Omdlenie. Ułożenie chorego na równi pochyłej z głową nieco niżej (np. na łóżku bez poduszek z podłożonymi pod nożny koniec łóżka kłocami drzewa i t. p.); świeże powietrze (otworzyć okna); ubranie chorego porozpinać, zwłaszcza usunąć wszelki ucisk na szyję, klatkę piersiową i brzuch chorego (kołnierzyki, gorset, pas i t. p.); zadrażnić w odpowiedni sposób skórę i błonę śluzową nosa chorego (skrapianie twarzy zimną wodą, nacieranie skroni octem z wodą lub eterem, nacieranie stóp i dłoni szczotkami, drażnienie powonienia amoniakiem, mocnym octem i t. p.); w razie bardzo silnego omdlenia zastrzyknięcie kamfory, eteru. Po przywróceniu chorego do przytomności kazać mu się napić czarnej kawy, mocnej herbaty i t. p.

Oparzenie. Jeśli widzimy człowieka objętego płomieniem, nie dać mu biec, lecz kazać mu rzucić się na ziemię, okryć kocami, ubraniem i t. p. i tarzać go po ziemi, a następnie dopiero zlać go obficie wodą. Dalsze postępowanie vide Combustio w podr. terap. Przy oparzeniu kwasami należy oparzone miejsce zmyć alkaliami (mydliny, woda wapienna, magnezja, wody alkaliczne—szczawnicka, bilińska i t. p.); przy oparzeniu alkaliami (ługami) miejsca oparzone obmywamy rozcieńczonymi kwasami, jak

octem, limonadą i t. p. Zresztą postępowanie także, jak przy zwykłych oparzeniach.

Padaczka. (epilepsia). Podczas napadu ochraniać chorego od uszkodzenia; położyć mu pod głowę poduszkę, rozpiąć uciskające części ubrania; celem uchronienia języka od obrażenia można choremu włożyć pomiędzy zęby łyżkę dobrze owiniętą płótnem. Zresztą zachowanie nasze jest bierne; w razie silnego zaczerwienienia twarzy i nabrzmienia żył szyjnych — zimne okłady na głowę.

Piorunem porażenie. Poziome położenie, zlewianie zimną wodą zwłaszcza twarzy i klatki piersiowej, sztuczne oddychanie, rozcieranie kończyn zimną wodą. Dobre zwłaszcza wyniki ma się otrzymać przez drażnienie mięśni i nerwów prądem faradycznym, jako też przez drażnienie skóry szczotką elektryczną. Zalecają także okładanie ciała różnego świeżą ziemią. Analeptica. Miejscowe oparzenia skóry leczą się w zwykły sposób.

Powieszenie. Przedewszystkiem ostrożnie odciąć wisielca, by nie upadł na ziemię, i usunąć zaciskającą pętlę; ułożenie chorego z nieco podniesioną głową na świeżem powietrzu; sztuczne oddychanie; zadrażnienie skóry przez skrapianie i nacieranie. Lewatywy z soli i z mydłem. Gdyby oddechy po pewnym czasie ustały, znowu rozpocząć sztuczne oddychanie.

Słoneczny udar, porażenie słoneczne. Chorego umieścić w miejscu przewiewnem, cienistem, z głową wzniesioną (jeśli twarz zasiniona) lub spuszczoną (jeśli twarz blada). Zimne, najlepiej lodowe okłady na głowę, gorzyczniki na łydki szczotkowanie rąk i nóg szczotką faradyczną, zastrzykiwanie kamfory, eteru, sztuczne oddychanie. Jeśli chory

może łykać, podawać mu zimną wodę z rumem lub wino w małych dawkach; nieprzytomnym — lewatywy z wody.

Uduszenie bez względu na przyczynę wymaga podobnej pomocy jak powieszenie. Zresztą patrz także duszenie się.

Ukąszenie: a) owadów — natychmiastowe posmarowanie w miejscu ukąszenia amoniakiem, ichthyolem, thigenolem i t. p. b) żmij i innych gadów — patrz otrucia (ukąszenie przez węża), c) zwierząt wściekłych. Podwiązać kończynę powyżej rany sznurkiem lub t. p. Ranę zaś samą natychmiast wypalić rozpalonem żelazem lub rozżarzonem węglem. Do wypalania rany można także użyć jodyny, kw. siarkowego, azotowego, solnego, 1% kali causticum. (Zalecane niejednokrotnie wyssanie rany grozić może ratującemu zakażeniem w razie istnienia w jamie ustnej jakichś obrażeń). Poza tem możliwie jaknajszybsze zastosowanie leczenia ochronnego metodą Pasteura (skierowanie chorego do odpowiedniego zakładu).

Utonięcie. Przedewszystkiem usunąć palcem z jamy ustnej i z górnych dróg oddechowych zanieczyszczające je piasek i błoto; porozpinać ubranie i zastosować długotrwałe sztuczne oddychanie i miesienie serca. Jednocześnie nacieranie i ogrzewanie ciała (ogrzane kołdry wełniane, butelki z ciepłą wodą na nogi, ciepłe okłady na brzuch); miesienie całego ciała w kierunku ku sercu; środki ogólnie trzeźwiące; wprowadzanie, o ile to możliwe, ciepłych napojów (kawa, herbata); napoje wysokowe.

Wstrząśnienie mózgu. Ułożyć chorego głową na dół, porozpinać ubranie; zimne okłady z octem lub pęcherz lodowy na głowę, ciepłe okłady na nogi;

spokój; ciemność; drażnienie skóry jak przy omdle-
niu. Środki pobudzające — eter, piżmo — (stoso-
wać ostrożnie).

Zmarznięcie. Nader ważnem jest, ażeby ogrze-
wanie nie było raptownem, a odbywało się stopnio-
wo. Nie wnosić chorego do ciepłego pokoju, ob-
chodzić się ostrożnie, ażeby nie złamać zeszywnia-
łych członków. Jeżeli niepodobna użyć zimnej, sto-
pniowo ogrzewanej wody, to obłożyć całe ciało
warstwą śniegu, którym jednocześnie nacierać skó-
rę póki zeszywnienie ciała nie ustąpi; następnie
zastosować sztuczny oddech, lawatywy z ciepłej
wody i soli. Po ukazaniu się pierwszych znaków
życia, przenieść chorego do umiarkowanie ciepłego
pokoju, położyć do łóżka, rozcierać ciało flanelą,
okryć wełnianą kołdrą, wlać do ust trochę ciepłego
napoju lub wina (unikać środków mocno pobudzają-
cych).

OTRUCIA.

Jeżeli trucizna nie jest wiadoma, gdy niedawno
znajduje się w żołądku, a także do rzędu żrących
nie należy, co sprawdzić wypada przez obejrzenie
jamy ustnej; zastosowywa się pompka żołądkowa
lub podaje się lek wymiotny. R. Zinc sulph. 5 gr.
Sacchari 10 gr. M. f. p. D. t. d. Nr. 5 D. Co 5 minut
proszek. Gdzie tego dać nie można, to: R. Apo-
morph. hydrochl. 3 gr. Aq. destil. un. 1, ac. acet. dil.
gtts. III. D. S. pół szprycki podskórnice.

Akonityna. Ślinotok, odbijanie się, bulgotanie,
zawrót głowy, dużo uryny, womity, rozszerzenie

żrenie, duszność, osłabienie działalności serca, drgawki. *Lecz.* R. Ac. tannic. 3 gr. Sacch. alb. 5 gr. M. f. p. D. t. d. Nr. 10 S. Co pół godziny jeden proszek w wodzie. Lek wymiotny, lepiej pompka żołądkowa, kawa, herbata, wreszcie wino, kamfora 2 gr. p. d.

Alkalja. Calcium, Kalium, Lug sodow. Amonium. Ślady oparzenia w jamie ustnej, przetyku, rznięcie, womity, krwawe stolce, drgawki. *Lecz.* R. Ac. tartar. dr. 1 Aq. destil. funt 1, M. D. S. Co $\frac{1}{2}$ godziny po łyżce stołowej. Ocet, oleje, sok cytrynowy, pigułki z lodu, tłuszcze, maślanka. Przy rozwolnieniu krwawem ławatywy z wody lodowej.

Alkohol. Coma, zwięźenie żrenie, chrapliwy i zwolniony oddech, mały i powolny puls: zapach alkoholu z ust, kurecze. Ligu. Amon caust. 10 kropel w kieliszku ocukrzanej wody. Chłodny pokój, lód na głowę, vomitorium synapizma na kark, łydki, ławatywa z octem.

Anilinowe przetwory. Ból głowy, utrudniony oddech, sinica, odurzenie, kurecze. *Lecz.* Lek wymiotny, pompa żołądkowa, białko z jaja, kleiste środki, zimne oblewanie, sztuczny oddech, wino, kamfora, eter.

Antipiryna. (fenacetyna, eksalgina, rezorcyna). Środki pobudzające. Siarczan strychniny $\frac{1}{60}$ gr., digitalina $\frac{1}{100}$ gr. Oddech sztuczny.

Antymon. Gastro-enteritis acuta. Wymioty, kurecze, upadek sił. *Lecz.* R. Ac. tannic. 3 gr. Sacchar. alb. 6 gr. M. f. p. D. t. d. Nr. 10 S. Co pół godziny proszek. Kleiste napoje. Kawa, herbata. Lód do łykania. Opium.

Argentum nitricum. Ślady przyżegania. *Lecz.* Sól kuchenna. Mleko. Białko.

Arszenik. (Obicia, suknie!). Zapalenie oczu, Suchość w przełyku. Eczema. Brak apetytu. Ból w okolicy żołądka, biegunka, szarawy odcień skóry, utrata włosów, drętwienie, nerwobóle etc. Przy ostrem otruciu: Ból głowy, uczucie ściskania w gardle, w kilka godzin po otruciu ból w żołądku, gastroenteritis, kurcze w łydkach, aphonia, niepokój, sinica, delirium, kurcze. *Lecz.* Liq. Ferri sulph. oxyd. un. II. Aq. destil. un. V. Magn. us. un. I (Antidotum Arsenici) D. S. Przed użyciem wstrząsnąć. Co 10 minut 1—2 łyżek stołowych, potem co godzinę. Wkrótce po zatruciu — lek wymiotny, pompa żołądkowa, drażnienie gardzieli, mleko, napoje kleiste. Potem laxans, ławatywa. Rozcieńczona woda wapienna.

Atropina. Zaraz po otruciu uczucie suchości w przełyku, trudność w przełykaniu, chrypka, zaczerwienienie w jamie ustnej, w gardzieli. Suchość skóry, niska ciepłota. Puls i oddychanie z początku powolne, potem przyspieszone i bolesne. Parcie na pęcherz. Zawrót głowy. Zaburzenie w sferze dotyku i słuchu. Rozszerzenie źrenic. Delirium. *Lecz.* R. Ac. tannie. 6 gr. Sacch. alb. 10 gr. M. f. p. D. t. d. Nr. 10 S. Co kwadrans jeden proszek w wodzie (1 szprycka morfiny podskórną, a także Extr. Calabar. 0,01 p. d. nie dały dobrych rezultatów). Węgiel zwierzęcy.

Belladona. Patrz atropina.

Brom. Podrażnienie organów oddechowych. Zmniejszenie się czułości na dotyk, osłabienie odruchów, senność, ślady przyżegania na błonie śluzowej, gastroenteritis. *Lecz.* Kalomel po 2 gr. parę razy. Roztwór krochmalu, białko, zimne ławatywy. Mocna kawa. Wdechanie pary wodnej.

Cannabis indica. Patrz morfina.

Chlor. Ślady podrażnienia, wymioty, biegunka, silne podrażnienie organów oddechowych, kurcz głośni, kaszel z krwią. *Lecz.* Oględne wdychania salmiaku, pary wodnej, chloroformu (przy kurczu głośni). Świeże powietrze, mleko, białko.

Chloral-hydrat. Zwężenie źrenic, oddech powolny, zniknięcie odruchów. Tętno wolne, małe, słabe, znaczny spadek ciepłoty, porażenie serca. *Lecz.* Sztuczny oddech. Strychnina podskórnice ($\frac{1}{10}$ gr.). Drażnienie skóry. Przy zbliżającym się porażeniu kamfora 3 gr. albo eter po 20 kropli co godzina. Wino, sztuczny oddech, świeże powietrze, nacieranie skóry, synapizma, lek wymiotny.

Chloroform. Patrz Chloral-hydrat.

Chrom. Ślady przyżegania. *Lecz.* Calcar. sacchar. 10—15 gr. w wodzie osłodzonej, co godzina Magn. usta. Natr. bicarbon.

Cocainum. Pompa żołądkowa. Środki pobudzające, amoniak do wachania. Wziewanie amyl-nitritu. Amoniak do wewnątrz. Sztuczny oddech.

Colchicum. Gastro-enteritis, nieczułość, zwolnienie oddechu, działanie występuje niekiedy po kilku godzinach. *Lecz.* R. Tannini 5 gr. Sacchar. 5 gr. M. f. p. D. t. d. Nr. 6 S. Co kwadrans jeden proszek w wodzie. Później stosownie do symptomatów. Jeżeli niema wymiotów, biegunki, to lek wymiotny, lub rozwalniający. Lód do łykania.

Cynk i związki cynkowe. Gastro-enteritis, zawrót głowy, upadek sił. *Lecz.* Natr. bicarb. albo carbon. Tanninum, Excitantia. Mleko, białko, herbata, wino, eter.

Conium. Ślady przyżegania. Ślinotok, uczucie drapania w gardle, nudności, wymity, zawrót głowy, zaburzenia słuchu i wzroku, osłabienie wrażenia dotyku, bladeść, niepewny chód, sinica, kurcze, bezwład oddechowy. (Działalność serca nienaru-

szona). *Lecz.* Ac. tannic Sacchar. alb. aa. gr. 5 M. f. p. D. t. d. Nr. 5 S. Co kwandrans proszek. Sztuczny oddech. Vomitorium. Excitantia, lawatywy, z octu.

Cyankalium. Kurczowe oddychanie, nieprzytomność. *Lecz.* Aq. chlorat. un. 1 Chlorat. Calc. 2:100 Aq. po łyżce. Vomitorium, sztuczny oddech, zimne oblewanie, eter, wino, atropina, kali hypermanganicum.

Digitalis. Nudności, wymioty, ból głowy, niepokój, wolne tętno, zawrót głowy, złudzenia, biegunka, rozszerzenie źrenic ogólne osłabienie, coma, często konwulsje.

Eter. Utrata przytomności, zapach eteru przy oddychaniu. *Lecz.* Strychn. nitr. $\frac{1}{3}$ gr. Aq. dest. un. 1 MDS. $\frac{1}{7}$ szprycki Prav. pod skórę. Synapizma w okolicy serca. Sztuczny oddech. Dużo wody (selcerskiej). Elektryzowanie.

Fosfor. Gasto-enteritis. Zapach czosnku i świecenie się w ciemności wymiocin, stołców. Podwyższona ciepłota, częsty puls, lepki pot, pobudzenie płciowe, żółtaczką, delirium, ziębnięcie kończyn, coma. *Lecz.* R. Cupr. sulph. gr. 10 Aq. dest. un. M. D. S. Po łyżce od kawy aż do skutku, potem w małych dawkach, albo w rozcieńczeniu jako odtrutka, albo Ol. Terebinth. Co kwandrans po 20 krop. W pierwszych 24 godzinach vomitorium, laxans, (żadnego oleju dawać nie można! lepiej lawatywy; mleka i żółtka nie dawać!). Kleiste napoje, białko, woda lodowa sama lub z dodaniem mąki.

Grzyby. Gastro-enteritis (zwykle w nieznacznym stopniu), objawy ze strony mózgowia, bezwład serca. Jeżeli ten ostatni grozi R. Strychn. nitr. gr. 2 Aq. destil un. 1 D. S. szprykę wstrzykn. pod skórę. Vomitorium, laxans, lód na głowę

Hyosciamus. Patrz atropina.

Jod. Przy ostrym zatruciu Gastro-enteritis. Wy-
miociny brunatnego lub niebieskiego koloru posia-
dają woń jodu, obfite krwawe wypróżnienia. Przy
chronicznym otruciu: ogólne osłabienie, błony ślu-
zowe niebieskawego koloru, szybki puls, uczucie su-
chości w gardle, pragnienie, womity, mało uryny.
Potem tętno lepsze, białko w urynie, pareza serca,
katar nosa, ból w okolicy czołowej, ból gardła, nie-
pokój, krwotoki płucne. *Lecz.* Gęsty krochmal
w dużych ilościach lub mączna zupa (Weizenme-
hlsuppe), białko, Magn. ust. po łyżeczce od kawy,
woda z cukrem.

Karbolowy kwas. Zawrót i ból głowy, małe
szybkie tętno, spadek ciepłoty, ślady oparzenia, bo-
leści w okolicy żołądka, womity, coma. *Lecz.* Pom-
pa żołądkowa. Calc. carbon. praecipit. un. 1 co pół
godziny łyżeczkę od kawy w wodzie. Natr. sulph.
alcar. sacchar. 8 gr. co godzina w wodzie ocukrzo-
nej. Vomitorium, białko, mleko, oleje, lód, kreda,
sól Glauberska, dużo wody, kleiste napoje.

Kreozot. Patrz kwas karbolowy.

Kantarydy w małych ilościach: smak piekący,
uczucie gorąca w ustach, przelyku, żołądka, nudno-
ści, brak apetytu; w dużych: uczucie gorąca w po-
mienionych organach, ślinotok, silne bóle w brzu-
chu, często krwawe womity i także biegunka, krwa-
wa uryna, utrudnienie w przelykaniu dochodzące do
kurczu, podrażnienie sfery płciowej, kurcze, odu-
rzenie. *Lecz.* Jeżeli womity lub biegunka nie na-
stąpiły same z siebie: vomitorium: Apomorph. hy-
drochlor. gr. 3, Aq. destil. un. D. S. pół do całej
szpryki pod skórę, kleiste napoje. Nie dawać tłu-
szczów, oleju R. Extr. Opii 5 gr. Camphor. trit. sk.

1 Aq. destil. un. 3 Mucilag. gum. un. 2 Syrup. simpl. dr. 1. D. S. Po zamięszaniu co godzina łyżkę. Vomitorium. Białko. Kleiste napoje z lodem, lawatywy z krochmalu.

Kwasy mineralne. Oparzenie, gwałtowne wymity (z błonami) Gastroenteritis, krwawa biegunka, tenezmy, mały puls. *Lecz.* przepłukanie żołądka Magn. carb. i usta. Ług sodowy w kleistym napoju. Aq. Calcis z mlekiem. Woda mydlana. Kreda, soda, dużo wody, mleko, białko, kleik, lód.

Kwasy roślinne. Brak tchu, ślady przyżegania, gastro-enteritis, drętwienie członków, ból wgrzbiecie, kończynach, kurcze. *Lecz.* Aq. calc. po szklance z cukrem. Magn. usta, po łyżce stołowej. Vomitorium, kreda.

Miedź. Przy ostrem otruciu: Gastro-enteritis, zielone wymity, wstrętny metaliczny smak w ustach, rznięcie, tenezmy, żółtaczką, duszność, tętno szybkie, kurcze, w chronicznem: zielonawy kolor włosów, twarzy, zębów, oczu, płwociny. Gastro-enteritis, mózgowe objawy, ból głowy, krzyża. *Lecz.* R. Ferr. Kal. cyan. flav. gr. 1 Aq. destil. un. 3. Syrup. simpl. un. pół M. D. S. Co godzina po łyżce stołowej. Jeżeli niema wymiotów to vomitorium, mleko, białko, woda ocukrzona, miód, węgiel drzewny. Magn. ust. po łyżce od kawy. Nie dawać tłuszczów, kwasów.

Morfina. Patrz opium.

Muskaryna. Boleści w brzuchu, wymioty, biegunka bardzo silna, odurzenie. Tętno i oddech słabe. *Lecz.* R. Atropin. sulph $\frac{1}{10}$ gr. Aq. destil. un. $\frac{1}{2}$ D. S. $\frac{1}{4}$ szprycki pod skórę (Tanninum). Jeżeli nie było wymiotów, biegunki, to Ol. Ricin. Herbata.

Nikotyna. Uczucie palenia, drapania w gardle, womity, biegunka, bladość i chłód skóry, powolne, potem silne tętno, nieprzytomność, drgawki, bezwład. *Lecz.* Tannina. Lek wymiotny, przeczyszczający, wino, chłodne oblewania, kawa, herbata.

Ołów. Gastro-enteritis. Wymioty często białawe, rżnięcie w brzuchu, biegunka, stolec czarnego koloru, paraliż mięśni wyprostnych.

Leki: Natr. sulph. albo Magn. sulph. un. 1 rozpuszczone w wodzie jako odtrutka, a potem zaraz laxans. Mleko, białko, vomitorium, pompka żołądkowa, apomorfina podskórnice. Jeżeli Natr. lub Magn. sulph. nie wywołują stolca, to lawatywy.

Opium. Utrata przytomności, zwężenie źrenic, nudności, womity, ból głowy, zaczerwienienie twarzy, trudność w oddawaniu uryny, zatwardzenie, coma, wolne tętno i oddech, drgawki. *Lecz.* Atropina podskórnice (p. muskaryna). Vomitorium, gorące okłady na ręce i nogi, lód na głowę, czarna kawa, lawatywy z herbaty, kamfora, ciągle czuwanie nad chorym.

Otrucie kiełbasami. Angina, pragnienie, dławienie się, wymioty koloru fusów z czarnej kawy, sinica, małe powolne tętno, chrypka, asphyxia. Rozszerzenie źrenic, paraliż powiek, sopor, lekkie drgawki. — Vomitorium. Mgn. sulph. po łyżce. Laxans, lawatywy, wino, czarna kawa, kleiste napoje.

Pilokarpina. Nadmierne pocenie się, ślinotok, wolne tętno, nudności, womity, biegunka, upadek sił. *Lecz.* R. Atropin. sulph. g. $\frac{1}{10}$ Aq. destil. un. M. D. S. Jedną szprykę podskórnice (parę razy), eter, kamfora podskórnice, koniak, mocne wino, czarna kawa.

Rtęć i jej związki. Smak metaliczny, ślinotok, smrodliwy oddech, biało-szarawy nalot na błonie śluzowej ust, silne gastro-enteritis. *Lecz.* R. Ferr. pulv. Suf. dep. aa 6 gr. M. f. p. d. t. d. Nr. 5 D. S. Co 2godz. proszek. Magn. ust. un. $\frac{1}{2}$ ol, Amygd. dulc. u. 1 Gm. mimos. u. 1, aq. dest. un. 3. Użyć w krótkim czasie po łyżce stołowej. Drażnić jamę gardzieli do wywołania wymiotów; mleko, białko, (10 jajek na litr wody) co 5 m. po kieliszku. Dużo wody, opium.

Sabina. (Abortus) Gastro-enteritis. Wymioty, krwawe stolce i uryna, kurcze. *Lecz.* Opium. Lek wymiotny, lub przeczyszczający, kleiste napoje z lodem.

Secale cornutum. Ślinotok, nudności, womity, bladeść i chłód skóry, wolne małe tętno, powolny oddech, drętwienie nóg, paraliż, coma, drgawki. *Lecz.* R. Acid tannic. Sacchar. alb. po 8 gr. M. f. pulv. D. t. d. N. 5. S. Co kwadrans proszek. W razie objawów nadezłości opium, przy nieczłości elektryczność, środki pobudzające. Vomitorium, laxans, masaż — sztuczny oddech, ostrożne wdychanie gazu chlorowego. Chłodne oblewanie.

Stramonium patrz Atropina.

Strychnina. Skurcze w członkach, zwłaszcza przy dotknięciu. Drgawki. Tężec. Utrata przytomności. — Wziewanie chloroformu albo R. Hydrat. chlorał. Aq. destil. po dr. ii. Podskórnice po jednej szprycze kilkakrotnie. Vomitorium, opium, kawa czarna, nalewka jodowa 10 — 20 kropel w wodzie kilka razy. Morfina podskórnice.

Ukąszenie przez węża. Zapalenie na miejscu ukąszenia, nudności, gorączka, omdlenie, zimne kończyny, zapalenie naczyń limfatycznych. *Lecz.*

Incisio. Głębokie przyżeganie rany rozpalonem żelazem, ac. carbolie. kal. caustic. Podwiązanie naczyń powyżej rany, podtrzymywać ropienie. Wymycie rany, wypalenie (wyssanie), kawa, koniak, eter.

Weratryna. Ból w żołądku, wymioty, biegunka z rżnięciem, ból głowy, nieczułość skóry, wolne tętno i oddech, źrenice często rozszerzone, drgawki, bezład serca. Tanninum. Opium. Liqu. Amon. annis. kilka razy dziennie po 15 kropel w kleiku. Excitantia.

Zagorzenie. Ból i zawrót głowy, szum w uszach, omdlenie, nieczułość, bezład poczynający się od nóg, kurcze, krew jasnowiśniowego koloru (wskazuje na odtlenioną hemoglobinę). Świeże powietrze, sztuczny oddech, transfuzja krwi, wzięwanie tlenu. R. Extr. secal. cornut. sk. 1 Aq. destll. Glycerin. aa dr. II Podskórnice po szprycze. Obledwanie twarzy zimną wodą, nacieranie podszew, rąk, łydek, lodem, śniegiem, mocna czarna kawa, lawatywa z octu, eter.

Podręcznik Terapeutyczny.

Abortus. Poronienie. Przy poronieniu nawykowym należy wykazać przyczynę.

Gdy przyczyny poronień nawykowych przy badaniu nie łatwo nam odnaleźć, natenczas polecimy ciężarnej nadzwyczaj spokojne zachowanie się, zabronimy jej wszelkich forsowniejszych ruchów, jazdy, zwłaszcza kolejną, a nawet dłuższy czas polecimy jej pozostawanie w łóżku.

Każde krwawienie w ciąży, dla którego przy badaniu nie znajdziemy wyraźnej przyczyny, zapowiada możliwość poronienia, a skoro do krwawień dołączą się bóle w krzyżach i dołem, wtedy mówimy o poronieniu grożącym. W tych przypadkach kładzie się chorą do łóżka, zaleca się jej absolutny spokój, dyetę lekko strawną, przeciw skurczom macicy podaje się środki odurzające, najlepiej w formie czopków odbytniczych.

Rp. Extr. opii aquosi. 0·04. But. Cacao q. s. ut. f. supp. anale. D. t. d. Nr. VI. S. 2—3 czopków dziennie użyć.

Krwawienie skąpe nie wymaga żadnego leczenia, w krwawieniu obfitszem wolno podawać tylko środki działające na błonę śluzową, a nie na mięsz macicy, jako to:

Rp. Extr. fluid. hydrast. canad 20·00. S. 3. razy dz. 15—20 kropel zażyć lub też.

Rp. Pastil. stipticini fab. Merck a 0·05; Dntur N. 40. S. 3 razy d. po 2—3 pastylek zażyć.

Rp. Styptol a 0·05 Pastill. S. 4 razy dziennie 1—2 pastylek.

Niewolno natomiast przy grożącym poronieniu podawać sporyszu, jakoteż środków przeczyszczających, drastycznych, okładów zimnych, lub też używać tamponady pochwy. Natomiast bardzo groźny krwotok nawet przy poronieniu grożącym będzie zmuszał nas do użycia tamponady pochwy. Użyjemy tamponów, albo z gazy aseptycznej, albo z gazy jodoformowej, pierwsze będziemy musieli usunąć po 12, drugie po 24 godzinach.

Rp. Lact. sulf. 10·0; Lanolin. p. 2·50; Aceti 7·50; Vaseline. fl. 5·0. Mf. ung. S. Maść na noc.

Agrypnia. *Bezsenność.* Uwzględnić przyczyny; Anaemia. Hysteria, Neurastenia, Dyspepsia.

Przy anemii na wieczór wino, piwo, przy nawalach derivantia, letnie kąpiele, odpowiednia dyeta, unikanie męczącej umysłowej pracy, wczesne jądanie wieczerzy, nacieranie ciała wodą z octem itd. Gdy te środki nie pomagają:

Rp. Kali bromati 0·25; Castor, canad. 0·05; Sacchari 0·30; Mfp. tal. dos. X. S. 3 proszki dziennie.

A na tle nerwowem:

Rp. Trional. 1·0 S. 1—2 proszków w mleku, rosole itp.

Rp. Bromipin 10% f. c. vitell. ov. N. II emuls. add. ol. menth. pip. gtt. 5. na noc. 1—3 łyżeczek.

Rp. Dionin. 0·02—0·03 p. dos DS. w krop. lub proszku na noc.

Rp. Hedonali 0·5—1·0—1·5—2·0 pro dosi.

Rp. Veronali 0·25—1·0 pro dosi.

Alopecia areata. *Łysina plackowata.* Cierpienie nader uporczywe.

Rp. Sublimat. corros. 0·1—0·3; Spir. vin. rectific. 4·0; Ol. terebinth. 25·0 S. Codziennie wcierać (Crocker).

Rp. Chloral hydrat. 5·0; Aether. sulfur. 25·0; Ac. acetic. crystal. 1·0—5·0. Co dwa tygod. dobrze wcierać,—codziennie zaś wrywać włosy w otoczeniu i wcierać 5% salol w wysoku.

Amenorrhoea. *Brak miesiączki.* Pamiętać o możebności ciąży. Jeżeli przyczyną chlorosis, scrophulosis, tuberculosis, anaemia polysarcia, zastosować odpowiednie leczenie, uregulować dyetę i uważać na stolec.

Mięsienie wzdłuż kręgow łędźwiowych i krzyżowych. Żelazo wewnętrzne, luteina, ovaraden (Knolla), zmiana powietrza, powietrze górskie, Krynica, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Rp. Extr. aloes 1·00; Pulv. myrrhae q. s. ut. f. pill. Nr. 50. S. 3 razy dz. 2—3 pigułek.

Rp. Acid. arsenic. 0,06; Ferri sulph. exsicc. 2·00; Piper nigr.; Aloes; Myrrh. aa. q. s. f. pill. Nr. 60. S. 2. r. dz. pigułkę po jedzeniu.

Anaemia. *Niedokrwistość.* Jeżeli wskutek krwotoku: leki wzmacniaj. i podniec. W razie grożącego zapadu wino Sherry, Szampańskie, czarna kawa, eter, oraz: podskórne wstrzyknięcie roztworu soli 0·70% w ilości 500—700,00. Enema z wody słonej, które można dawać, gdy chory nawet nie przytomny. Najpierw enema ciepła dla oczyszczenia кишки, następnie z wody słonej: na $\frac{1}{2}$ —1 litra wody gorącej $\frac{1}{2}$ —1 łyżeczki soli, zatrzymać przez pół godziny, powtarzać w pierwszych dniach po krwotokach co godzinę, w dalszych co 2—6 godzin.

Na przemian można dawać enema, odżywcze (2 na dzień) 200 cm.³ ciepłego mleka lub nietłustego rosółu z $\frac{1}{2}$ łyżeczką soli i żółtkiem, łyżeczką somatozy, kieliszkiem wina czerw.

Rp. Aether. sulphur 10,00. Camphor. 1·00. DS. Wstrzykn. 1—3 wstrzyk.

Rp. Ol. camphorati 10·00. DS. $\frac{1}{2}$ wstrzykawki.

Przy dłużej trwających A. wedł. wskazań; uwzględnić dokładnie przewód pokarmowy w szczególności usta (zęby) i żołądek; arsen (Woda Gubera Levico), żelazo, wino, pobyt na śwież. powietrzu. Wody żelaziste, Krynica, Żegiestów, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Rp. Liquor ferri album. 50·00. DS. 2 razy dzien. łyżeczkę.

Rp. Ferri hydrog. reduct. 5·00; Acid. arsen. 0·10; Pulv. altheae, Mel, depur aa. qu. s. f. pill. Nro. 120. S. 3. pig. dzien.

Rp. Granul. natr. arsenic. aa 0·001.—S. 3 razy dziennie po 1—2 perełek zażywać po jedzeniu.

Angina catarrh. acuta. *Ostry nieżyt gardła.* Ciepłe płukanie z naparu korzeni ślazowych.

Rp. Infus. fol. Salviae e 20·00 ad 200·0; Trae opii simpl. 1·0. MDS. Płukanie.

Rp. Decoct. rad. Altheae 200·0. Trae laud. simpl. gtt. XV; Syr. moror. 20·0. MDS. Płukanie.

Rp. Kali chlorici 5·0; Aq. destill. 300·0; Spir. menth. pip. gtt. II. MDS. Płukanie.

Rp. Acidi salicylici 1·0; Kali chlorici 2·0; Aq. destil. 300·0. MDS. Płukan.

Rp. Alum. crud. 5·0; Aq. destill. 200·0; Trae laud. simpl. 1·0. MDS. Płukan.

Angina tonsill., catarrhalis, follicularis. *Zapalenie migdałów nieżytowe, mieszkowe.* Ciepłe płukanie.

Rp. Kali hypermang. 1·00; Aq. destill. 300·0. DS. Woda do ust.

Rp. Natri salicylici 1·0; Aq. destill. 200·0. S. Płukanie.

Rp. Ap. calcis 200·0. S. Płukanie.

W przypadkach przewlekłych dla zmniejszenia powiększonych migdałów:

Rp. Arg. nitr. cryst. 1·0; Aq. destill. 30·0; Da in vitr. nigr.
S. Pendzlowanie.

Rp. Extr. sec. cornuti 1·0; Trae jodi 4·0; Glicerini 30·0.
S. Pendzlowanie.

Aphthae. (Stomatitis aphthosa). *Zapalen. pryszczycowe ust.* Pendzlowanie 10% roztworem kali chloricum, $\frac{1}{2}\%$ roztworem acid. tannici, 5% Boraxem. Tra. Myrrhae. Tra. Ratanhiae.

Rp. Succ. citri; Syrup. rub. Id aa. 10·00. S: Do pendzlowań.

Wewnętrznie:

Rp. Kali chlorici 1·00; Aq. dest. 80·00. Syrup. rub. id. 20·00. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Uporczywie trzymające się plamy przypalić lapiem lub sinym kamieniem. Obok tego zimne napoje, podawanie kawałków lodu, unikanie gorących i twardych potraw.

Apoplexia s. Haemorrhagia cerebri. *Porażenie. udar, krwotok mózgowy.* Łóżko, głowa wysoko ułożona, okład lodowy na głowę, okład zimny na serce, u dobrze odżywionych upust krwi (100 — 500 gr.). U osób białych, ze słabym pulsem nacierania skroni środkami drażniącymi, synapizma na okolicę serca, wacchanie amoniaku. Nadto dać zaraz lewatywę z octu, mydła lub soli tak, żeby nastąpiło silne przeczyszczenie: nacieranie kończyn. W razie silnych objawów podrażnienia — lewatywy z 1 do 2 grm. chloralu, iniekcje podskórne 0·01—0·02 morph. mur. Jeżeli tętno słabe i jest zapad, wino, kawa czarna, kamfora, eter podskórnie, digitalis, synapizm. Gdy udar minął, nie pozwalając wstawać z łóżka, okład lodowy w dalszym ciągu na głowie, stolce regulować, wody gorzkie Hunyadi Janos,

Morszyńska, Saratica; chłodne pożywne napoje, limoniady, zupy, mleko w pierwszych dniach po napadzie, później jaja, bulion. W razie bezsenności chloral, sulfonal a ze środków wewnętrznych. digitalis lub Tinct. Strophant. dla uspokojenia akcji serca.

Rp. Inf. fol. Sennae e 15·0 ad 200·0; Sal. amar.; Syr. rub. idaei aa. 25,0; S. Co godz. łyżkę.

Rp. Inf. rad. Rhei 15·0; ad 150·0, Ol. ricin. 20·0 MDS na dwie lewatywy.

Rp. Inf. fol. Sennae e 20·0 ad 200·0; Magnes: sulfur. 20·0. MD, Na lewatywę.

Rp. Tinct. Cantharid. 5·0; Ol. Terebinth. 25·0. M. S. Do nacierań.

Arthritis urica. *Podagra, Dna; Zapalenie stawów dnawe, moczane.* Leczenie dyetetyczne. Ograniczenie pokarmów co do ilości i jakości. Wolno jeść mięso chude, o ile możliwości tylko białe, mleko, jarzyn sporo, unikać tłuszczu i mącznych potraw, a głównie napojów wyskokowych. Do picia szczawiy lub zwykła woda z dodaniem kwasu. Wskazany jest ruch na świeżem powietrzu, wycieczki w góry, gimnastyka. Ze środków wewnętrznych. polecają; Tinctura lub Vinum colchici po 10 — 20 kropli 3 — 4 razy na dzień. Natrium salicylicum lub Antipyrina 2 — 3 gr. pro die. Aspirina (Bayera).

W razie silnych bólów wcierać maść z narkotykami, na wewnątrz morfnę lub podskórnie.

Następn. picie wód: Salvator, Bilińska, Vichy, Kissingen, Ems, Neuenahr, Obersalzbrunn, Dürkheim, Homburg, litowa sztuczna, otyłym zaś osobom można polecić Marienbad, Karlsbad. ewent. leczenie na miejscu w Karlsbadzie, kąpiele z dodatkiem soli borowin. Mattoniego.

Rp. Chloroform 10·00; Aq. colonien. 20·00 Tr. Aconiti 10·00; DS. Do nacierań.

Rp. Extr. Belladon. 2·00; Lanolini 20·00. Mf. ung. DS. Wcieranie.

Rp. Lithii jodat. 0·25; Extr. et. pulv. gent. aa. q. s. f. pil. 20. S. 3—4 pig. dziennie.

Rp. Natri lithiosalicyl. 1·00; D. tal. dos. XII. S. 3—4 pr. dziennie.

Rp. Piperazin po 0·25 na dawkę, dziennie 1—3 gr.

Rp. Salol; Aether aa. 4·00, Collodii 30·00. S. Pendzłować miejsca bolesne.

Ascaris lumbricoides. *Glista dżdżownicowata*, Zabraniać pokarm. mączn. natomiast mleko, mięso.

Rp. Santonin; Calomel. aa. 0·01—0·03. Pulv. rad. rhei 0·15; Sacchari 0·20; Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 6 Rano i wiecz. proszek.

Asthma bronchiale. *Dychawica*. Usunąć przyczynę (np. polipy w nosie, choroby kobiece).

Podczas samego napadu chorego rozebrać (zwłaszcza zdjąć stanik lub gorset), umieścić go w przestronnym pokoju, gdzie dobre świeże powietrze. Najprędzej działają narcotica, podać więc nawewnątrz albo Chlo-ralhydrat 2·00 na raz, lub wstrzykać morfinę. Polecieć choremu podczas napadu mocną czarną kawę, gorące okłady lub synapiz. na klatkę piersiową i łydki. Kilka kropli amylnitritu do wachania, lub pirydiny na spodeczek wylać i tem oddychać, polecają też Kali jodat. w dawkach 1—3,00 na dzień. Po przejściu napadu leczyć chorobę główną i pozostały zwykle po napadzie niezbyt oskrzelowy, odpowiedniami środkami.

Rp. Extr. fluid. Quebr. 25·00 DS 2—3 łyżeczki dziennie.

Rp. Kali jodati 10·00; Tinct. stram. 8·00; Extr. liquir. 4·00; Syrup. scill. 30·00; Aq. destill. 250·00. S. 3 razy dziennie łyżkę w szklance wody.

Rp. Jodopyryni 0·5 t. d. № X. S. 3—4 pr. dz.

Rp. Pyrenol 10·0; Aq. dest. 200·0. S. 3. łyżki dz.

Balanitis i Balanopostitis. *Zapalenie żołądki i napletka.* Czystość, przemywanie 3% roztworem kw. borowego, 1/2% kali hypermang. i zakładanie waty suchej, obok tego użyć można:

Rp. Tannini: Amyl. trit, aa 15·0. Mfp. S. Zasypka. Albo pendzlowanie owrzodzeń roztworem 1—5% arg. nitr.; 5—10% resorcyiny.

Przy stulejce przestrzykiwać słabymi przeciwgnilnymi płynami (1/2% roztworem lapisu). Przy znacznym obrzęku napletka zimne okłady, wreszcie nacięcie napletka lub przecięcie brzegu.

Blennorrhoea urethrae. *Wiewiór — tryper. c)* *acuta anterior.*

W przypadkach ostrych: Zalecić możliwy spokój fizyczny, zabraniać wszelkich podrażnień płciowych, użycia napojów wysokowych, gazowych lub kwaśnych, potraw korzennych, jarzyn kwaśnych, sałat i szparagów. Zalecać letnie półkąpiele, dużo mleka, wody alkaliczne i napary:

Rp. Decoct. sem. lini. e 25,0 ad 500,0; Syr. Diacodii 10,0 S. Co godzina łyżka.

Rp. Decoct. fol. Uvae Ursi e 25,0 ad 500,0; Syr. Simpl. 25,0; Tinct. opii 1,50 S. w ciągu doby wypić.

Uważać na stolec, w razie potrzeby środki przeczyszczające, unikając przetworów solnych.

Środki wewnętrzne: alkaliczne mogą być podawane w całym przebiegu rzeżączki, zazwyczaj wraz ze środkami odkażającymi drogi moczowe.

Przetwory odkażające zawsze wskazane nawet przy powikłaniach ze strony wyższych dróg moczowych:

Rp. Natri salicyl., Natr. bicarbon. *aa.* 0,50 Dtd. № 30
S. 4—6 proszków dziennie.

Rp. Salol. 0,50 S. 4—6 proszków dziennie.

Rp. Salol. Natr. benzoic. *aa.* 0,50 S. 4 — 6 proszków
dziennie.

Hexamethylenetetramin (urotropin) 2,0—3,0 dzien-
nie, Helmitol 2,0—4,0 dziennie. Novoaspirin 2,0—3,0
dziennie.

Środki balsamiczne podawać należy, gdy są obja-
wy ze strony tylnej części cewki i pęcherza, bo wtedy
działają paliatywnie, znaczenie lecznicze zaś mają w okre-
sie ustępowania objawów ostrych. Ol. Copaivae i Cu-
beba bywają źle znoszone przez żołądek. Zamiast nich
i ol. Santali, który także sprawia zaburzenia żołądkowo-
jelitowe, używa się:

Rp. Santyl. lag. orig. S. 15—20 kropli 3 r. dziennie.

Rp. Santalol in caps. gelat. *a* 0,2 S. 10 --12 sztuk dzien.

Rp. Arheol in caps. gelat. *a* 0,2 S. 10 — 12 kaps. dzien.

Rp. Gonosan in caps. gel. *a* 0,3 S. 6—10 kaps. dziennie.

Rp. Eumictine in. caps. S. 8—10 kaps. dziennie.

Rp. Thyresol. in caps. gel. *a* 0,25 S. 3 razy dziennie po
2 kapsułki.

Leczenie miejscowe: obmywanie ujścia cewki i żo-
łądzi wodą borową (3%), sublimatem (1 : 4000), kali hy-
permang. (1 : 4000); w razie ciasnego, napletka wstrzy-
kiwanie pod niego tych płynów 3—4 razy dziennie.

W razie bardzo silnych bólów cewki moczowej po-
lecać antypyrinę, pyramidon lub środki narkotyczne.
W przypadkach częstych a bolesnych wzwodów człon-
ka i zmasz nocnych stosować kąpiele zimne prącia obok
środków wewnętrznych.

Rp. Kali bromati 1,0 Chloral--hydr. 0,5 Dtd. № 5 S. Na noc proszek.

Rp. Camphor. monobr. 0,1—0,3 S. Na noc proszek.

Rp. Camphor., Lupulin, aa 1,0; Div. in dos. № X S. Na noc proszek.

W razie zatrzymania moczu kąpiele nasiadowe ciepłe; użyć okładów zimnych na międzykrocze, lub środków narkotycznych. W ostateczności wypuścić mocz cewnikiem cienkim i miękkim (prostatitis acuta!).

W przypadkach gorączki, wymiotów i bólów brzucha, w początkach zakażenia zalecać środki przeciwgorączkowe i przeczyszczające.

Gdy sprawa chorobliwa przechodzi do tylnej części bez gwałtownych objawów, nie zaprzestawać wstrzykiwania a w chwili zmniejszenia się wydzieliny śluzoworopnej, rozpocząć leczenie tylnej części. Gdy jednak objawy ze strony tylnej części występują gwałtownie zaprzestać wstrzykiwania i polecić spokój i wspomniane środki wewnętrzne, a gdy znaczne parcie na mocz lub krwawienie, zalecać obok leżenia w łóżku kąpiele nasiadowe ciepłe i środki narkotyczne:

Rp. Morph. muriat., Extr. bellad. aa 0,01; ol. cacao 1,5 Mfsuppos. Dtd. № 6 S. 2 czopki dziennie.

Rp. Ergotin. 1,0 Laudani puri 0,1 Sacch. alb. 2,0 Div. in dos № X S. Co 3 godziny proszek.

Bronchitis ac. *Ostry nieżyt. oskrzeli.* Wewnętrznie środki rozdzielające, wykrztuśne, wobec silnego kaszlu suchego, środki odurzające, balsamica i wody mineralne alkaliczne: Szczawnicka, Giesshübler, Bilińska, Krościenko, wody min. sztuczne.

Rp. Natri bicarb. 5·00; Morp. mur. 0·10; Mfp. div. in. dos. XII. DS. 3 proszki dziennie.

- Rp.** Inf. rad. ipec. 0·50: 200·00; Syr. cort. aurant. 15·00. MDS. Co godzina łyżkę.
- Rp.** Inf. seneg. e 6·00: 200·00; Syr. simpl. 20·00. DS. Co godzina łyżkę.
- Rp.** Morph. mur.; Apomorphin mur. *aa.* 0·10; Aq. dest. 15·00; MD. in vitr. nigr. S. 3—4 r. dz. po 10 kropli.
- Rp.** Apomorphin, hydrochl. 0,05; Acid. hydrochl. gtts. 10. Aq. menth. pip 50·00; Syr. simpl. 15·00. MDS. Co 2 godz. $\frac{1}{2}$ —1 łyżeczki.
- Rp.** Pulv Doveri; Sacch. albi *aa.* 3·00; Mfp. div. in dos. XII. DS. 3 proszki dziennie.
- Rp.** Codeini phosp. Knoll. 0·40 — 0,60; Aq. destill. ad 200. DS. Co 2 godziny łyżkę.
- Rp.** Dionin 0,2; Aq. lauroceras. 10·0. S. 3 razy dziennie 15—20 kropli.
- Rp.** Codeini phosph. 0·02 — 0·03; Natri bicarbon. 0·50. M. f. pulv. S. Co 3 godziny prosz.

B) c h r o n i c a. Dobrze powietrze unikanie dymu, kurzu, pożywna dyeta, środki lekko przeczyszczające. Jeżeli można, wysłać na zimę do cieplejszego klimatu, w lecie pobyt na wsi lub w zdrojowiskach. Inhalacye soli (2%) z dodatkiem Ol. terpent. Ol. pini pumilionis. Picie wód Szczawnickich, Krościeńskich, alkalicz. sztuczna Expectorant.: Ipeka, Apomorphin. Przy Broncho-blenorrhea: Ol. Terebinth. dziennie dwa razy po 5 — 10 kropli z mlekiem, lub w kapsułkach. Creosotol w emulsyi 5 — 10: 100. 3 razy dziennie łyżeczkę. W razie duszności bańki suche, sinapizmy.

c) foetida.

- Rp.** Ol. eucalypti 15·00; Ol. lavandul. gtts. X. S. Po 10 kropli do inhalacyi.
- Rp.** Tinct. eucalypti alcoh. 2·00; Syr. cod. 20,00; Syr. tolu. 20·00; Aq. 80·00. DS. Po łyżeczce wyżyć w ciągu 24 godzin.

Rp. Tinct. benzoës 1·00; Mixt. gummos. 120·00. DS.
Jak wyżej.

Rp. Terpin. hydrat. 3·0; Pulv. et. rad. liquir. aa. q. s. ut
f. pill. Nr. X. S. 3 pigułki dziennie.

Thymomel Scillae com. Fragner. Co 2 godz. łyżkę.

U d z i e c i :

Dzieciom z nieżytem oskrzeli bez gorączki, woda
Szczawnicka, Krościńska lub sztuczna z mlekiem.

Rp. Inf. ipecac e 0·10 ad 80·00; Ammon. muriat 1·00;
Aq. lauroc. gtts. X.; Syrup simpl. 15·00. DS. Co
godzinę łyżeczkę.

Rp. Kali vel. Natri jodati 0·50—1·0; Aq. destillat 80·0.
Syr. Senegae 20·0. DS. Co godz. łyżecz.

Nieżyty oskrz. na tle krzywicy lub żółzów, wymaga-
ją użycia tranu, żelaza i jodu. Inhalacya z wód alka-
licznych, pobyt w miejscach lesistych i górzystych, lub
nad morzem. Dyeta posilna, łatwo strawna (mleko,
jaja, mięso siekane). W razie gorączki, trzymać dziecko
w pokoju, środki wykrztuśne.

Jeżeli wykrztuszanie skąpe Natr. jodat. (0·50);
100·00. Wdychanie pary. Jeżeli wydzielina obfita,
dodać do Senegi Liquor am. anis. W razie ustania wy-
kztuszania, sinicy; flor. benzoës, wino mocne, cognac,
ciepłe kąpiele z zimnemi polewaniami. Dzieci małe
często nosić na rękę.

Rp. Terpini hydrat, 1·0; Spirit. vin. rectific. 10·0; Aq.
destill. 100·0; Syr. aurant. 15·0. MDS. Co 2 godz.
łyżeczkę.

Rp. Thymomel Scillae comp. Fragner. Co 1 — 2 godzin
łyżeczkę.

Cardialgia. *Ból żołądka.* Znaleść przyczynę
ból i takową starać się usunąć. Najczęściej: ulcus

ventriculi, carcinoma ventriculi, chlorosis, i u histeryczek, neurasteników lub jako „crises gastriques“.

W razie napadu ciepły okład na żołądek, synapizmy na dołek podsercowy, wstrzyknięcie podskórne morfiny, narcotica jak opium z bismuth, subnitricum. Cocaina 0·01—0·02 p. dosi, Belladona, Chloroform i t. p. Nadto uregulowanie dyety.

Rp. Tinc. opii croc. 5·00; Tinct. castor. 10·00; Tinct. valer. aeth. 15·00 MDS. 3 razy dz. po 10 kr.

Rp. Morphii mur. 0·005; Bismut. subnitr. 0·30; Mfp. dtur. tal. dos. 10. W razie bólu co 2 godzin. proszek.

Rp. Tinct. strychni; Tinc. opii aa 5·00. DS. Co 2 godz. po 10 kropli w razie silnego bólu.

Rp. Cocain mur. 0·15; Aq. dest. 120·00; Syr. aurant. 30·00. S. Co $\frac{1}{4}$ godz. łyżeczkę.

Rp. Bismut. valerian. Bismut. subnitr.; aa. 2·00. Extr. nuc. vom 0·50; Extr. gentian. q. s. f. pill. 50; Obduc. gel. S. 2—3 pig. na czczy żołądek.

Cardiopalmus, Hyperkinesis cordis. *Kołatanie serca.* Usunięcie przyczyny; najczęściej stan ogólnie nerwowy, osłabienie lub zatrucie kawą, herbatą i tytoniem. Nadto leczenie blednicy, niedokrewności i ogólnego osłabienia zwykłemi środkami. Podczas napadu przy silnej akcyi serca, okład lodowy na serce, spokój, wstrzymanie się od wszelkich podniecających napojów, natomiast przy słabem działaniu serca, podać wino, cognac, czarną kawę, herbatę, nadto.

Rp. Coffein. citrici 0·10; Dtur. tal. dos. Nr. 4. S. W razie napadu 1 proszek.

Rp. Theobromin. 0·10; Sacchari 0·20. Mfp. dntur. tal. dos. X. S. 4—5 pr. dziennie.

Rp. Trae strophanti; Trae digital, aa 5·00. DS. Podczas napadu 10—15 kropli raz lub dwa dzien.

Rp. Tinc. convall. maj. 8·00; Tr. digital. 2·00. DS. 3 razy dziennie po 10 kropli.

Rp. Nitroglycerin. 0·20; Spirit. vini 20·00. MDS. Zacząć od 1—10 kropli 3 razy dzien. (w łyżce wody).

Osobom zaś nerwowym.

Rp. Kali bromat. 1—2 gram. na raz lub też:

Rp. Trae Valerian. aeth. 10·00. S. 3 r. dz. po 15—20 kr. Podskórne wstrzyk. morfiny $\frac{1}{2}$ —1 ctgr.

Rp. Morphii muriat. 0·10; Aq. sterilis.: Glycerini aa. 5·0 DS. Do wstrzykiwań.

Catarrhus intestinor. Nieżyt jelit. *Acutus* Wskazane jest leżenie w łóżku, ścisła dyeta, okład ciepły na brzuch i środek przeczyszczający, najlepiej ol. ricini. W razie silnych bólów, leki odurzaj.; gdyby po kilku wypróżnieniach, po środku czyszczącym biegunka nie ustąpiła, przetwory makowca, także leki ściągające.

Chronicus. Leczenie powinno być przyczynowe, uważać należy na dietę, która powinna być lekko strawną, unikać zaziębień (opaska flanelowa na brzuch). Woda, karlsbadzka, Kissingen, Wildungen, w razie zaparcia środki lekko czyszczące (Saratice), lewatywy codziennie.

Rp. Bismuth. subnitr.; Tannin; Resorcin. aa 0·30; M. f. pulv. T. dos. Nr. XII. S. trzy proszki dziennie (t. zw. Bismutan).

Rp. Mur. Morph. 0·3; Atropin. sulph. 0·01; Aq. dest. ad. 100·0; lub Extr. opii 1·5; Ext. Bellad. 0·5; aqua dest. ad 100·0.

Rp. Saloli 0·25; Laud. puri 0·02; Mfp. dtur. tal. dos. X. S. 3 proszki dz.

Rp. Bismut salic. 0·25; Rezorcin 0·15; Laud. pur. 0·01; Mfp. tal. dos. VII. S. 3 proszki dzien.

Rp. Decoct. rad. salep. 200·00. Laudani puri 0·05. Syr. diacodii 20·00. MDS. Co godz. łyżkę.

Rp. Ichthalbini (Knoll) 0·20—0·50. Dent. dal. dos. Nr. XII. DS Co 4 godz. proszek.

Rp. Tannalbini (Knoll) 0·50—1·0. Dent. tal. dos. Nr. XII. S. 4 proszki dziennie.

Catarrhus ventriculi acut. *Ostry nieżyt żołądka*
Jeżeli w żołądku znajduje się jeszcze treść, która ostry nieżyt wywołała, najstosowniej przepłukać zaraz żołądek, poczem chory powinien 2 — 3 dni zachować ścisłą dyetę.

Jeżeli aspiratora pod ręką niema, należy podać środek wymiotny.

W razie, gdy przypuszczamy, że treści w żołądku niema, wystarcza ścisła dyeta, i tylko gdy cierpieniu temu żołądka towarzyszy ta sama zmiana w jelitach, wskazane są środki przeczyszczające. Zresztą leczenie jest czysto przypadkowe, gdy silne bóle w okolicy żołądka występują, wskazane są środki odurzające, w razie pragnienia; kwaski, woda sod., giesshüblerska etc.

Wobec nadmiern. pobudzenia do wymiotów, przy żołądku czczym polykanie kawałeczków lodu i Kokaina 0·005—0·01. na raz.

Jako środki wymiotne :

Rp. Pulv. rad. Ipecac. 2·00, Div. in. dos. VI. DS. Co kwandrans proszek aż do wystąpienia wymiotów.

Rp. Tart. stibiati 0·05, Aquae destil. 50·00. S. W 2 porcyach w przeciągu 10 minut zażyć.

Rp. Natr. bicarb. 2·0, Tinct. nucis vom. gtts. decem Aq. dest. 150·00, Syr. cortic. auran. 15·00. S. Co godz. łyżkę.

Przeciw wymiotom:

Rp. Cocain. mur. 0·10, Aq. destill. 10·00 DS. 10—15 kr.
na raz zażyć.

Przeciw bólow.

Rp. Morph. mur. 0·10, Aq. dest. 10·00. S. kr. 10 na raz
zażyć.

Catarrhus ventriculi chronicus. *Przewlekły
nieżyt żołądka.*

Dyeta pożywna lekko strawna z wykluczeniem
potraw korzennych, kwaśn., tłuszczów, jarzyn, napoi
wyskokowych i CO_2 zawierających. Wewnętrz. wska-
zane są środki alkaliczne, woda karlsbadzka, Vichy lub
szczawnicka (źródło Magdaleny), przepłukiwania, żołą-
dka rozczykami soli alkalicznych, lub wodą karlsbadzką,
w razie silniejszych bólów w dołku podsercowym środki
odurzające.

Wskazana jest dyeta lekko drażniąca, a więc nieco
napojów wyskokowych, kwasków organicznych, mięso
w możliwym rozdrobnieniu, najlepiej więc siekane.
Wewnętrzne środki gorzkie i kwas solny. Masaż żołą-
dka elektryzowanie.

Rp. Sal. therm. Carolin. factic. lub originalis 100·00. S.
Na czczo łyżeczkę w pół szklanki ciepłej wody.

Rp. Natri. bicar. 15·00, Magn. carbon. 10·00, Calcar.
carbon. 5·00, MD. in scatula. S. 3 razy dz. na ko-
niec noża zażyć.

W razie bólów:

Rp. Morph. mur. 0,10. Aquae laurocer. 10·00, MD. in
vitr. nigro. S. W razie bólu 10 kr. zażyć.

Rp. Tinct. nuc. vom. gtts. X. Aq. lauroceras 10·0. S. Dwa
razy dnia po 10 kropli.

U alkoholików aqua chlori.

Rp. Aquae chlori 8·00, Decoct. Altheae 165·00. MDS.
Co 2 godziny łyżkę zażyć.

Rp. Trae amar., Acid. hydrochl. dil. aa. 15·00. MDS. Po
każdym jedzeniu 20 kr. w łyżce wody zażyć.

Rp. Acid. hydrochl. 3·00, Pepsin. solub. german. de Ro-
stock. 2·00, Aqu. dest. 200·00, Syr. cort. aurant.
15·00. MDS. Po każdym jedzeniu 2 łyżki użyć.

Chlorosis. Blednica. Usunąć przyczynę błedni-
cy. Pożywienie posilne, ale łatwo strawne. Świeże
powietrze, w ciężkich przypadkach łóżko — w lżejszych
mierny ale systematyczny ruch. Należyte wysypianie
się, nieprzeciążanie chorych ani fizyczną ani umysłową
pracą. Szczególną mieć uwagę na zaburzenia żołądko-
we, i jeżeli takowe istnieją, przedewszystkiem starać
się je usunąć.

Rp. Tinct. malat. ferri, Tinct. Chin. comp. aa. 25·00. DS.
2—3 łyżeczki na dzień.

Rp. Ferri sulfur. pur., Kalii carbon. aa. 15·00, Gum. Traga-
canth. q. s. ut. f. pill. Nr. 120, Consp. pulv. cinam.
DS. 3 r. na dzień 2—5 pig. (Blauda pigułki).

Rp. Ferri carbon. sacch. albi., Natri bicarb. aa. 3·00.
Myrrh. pulv., Pulv. rad. rhei aa. 2·00, Mfp. D. ad
scatul. S. 2—3 razy na dzień na koniec noża.

Rp. Pyrophosph. ferri et sodae, Sacch. albi aa. 0·20 Mfp.
D. tal. dos N. XX. S. 3—4 pr. na dzień.

Rp. Liqu. ferri album. 50·00. DS. 3 razy po łyżeczce od
kawy.

Rp. Ferropyrin. 1·00, Aq. destill. 150·00, Syr. cort. au-
rant. 30·00. S. 3 łyżki dziennie.

Rp. Pastill. Trifferini fabr. Knoll a 0·30. scat. orig. S. 3
pastylki dziennie wśród jedzenia.

Obok tego przetwory arszenikalne jak Sol. Fowlera.
woda Gubera, Levico, Roncegno 2—3 łyżeczki na dzień,

następnie i 2 — 3 łyżek. Wody żelaziste. Zegiestów, Krynica, Francensband i t. d. kąpiele borowinowe.

Cholelithiasis. *Kamica żółciowa.* Uregulować dyetę uważać pilnie na stolce, unikać siedzącego trybu życia, natomiast używać dużo ruchu, unikać uciskania wątroby przez gorset, paski i t. d.

Podczas napadu okład ciepły na okolicę wątroby, oliwa w ilości 100 — 150 grm. naraz. Ciepłe kąpiele, wstrzykiwanie morfiny samej lub z atropiną, czopki odbytnicowe — a w bardzo silnych bólach nawet narkoza chloroformowa. — W przypadkach gdzie napady kolki bardzo często się powtarzają, zabieg operacyjny — zresztą wskazanie do operacyi bardzo trudne.

Rp. Morph. mur. 0·10, Aqu, dest. Glycerina aa. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzyk., w jednej strzykawce 0·01 morfiny.

Rp. Natri salicyl. 0·50, Extr. bellad. 0·01, Mfp. dtur. tal. dos. N. 10. S. 4. pr. dz. w wodzie sodow.

Polecają też glicerynę w dawce 20—30 grm. w razie napadu. W dawce 5—15 grm. w wodzie alkalicznej kilka razy dziennie dla zabezp. od napadu, lub.

Rp. Ol. olivar. optim. 200·00, Cognaci 20·00, Vitelli ov. N. 2. Menthol. 0·20. DS. W przeciągu godziny na 2 razy użyć.

Rp. Natri salicyl. 1·00, Natri sulphur. 3·00 — 5·00. Mfp. Dtal. dos. N. XV. S. 2—3 proszków dziennie stosownie do ilości wypróżnień.

Cholera. W pierwszym okresie choroby środki przeczyszczające, a z tych przedewszystkiem kalomel. Po kilku obfitych wypróżnieniach, wywołanych środkiem czyszczącym, przetwory makowca. W przypadku, gdzie są już wymioty, rozwolnienie, odrazu przejść do przetworów makowca, chorego ułożyć w łóżku, okłady

rozgrzewające, środki podniecające, herbata z rumem, cognakiem itp. Ciepłe kąpiele. Następnie przejść do enteroklysy według Cantaniego, w wodzie przegotowanej o ciepłocie 30 — 40° C. rozpuszcza się tanninę 10:1000 lub też Acid. salicyl, 1%, lekiem Hegara wlewa się do kiszek 1—2 litrów z wysokości 2 metrów. Powtarzać co kilka godzin. Zresztą leczenie przypadkowe, rozcieranie wyskokiem, spirit. camphoratus, przeciw kurczom inj. morfiny (1—2 ctgr.) w razie wymiotów, wino szampańskie, zimna woda sodowa kwaśna, kawa czarna, połykanie lodu, kokaina. W razie napadu środki podniecające inj. podsk. eteru, ol. camph. Dezynfekcyja stolców i wymiocin.

Rp. Calomelanos 0,35 Dtd. No 5. S. Co godzina proszek, aż do kilku obfitych wypróżnień;

potem: Rp. Saloli 0,5; Laudani pur. 0,015; mfp. Dtd. № 10 S. Co 4 godz. proszek;

lub: Rp. Tannini pur. 0,15; Benzonaphtoli 0,35; Laudani p. 0,02 mfp. Dtd. № 10 S. 3—4 proszki dziennie.

W razie wymiotów:

Rp. Cocaini hydrochl., codeini phosphor. aa 0,05; Aqu. menth. pip., aqu. chloroformii aa 5,00, Succ. citri recente expressi 5,0. S. Co 1/2 godziny łyżeczkę z lodem połknąć.

Chorea minor. *Pląsawica, taniec św. Gwinona św. Wita.* Dobre odżywianie, pobyt na świeżem powietrzu, gimnastyka lecznicza, chociaż w cięższych przypadkach w samym początku, lepiej dzieci trzymać w łóżku. Zabronić nauki, dozwolić dużo spać. Jeżeli na tle niedokrewności, blednicy, reumatyzmu podawać przetwory salicylu. Kąpiele letnie, siarczane, kąpiele borowinowe. W cięższych przypadkach, w celu uspokojenia można podawać chloral, sulfonal, aby wywołać dłuższy sen.

W razie pobudliwości nerwowej 2—3 razy dziennie po 0,5 i więcej bromu np.:

Rp. Natr. bromati 10,0 — 15,0; Natr. bicarbonici 5,0; Syr. cort. aur. 20,0; Aqu. ad 300,0 MDS. 2 — 3 dziennie po łyżce stołowej.

W ostatnich czasach polecają brom z jodem, a więc do recepty poprzedniej dodać: Natr. jodati 10,0.

W bardzo ciężkich przypadkach, w razie uporczywej bezsenności, środki nasenne np.

Rp. Plv. veronali 0,4; Dionini 0,01, Natr. bromati 0,5 mfp. S. Co 2-gi dzień proszek w gorącym mleku przed spaniem.

Przy bardzo silnem ruchomem podrażnieniu skopolamina podskórnie $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ miligrama.

Combustio. Oparzenie. Gdy tylko rumień istnieje wystarcza puder i okład.

Rp. Liquor. alumin. acet. 300·0. S. Do okładów.

Rp. Aqua calcis, Ol. lini aa 75·0. S. Zewnętrznie.

Rp. Airol 2·0, Vaseline. flav. 20. M. f. ung. S. Maść. Podobnie Dermatol, Jodoform. Tanhoform, Europhen.

Przy zmianie maści zmywać raz dziennie wysokim salicylowym (1%), szczególnie otoczenie miejsc obnażonych.

W przypadkach ropienia zmywać przy zmianie maści wodą utlenioną (hydrogenium hyperoxyd. sol.) i zakładać opatrunki aseptyczne lub maść:

Rp. Zinkperhydrol 10,0; vasel. fl. 40,0 mf. S. Maść.

Rp. Natr. sozod. 5,0; vasel. 100,0 mf. ungt. S. Maść. Na czystą ziarninę zalecać maść lapisową:

Rp. Arg. nitric. 0,2; Bals. peruv. 2,0, vasel. fl. 18,0 Mf. ungt. S. Maść.

Congelatio. *Odmrożenie.* W świeżem odmrożeniu nacieranie śniegiem w chłodnem miejscu aż do ogrzania i przeniesienia następnie do ciepłego pokoju, później pendzlowanie nalewką jodową.

Gdy istnieją pęcherze, usunąć je i zalecić maść.

Rp. Ac. Salicyl. 0,5; Hydr. praecipit. alb. 2·0; Vaselin. flav. 30,0. M. f. ung. S. Maść.

Rp. Argent. nitr. 1·00; Vaselin. flav. 10·0; Bals. peruv. 1·0, M. f. ung. S. Maść. Jeżeli skóra obrzękła:

Rp. Ammon. sulfoicht.; Resorcin. alb.; Tannin. aa 1·0; Aqu. dest. 5·0. S. Do pendzlowania.

Rp. Resorcin. resubl. 2·0; Mucil. gummi arab.; Aqu. dest. aa 5·0; Talc. pulv. 1·0. S. Do pendzl.

Coryza. *Nieżyt nosa, sapka.* Siąkanie i nieżyt usuwają: Olejek terpentynowy 2 — 5% roztwór wyskokowy mentolu, świeża tra jodi — wzięwane. Dalej wdmuchiwanie do nozdrzy proszków rozmaitych za pomocą „auto-insuflatora“ (po prostu dwie rurki szklane połączone w środku rurką gumową).

Rp. Camphorae; Ac. tannic. aa. 2·0; Mf. p. subtiliss. S. Proszek do nosa.

Rp. Cocain. mur. 0·2; Menthol, 0·1; Sacch. lact. 30·0. Mf. p. subtiliss. S. 4—5 razy dziennie wdmuchiwać do nosa.

Cystitis. *Zapalenie pęcherza mocz.* Najczęściej przy sprawie rzeżączkowej.

Jeżeli objawy ostre: spokój, okłady ciepłe na okolicę pęcherza i międzykrocze, kąpiele nasiadowe ciepłe, dyeta mleczna, niedrażniąca, bez napojów wyskokowych, uregulowanie stolca.

Diabetes insipidus. *Moczówka prosta.* Pożywna dyeta, miernie użycie napojów. Leczenie hydro-

patyczne, pobyt w górach. Kąpiele morskie, przetwory bromowe.

Rp. Infus. valerian. e 5·00, ad 100·00; Natri bromati 10·00; Syrup. 15·00. MDS. Co 3 godz. łyżecz.

Rp. Codeini phosphor, 0,10; Syr. simpl. 30·00. MDS. 3 razy dz. łyżecz.

Rp. Camphor. monobrom.; Extr. valer. aa. 5·00, ut f. l. ar. pil. N. 30. S. 2—3 pigułek dzien.

Diabetes mellitus. *Cukrzyca* (*Moczówka cukrowa*). Tylko pożywienie złożone z mięsa, jaj i mleka, ostatnie w małej ilości; tłuszcze korzystne. Dużo ruchu.

Chleba najwyżej 100—150 gram. na dzień, z jarzyn wolno szpinak, sałatę, zielony groszek i fasolkę, kalafior, szparagi, kapustę; z mącznych jedynie trochę ryżu. Do picia: kawa, herbata osłodzona saccharyną, która nawet w większych ilościach nie szkodzi, kwaskowate wina, wódka, cognac, woda sodowa.

Jeżeli przy dyecie mięsnej występują zapady i grozi choremu coma diabeticum, to podawać wtedy większe ilości wody, liq. kali acet.; dyeta mięsz.

Z lekarstw najlepiej jeszcze działa woda Karlsbadzka, potem Vichy, spore dawki opium do 1,0—2·0 pro die. Do osłodzenia płynów używa się pigułek z saccharyny.

Diphteritis s. Angina diphteritica. Błonica gardła. Odróżnić postać pierwotną, czyli błonicę od postaci następowych t. j. zapaleń dyfteroidalnych (błonicowatych), mianowicie na tle płonicy (scarlatina). Pierwsza przy małej gorączce, szarych, grzybowatych nalotach bez znaczniejszych bólów gardła przy małym tylko obrzęku gruczołów szyjnych, prowadzi najczęściej do dławca (laryngitis crouposa), druga odznacza się głębokimi

owrzodzeniami gardła, obrzękiem gruczołów szyjnych, wysoką gorączką lub też ciepłotą subnormalną, objawami ogólnego zakażenia.

I. Rozpoznawszy błonicę, należy jak najwcześniej zastrzyknąć surowicę przeciw błonicy. Surowicę przyrządzają dzisiaj w takich dawkach, że w jednej flaszce mieści się tysiąc jednostek uodporniających, chociaż ilość surowicy w flaszce wynosi w surowicy Bujwida 2—5 cm³, Paltauf'a 10 cm³. Wobec rozwiniętej błonicy należy zastrzyknąć naraz 2 flaszeczki: w przypadkach ciężkich 3 flaszeczki. Gdy po 24 godzin. naloty nie okazują tendencji do oddzielania, a tembardziej, gdy się rozszerzą, należy dawkę powtórzyć.

Zastrzyknięcie robi się w powłoki brzuszne, w udo lub w skórę klatki piersiowej (w okolicy pachy) odpowiednią strzykawką, poprzednio przez gotowanie wyjałowioną.

Wczesne zastrzyknięcie surowicy zapobiega szczeniu się błon na krtań; stwierdzonem też jest powszechnie, że pod wpływem surowicy nie przechodzą przypadki lekkie w ciężkie postacie (septyczne), jak to dawniej często spostrzegano.

Wobec błonicy właściwej, w postaci lekkiej zachować się po skutecznionem zastrzyknięciu zupełnie wyczekująco, w szczególności unikać zabiegów, mogących wywołać obrażenie błony śluzowej gardła, co najwyżej polecić wewnątrznie:

Rp. Acidi phosph. dil. 2·0; Syrup. rub. id. 20·0; Aquae d. 100·0, S. Co 3 godziny łyżeczkę.

Rp. Natri salicyl. 2·0; Syrup. rub. id. 20·0; Aquae dest. 100·0. S. Co 2 godziny łyżeczkę

3% roztwór kali chlorici lub acidi borici do płukania, odpowiednia lekka a posilna dyeta, trochę wina.

II. Wobec błonicy z rozpadem i objawami ogólnego zakażenia należy obok zastrzykiwań surowicy w dawkach większych (najmniej dwie flaszeczki) leczyć miejscowo i wewnętrznie.

Leczenie miejscowe: Okłady z lodu na szyi (w woreczkach gumowych), pić wodę z lodu z domieszką wina czerwonego, lody owocowe. Później przy rozpadzie błon lub zgorzeli, można przejść do ciepłych okładów i kataplazmów.

Rp. Natr. sozodolic. S. do insufflacyi.

Do płukania używać: Aq. calcis Ac. salicyl. $1\frac{0}{10}$; Ac. boric. $2\frac{0}{10}$. Kali chloricum $2\frac{0}{10}$; Thymol. $1\frac{1}{2}\frac{0}{10}$; Mentol $1\frac{1}{2}\frac{0}{10}$, lub:

Rp. Kali chlorici 10·0; Aquae destil. 400·0; Extr. opii aquos. 0·40; Syr. simpl. 20·0. S. Płukanie.

Mniejszym dzieciom przestrzykuje się gardło dużą strzykawką.

Można także podać wewnętrznie:

Rp. Perhydroli 3·5; Aq. destill. 250·0; Glycerini 15·0. S. Co $\frac{1}{4}$ godz. łyżeczkę.

Pendzlowan. wykonywać o ile możliwości łagodnie.

Rp. Resorcin 3·0; Glycerin, 30·00. S. Co 2 godziny pendzlować.

Rp. Acidi salicyl. 0·50—1·00; Spirit. vini. q. s.; Glycerin. 400·00; Infus. fol. eucalipti 60·00. DS. Co godz. zwilżać watą zamoczoną w tym płynie miejsca bł. zajęte.

Rp. Acidi boracici 5·0; Glycerini puri, Aquae destil. $\overline{aa}$ 10·0. Pendzlowanie.

Rp. Jodi puri. 0·40; Spirit. 20·0; Chloroformii 2·0. S. Pendzlowanie.

Wziewania:

Rp. Sol. hydrogen. hyperoxyd. 2% S. Do inhalacyi.

Rp. Aquae calcis; Aquae destil. $\overline{aa}$. 150·0. S. Do inhalacyi.

Przy leczeniu ogólnem należy być ostrożnym ze środkami przeciwgorączkowymi, wcześniej podawać kofeinę, kamforę, w razie zapadu podskórnie.

Rp. Chinin. muriat. 0·50—1·50; Ammon. chlorati 1·00; Aquae dest. 60·00; Syrup rub. id. 20·00. DS. 3 razy dziennie na łyżeczkę.

Rp. Antypirin. 1·50—2·00; Cognaci 20,00; Aquae dest. 80·00; Syrup. simpl. 20,00. DS. Co 3 godziny łyżeczkę.

Rp. Camphor, 0·30 Mixt. gumm. 80·00; Syrup. sacchari 20,00. DS. Co godz. łyżeczkę, (zwłaszcza w formie septycznej).

Rp. Aether. acet. 5·00; Oleum. cinnamom. 1·50. DS. Co 2 godz. 3—5 kropli.

Nadto w razie osłabienia czarna kawa, wino, koniak, nacierania octem lub winem.

W razie obrzęku gruczołów szyjnych okład z Liquor alum. acetic. Gdy wystąpi dławiec, stosować leczenie podane przez laryngitis crouposa.

Przy porażeniach po błonicy należy stosować elektryzowanie roborantia.

Dysenteria. Czerwonka. W razie epidemii unikać niestosownego pożywienia. Ścisła dezynfekcja wypróżnień.

Dyeta ścisła, kleik, rosół, mleko. Słabszym można dozwolić rosół z jajem, wyciągów mięsnych, wina.

Oseski zostawić przy piersi, karmiąc regularnie co 3 godziny.

Leczenie polega na podawaniu środków przeczyszczających oraz odkażających naprzemian z przetworami makowca. Stosownie do rozległości sprawy w jelitach — niskie lub wysokie lewatywy z płynów odkażających lub ściągających. Na brzuch najlepiej okład wysychający. W razie silnego męczącego parcia na stolec czopki z opium lub belladonną, okład gorący na międzykrocze. Starcia około odbytnicy troskliwie oczyszczają i zasypywać c. Pulvere adspersorio salicylato. W przypadkach cięższych wcześniej wstrzykiwać surowicę przeciw czerwonkową.

Leczenie u dorosłych zaczynamy zawsze od środków przeczyszczających (Kalomel, Ol. ryc.), po kilku zaś obfitych wypróżnieniach przechodzimy do opium, poczem znów środki przeczyszczające, lecz w znacznie mniejszych dawkach i t. d.

Rp. Calomelanos 0,35. Dtd. No X. Co 3 godziny proszek aż do obfitych wypróżnień.

Olej rycynowy, (2 łyżki dla dorosł.) podajemy sam, w kapsułk., rosole, czarnej kawie, lub najlepiej w winie maladze z wodą mietową (przed użyciem zmieszać).

Rp. Trae Opii simpl. 10,0 Da in vitr. rostr. S. 3—5 r. dz. po 5 kropli.

Rp. Laudani puri 0,015; Tannini puri 0,15; Benzonaphtholi 0,35. Mfpulv. Dtd. No X. S. 3—5 proszk. dzien.

Rp. Phenyli salicylici (= Salol) 0,5. Dtd. No X. S. 3 proszki dziennie.

W razie parcia:

Rp. Laudani puri 0,02—0,03; Olei Cacao q. s. ut f. suppos. anale, Dt. supp. No X. S. w razie parcia 2—4 czopków dziennie.

Rp. Extr. Bellad. 0,02—0,03; Olei Cacao q. s. ut f. suppos. anale. Dt. suppos. No X. Jak poprzednio.

Do wlewań do kieszki stolcowej, gdy chodzi o małe ilości, najlepiej użyć kw. salicylow. (1,0 na szklankę); gdy chodzi o wlanie większych ilości bezpieczniej użyć kw. garbnikowego.

Rp. Tannini puri 25,0. S. Łyzeczkę od kawy na litr wody do lewatywy.

W przypadkach przewlekłych podawać dalej lewatywy i środki lekko ściągające.

W razie zapadu: Koniak, wino, kamfora, eter.

W okresie zdrowienia przechodzić zwolna do pokarmów: jaja, skrobane mięso i t. d.

U dzieci rozpocząć leczenie od ol. ricini lub kalomelu i środki te powtarzać ewent. co 3 dni; w 2 dniach wolnych stosować:

Rp. Bismut. salicyl. 1·00; Pulv. Doveri 0·20; Sacchari 2 00; Mfp. div. in dos. N. X. S. 3 prosz. dziennie.

Rp. Chinini tannici, Bismut. salicyl. aa 1·00; Laudani 0·10; Mfp. div. in dos. N. X. S. 3 pr. dziennie.

Rp. Tannalbini 0,2—0,5; Pulv. Doveri 0,01—0,1 (tyle cgr. ile dziecko liczy lat); Sacchari 0,15 Mfpulv. Dtd. No XV. S. 3 proszki dziennie.

Dyspepsia. Niestrawność. Przedewszystkiem wykryć przyczynę cierpienia i dokładnie zbadać funkcyę żołądka i kiszek.

Cierpienie to stoi najczęściej w związku z czynnościowem, nadmiernem wydzielaniem soku żołądkowego, lub z niedomogą wydzielniczą żołądka.

Stosownie do tego w 1-szym przypadku wskazane są środki alkaliczne, wody: Karlsbad, Vichy, Szczawnicka Magdaleny, w 2-gim kwas solny i środki gorzkie.

Należy zwrócić uwagę na ogólny stan chorego, u niedokrwistych wskazane są środki żelaziste (Krynica,

Żegiestów, Francensbad, i t. d.), u neurasteników i histeryczek skutecznem bywa leczenie wodolecznicze, wyjazd nad morze lub w góry.

W razie jeżeli jest nadmierne wydzielanie soku żołądkowego:

Rp. Natri bicarbon; Magn. carbon.; Kali carbon. *aa.* 5·00; Pulv. rad. Rhei 7·00. MD. in scatula S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

Rp. Sal. therm. Carolin. 100·00. DS. Co dzień rano łyżeczkę w pół szklance ciepłej wody.

Rp. Strontii bromati 1·0—2·0. Dtd. Nr. XII. in charta cerata S. Po obiedzie i po kolacyi 1 proszek.

W razie niedomogi wydzielniczej:

Rp. Acid, hydrochl. 3·00; Pepsini solub. 2·00; Aq. dest. 150·00, MDS. Po każdym jedzeniu 2 łyżki zażyć.

Rp. Ferri carb. sacchar. 5·00; Extr. nucis vomicae 0·50; Pulv. et extr. Rhei *aa.* q. s. ut. f. pill. N. 100. DS. 3 razy dnia po 2 pigułki zażyć.

Można także podawać: Stomachinum fabr. Matula, Vinum Condurango fabr. Matula. Wino słodowo-pepsynowe lub Malto-Condurango fabr. Svatek i Sp.

U osesków:

Karmienie 5 razy na dobę. Przy sztucznem żywieniu zwrócić uwagę na jakość mleka i zarządzić odpowiednie żywienie, ewentualnie wrócić do piersi. Nie odłączać wśród dyspepsy.

Rp. (Ol. Ricini lub) Calomel (0·01—0·03). Przez 12—24 godzin ścisła dyeta.

Rp. Natrium benzoicum (2—3%). Co 2 godziny łyżeczkę.

Rp. Kreosoti gtt. V. Aq. dest. 50·0. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

W razie wzdęcia bolesnego, wprowadzić kankę lub miękki kateter do odbytnicy. Jeżeli wymioty serowate, cuchnące, wskazują na brak kwasów: Acid. mur. (0·30 : 0,50) lub:

Rp Pepsin. 1·00; Ac. muriat. gtts. tres.; Aquae dest. 90·00; Syr. simpl. 15·00. S. Przed pokarmem łyż.

pR. Acid. lactic. 1·0; Aq. dest. 100·0; Syr. simpl. 20·0 S. Co 3 godziny łyżeczkę.

Przy kwasocie: Aq. calcis, calcaria phosphor. tribasica pur. po 1,00 Przy Intertrigo towarzyszącem zmywanie wodą mydlaną i zasypywanie:

Rp. Magnes. ustae 5·00; Acid. salicyl. 0·20; Mixt. oleoso-balsam. gtt. X. Mf. p. DS. Do posypywań.

Eclampsia parturient. *Rzucawka porodowa.* *Drgawki porodowe.* U ciężarnych okazujących cierpienie nerek, znaczniejsze obrzęki, podawać środki moczopędne (kali aceticum, acidum benzoicum), środki wypróżniające, środki napotne, ścisła mleczna dyeta. Kąpiele ciepłe (36°—38° C.) ostrożnie.

Podczas napadu ułożenie w łóżku otoczonem materacami, aby chorą uchronić od obrażeń; wdechiwanie tlenu; przed wystąpieniem szczękościsku, wsunąć język do jamy ust i między szczęki włożyć kawałek drzewa okrytego płótnem. Ruchów nie krępować. Niektórzy polecają znieczulić chorą silnemi dawkami narkotyków, morfiną podskórnie 0·02 do 0·03 lub chloral w lewatywie (2·0). Gdy się chora budzi lub napad występuje, ponowić dawkę.

Rzucawka jest objawem ciężkiego zatrucia ciężowego, którego objawy zwykle ustępują po rozwiązaniu.

Jeżeli napady występują w połogu, postępowanie objawowe; lewatywy z mleka w razie bezprzytomności.

Rp. Amyleni nitrosi 5·0; Ol. foeniculi 10·0. MDS. 2 — 5 kropli do wdychiwań na chustce.

Rp. Laudani p. 0·20; Sacch. albi 5·0; Mfp. div. in dos. N. X. S. Co $\frac{1}{2}$ godziny proszek.

Eczema. Wyprysk. Przedewszystkiem uwzględnić moment etyologiczny, usunąć więc zależnie od przypadku szkodliwe czynniki zewnętrzne, a więc wodę i światło, wpływ wilgotnego powietrza, drażnienia przez odzież. Gdy wyprysk słoneczny (e. solare) polecieć nosić kobietom weloniki żółte lub zielone, mężczyznom parasole.

Przy wyprysku ostrym, szczególnie, gdy istnieje śaczenie, pilnie pudrować :

Rp. Talci venet.; Amyl. trit. aa. 50·00; Zinc. oxyd. 5·0. S. Puder.

Rp. Zinc. oxyd., Magist. bismuth. aa. 15·00; Ceruss. 7·50; Talc. venet., Amyl. oryzae aa. 30·0. S. Puder.

Rp. Tannoform. 3·0; Vaselini 10·0; Lanolin 20,0. Mfungt. S. Maść.

Nie dawać olejków eterycznych.

Gdy wyprysk zajmuje całe ciało, zawinąć chorego w zapudrowane prześcieradła i skrzętnie zasypywać pudrem.

Jeżeli skóra obrzękła, suche zimno (przyrząd Leiter'a) lub często zmieniane okłady.

Rp. Plumb. acetic. 7·0; Alumin. crud. 2·0; Aqu. dest. 200,0. S. 2 litrami wody rozcieńczyć do okład.

Rp. Resorcin. resubl. 10·0; Aqu. fervid. 500·0. S. Do okładów.

Rp. Hydrarg. bijodat. 0·1; Aq. dest. 200,0. S. Do okład.
Gdy znaczne śaczenie:

Rp. Ac. carbol. liquefact. gtt. XL; Spir. vin. rect. 20·0; Glycerin p. 8·0; Zinc. oxyd., Amyl. trit. aa. 10·0; Aq. fontis. 250·0. S. Woda do obmywania.

Przy eczema papulosum acutum lub gdy istnieje znaczne swędzenie nawet przy sączącym, zwilżać, kilka razy dziennie wysokiem i pudrować.

Rp. Ac. carbol. (s. salicyl.). Glycerin. p. aa. 2·0; Balsam. peruvian. 1·0; Spir. vini rect. 200·0. S. Jak wyżej.

Rp. Coryfin lag. origin. S. Lekko wcierać dla zmniejszenia swędzenia, poczem zapudrow.

Zamiast wysoku użyć można:

Rp. Talc. venet. pulv., Amyl. tritic. aa. 100·0; Glycerini p. 40·0; Aq. plumbi 200·0; M. f. liniment. S. Rozcieńczyć taką samą ilością wody i pędzl.

Rp. Zinci oxyd., Amyli aa. 15·0; Naftalan. 50·0; Acidi salicyl. 1·0. S. Zewnętrznie.

Przy eczema squamosum parę razy dzien. smarować maścią i zapudrować lub obwiązać opaską, usunawszy poprzednio łuski za pomocą oliwy lub waseliny.

Rp. Mercur. praecipit. alb. 3·0; Ung. Glycerin. 30·0; M. f. ung. S. Maść.

Rp. Resorcin. resubl. 5·0 — 10·0; Zinc. oxydat., Amyl. tritic., Vaseline flavi, Lanolini p. aa. 25·0; M. f. ung. S. Maść.

Rp. Menthol. 1·50; Saloli 2·0; Ol. olivar. 3·0; Lanolini anhydr. 50·0; M. f. ung. S. Maść na ręce.

Rp. Ol. rusci; Sulf. praec. aa. 5·0; Naftalan 50·0. S. Zewnętrznie.

Rp. Resin. benzoë pulver. 5·0; Axung. porcin. 160·0; Dingere, cola et adde: Zinc. oxyd. 25·0; M. f. ung. S. Maść Wilsona.

Gdy skóra gładka, mało zaczerwieniona, pendzlować raz na dzień ostrożnie:

Rp. Ol. rusci 50·0; (albo Anthrasoli 50·0); Spir. vin. rect., Aether. sulf. *aa.* 75·0. S. Do pendzlow.

Rp. B. naphтол. 1·0; Spir. vin. rect. 100·0. S. Do pendzl.

Rp. B. naphтол. 0·50; Ung. emoll. 25·0. M. f. ung. S. Maść.

Gdy maść rozdrażnia, zasypywać pudrem.

Przy wyprysku przewlekłym należy strupy i łuski usunąć, i naciek w skórze doprowadzić do wessania.

Gdy wyprysk sączący (e. madidans) przykładać na wązkich kawałkach płótna rozsmarowaną maść dwa razy dziennie, poczem obwiązać watą i opaską, przedtem jednak zmyć dokładnie mydłem szarem i wodą ciepłą, co później wedle potrzeby powtórzyć należy.

Rp. Emplast. diachylon simpl., Ol. olivarum *aa.* 50·0; M. f. ung. S. Maść Hebry.

Rp. Emplast. diachyl. simp., Vaseline. flav. *aa.* 50·0; M. f. ung. S. Maść Kaposi'ego.

W celu usunięcia strupów przykładać na kawałkach płótna oliwę, maść Hebry, Kaposi'ego.

Rp. Naftalani 50·0; Ung. Wilsoni, Amyl. trit. *aa.* 25·0. S. Zewnętrznie.

Rp. Empl. saponat. 100·0; Leni calore fusso adde: Ac. salicyl. 10·0; M. f. empl. S. Plaster salicyłowy (Pick'a).

Dla usunięcia pozostałości po maści i rozmiękłego naskórka, zmyć spiryt. mydłanym lub mydłem szarem, poczem usuwać naciek w skórze przez smarowanie dziegciem, ichtyolem, naftolem.

Rp. Ichtyol 2·0; Glycerini. 8·0; Naftalani 20·0. S. Zewn.

Gdy wystąpi podrażnienie, maść obojętna (m. cynkowa, borowa, Hebry) i puder, poczem na nowo środki drażniące.

Gdy wyprysk uporczywy, szczególnie na rękach, zapędzłować c. kali caustico 1: 2, poczem maść lapisowa 1% lub.

Rp. Ol. rusci albo Anthrasoli 2·0; Naftalani 50·0. S. Zewn.

Zapędzłować raz dziennie, następnie maść cynkową lub pastę borową.

Rp. Ol. cadini, Sulf. praec. aa. 5·0; Naftalani 50·0. S. Zewn.

Jeżeli wyprysk trwa uporczywie czas dłuższy lub często powraca skutkiem jakiejś choroby ustrojowej (scrophulosis, chlorosis, dysmenorrhoea i t. p.) leczyć chorobę podstawową.

Emphysema pulmonum. *Rozedma płuc.* Przeważnie leczenie objawowe.

Unikanie zazięb., przemoczenia nóg, wogóle wszystkiego, co może spowodować lub powiększyć nieżyt oskrzelowy. Główne zadanie leczyć nieżyt oskrzelowy przez pobyt na świeżem górskim powietrzu, picie wód w Szczawnicy, Reichenhall, Krościenku.

U ludzi otyłych można polecić picie wód Karlsbadzkich lub Kissingen. Przy osłabieniu akcji serca, podawać obok środków wykrztuśnych i nasercowe. Uważać na wypróżnienia, w razie braku tychże, podać odpowiednie środki.

Dyeta pożywna, ale nie wzdymająca.

Receptura, jak przy Bronchitis.

Enuresis nocturna. *Mimowolne moczenie nocne.* Uwzględnić powody: ascaridy, oxyuris, phimosis, pavor nocturnus, zboczenia w odżywianiu, onania.

Zimne obmywanie, kąpiele nasiadowe chłodne od 5—20 minut; wieczorem wstrzymywać od napojów. Polecac przez dzień wstrzymywać mocz.

Polecają unikać spania na wznak, lub tak ułożyć chorego, aby była podwyższoną miednica. Elektryzacya, Antipiryna po 0,50 — 1,00 na noc między 9 a 11 godziną przez 14 dni z rzędu.

Rp. Atropin. sulfur. 0·05; Aq. dest. 30·00. DS. Po tyle kropli ile dziecko ma lat, o 4 i 7 godzinie wiecz.

Rp. Extr. chinae aqu. sic. 5·00; solve in Aqu. dest. 100,00; Natri bromati 2·00; Trae bellad. gtts. X.; Syrup. sacchari 20·00. MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

Rp. Extr. bellad. 0·05; Extr. nuc. vomic. 0·10; Mfp. div. in dos. N. X. DS. Na noc jeden proszek.

Rp. Lupulini, Ferr. carb. saccharat., Sacch. aa. 6·0. S. 3 r. dziennie na koniec noża.

Ephelides (piegi). Zupełnie i trwale usunąć się nie dają, na pewien czas usunąć można, zalecając:

3p. Hydrarg. bichlor. corr. 0·2; Ammon. chlor. 0·25; Emuls. amygdal. 125·0. S. Do zmywania.

Na podrażnioną skórę zalecać zasypki:

Rp. Bolus alb. 2,5; Bol. rubr. 0,5; Magnes. carbon. 4,0; Zinci oxyd. 5,0; Amyl. Orizae 10,0. S. Zasyпка.

Albo smarować na noc; maście złuszczające:

Rp. Resorcin. alb. 5,0; Sulf. praecip 0,5; Lanolini anhydr., Vaselini aa. 8,0. Mfung. S. Maść.

Epididymitis. Zapalenie najądrza. (rzerzączkowe). Zaprzestać leczenia miejscowego (jedynie użyć można przepłukiwań Janeta). W okresie ostrym gorączkowym zalecić spokój, dyetę, uregulowanie stolca. Worek mosznowy podnieść za pomocą poduszeczki ku

górze i kłaść okłady z lodu lub przyrząd, Leitera; gdy chory ich nie znosi, okłady z octanu glinowego zimne albo okłady ciepłe. Wreszcie można zrobić nakłucie strzykawką lub trójgrańcem wyciągając płyn. Przy znacznych bólach smarować:

Rp. Extr. Opii aqu. 1,0 vel Extr. Bellad. 1,0; Ung. simpl. 200. Mfung. S. Maść.

Rp. Guajacol. 2,0—5,0; Lanolin. 30,0 Mfung S. Maść.

Rp. Extr. Bellad. 0,15; Ol. Cacao q. s. ut. f. supp. Nr. X. S. 2 razy dziennie czopek.

Przy bardzo silnych bólach wstrzykiwanie morfiny. Gdy ból i objawy zapalenia się zmniejszają, okłady zimne przetrzymywać dłużej, zmieniając je coraz więcej na wysychające, wreszcie przejść do ciepłych.

Gdy chory nie może leżeć, założyć umiejętnie suspensorium Neissera, lub Horanda przykrywając moszny watą i płótnem kauczuk. i smaruj. raz na dzień:

Rp. Tct. jodi; Tct. gallar. aa. 10·0. S. Do pendzlowania.

Rp. Ichtyoli 2·0; Naftalani 30·0. S. Zewnętrzzn.

Epistaxis. *Krwawienie z nosa.* Kauteryzacja broczącego naczynia. Tamponada watą nasyoną: Solutio adrenal. hydrochlor (1: 1000). Tamponada od przodu dobrze wykonana zupełnie wystarcza.

Dla chorych cierpiących na drobne częste krwawienia:

Rp. Alum. crud. pulv. 10·00; Aq. dest. 500,00. DS. Co-dziennie nos przepłukiwać.

Gdzie przyczyną strupy na przegrodzie nosa, używanie maści:

Rp. Hydrarg. praecip flavi 0·20; Vaselini fl., Lanolini aa. 5·00 S. Maść.

Erysipelas. *Róża.* Uwzględnić punkt wyjść. choroby i leczeniem tegoż zapobiedz nawrotom. Ogólne leczenie jak w każdej chorobie gorączkowej; mimo nawet gorączki forsowne odżywianie. Jako antipyreticum najlepiej chinina lub acetphenetidina (0,5). Baczyć na czynność serca. Miejscowo:

a) Na głowie: Po ostrzyżeniu i dokładnem zmyciu skóry (wodą z mydłem a następnie wyskokiem) zastosować okład z Solutio Alumin. acetici.

b) Na kończynach, tułowiu oraz twarzy: Po dokładnem zmyciu skóry wcieranie co 2 godziny (zawsze dośrodkowo) 10% maści ichtyolowej lub 10% rezorcynowej; pamiętać jednak, że przetwory ichtyolu są drogie i że ich problematyczną wartość zastąpić można każdym tłuszczem lub najlepiej borowaseliną. Zachwalają też pendzlow. co kwadrans c. Ol. Terebinth.

Fluor albus, blenorhoea vaginae, leukorrhoea, catarrhus vaginae. *Białe upławy, nieżył pochwy.* Zwrócić uwagę na przyczyny wywołujące, lub podtrzymujące zapalenie (gwałt. spółkowanie, pasorzyty, zakażenie, ciała obce, jak tampony, krążki, zapalenie wyższych dróg rodnych).

Ostry okres: Polecieć spokój, środek wypróżniający, nie używać przepłukiwań. Utrzymywać ogromną czystość sromu; w razie pojawienia się wyprysku na sromie — osłanianie skóry maściami obojętnymi.

Przewlekł. nieżyt zawsze łączy się z nieżytem bł. śluzowej macicy i zwykle z chronicznem stwardnieniem macicy. Leczyć choroby ogólne: Niedokrwistość, zołzy, blednicę. Wstrzykiwania środków ściągających 1, 2, 3 razy dziennie.

Rp. Plumbi ac. b. pur. 2·00. D. t. dos. X. S. Proszek do litra wody.

Rp. Sol. formalini 10% 100·00. S. Łyzeczkę na litr wody.

Rp. Alumnoi 1·50. D. t. pulv. X. S. Proszek na litr wody.

Rp. Acidi tannici 60·00; Alcohol absolut., Kreosoti aa. 30,00; Aq. dest. 240·00. S. Łyzeczkę na litr wody ciepłej do wstrzykiwania.

Polecają tamponowanie górnej części pochwy gazą, którą zmienia się co 24 godzin przez kilka dni, poczem pędzluje się 5% roztworem arg. nitricum.

Do przysposabiania roztworów należy użyć wody przegotowanej. Gdy powyższe wstrzykiwania nie usuwają cierpienia, można we wzierniku oczyścić pochwę i zapędzlować np. octem drzewnym, 20% formaliną, nalewką jodową, siarkanem miedziow. 10% i to można powtarzać kilkakrotnie, ale nie częściej, jak raz na 3 dni, wogóle, gdy już odczyn po poprzednim zabiegu minął. Po zapędzlowan. nadmiar leku spłukuje się letnią wodą i zakłada tampony z waty. Można też zakładać na tamponach w kształcie walców proszki: acid. salicylicum, alumen, jodoform z dermatol., zincum sulfur. w połączeniu z amylum. Kąpiele borowin. Wreszcie: w przypadkach trypra można próbować drożdży zabitych.

Rp. Glycer. 100·00; Tannini 3·00. S. Do tamponowania.

Rp. Thigenoli Roche 5·0; Glycerini 100,0. S. Płyn do tamponów.

Rp. Jothioni 3,0; Glycerini 100,0. S. Płyn do tamponów.

Gastroenteritis. Zapalenie żołądka i jelit u dzieci; zapobieganie: przestrzegać cryst. i świeżości mleka, nie odłączać dzieci w miesiącach letnich. W chwili wybuchu choroby nie dawać żadnego pokarmu, nawet piersi, przez 24 — 48 godzin, a podawać przegotowaną wodę, lekki odwar herbaty na zimno osłodzony sacharyną (cukier nie jest obojętnym). Celem usunięcia wy-

miotów przepłukiwanie żołądka wodą przegotowaną z dodatk. soli (1%), natr. benzoicum lub bicarbonicum. Równocześnie podawać:

Rp. Acidi mur. diluti gtt. X; Aq. dest. 100·00. Saccharini tabletam MDS. Co 3 god. łyżeczk.

Jeżeli obok wymiotów są silne rozwolnienia, wtedy do herbaty dodawać czerw. wina, odwar z borówek suszonych. Z początku podać oleum Ricini lub:

Rp. Calomelanos 0,01 do 0·20; Sacch. lactis 0·15. Mfp. dent. tal. dos. N. VI. S. Co godz. pr.

Gdy stwierdzimy znaczne wzdęcie brzucha, stolce mocno cuchnące, wtedy stosować można:

Rp. Natri benzoici 2 00; Aq. destill. 90,00; Syr. simpl. 10·00. S. Co 3 godz. łyżeczkę.

Rp. Resorcini 0·20; Aq. chamomill. 80·00; Syr. simpl. 20·00. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Rp. Thiocoli, Sacch. albi aa. 0·05—0·20. Dent. tal. dos. N. X. S. Co 4 godz. proszek.

Rp. Saloli, Bismuthi salicylici aa. 0,10; Sacch. albi 0·20. Mfp. dent. tal. dos. Nr. X. S. Co 4 g. proszek.

Jeśli rozwolnienie nie ustaje, należy przy ścisłej dyecie stosować:

Rp. Trae coto gtt. V; Aq. destill. 50·00; Trae laud. simpl. gtt. II. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Rp. Ichthalbini lub Tannalbini (Knoll) 0·10 do 0·25. Dent. tal. dos. Nr. XII. S. 4 proszki dziennie.

Rp. Bismuthi subnitrici, Sacch. albi aa. 0·10; Pulv. Doveri 0·01—0·02; Mfp. dent. tal. dos. Nr. XII. S. Co 3 godz. proszek.

Jeżeli wymioty i rozwolnienie nie ustają i wytwarzają się objawy, które nazywamy Cholera infantum, wtedy: czarna kawa, herbata z rumem lub koniakiem,

szampan co $\frac{1}{2}$ godz. łyżecz. Kąpiele ciepłe, lub kąpiele gorczyczne (łyżkę farinae sinapis w woreczku płóciennym), nacieranie dzieci aż do zaczerwienienia skóry, ogrzewanie kończyn i pościeli, wstrzykiwanie podskórne roztworu fizyol. soli kuch. 30 — 50 gr., wstrzykiwanie podskórne eteru.

Rp. Liquor. ammon. anisati, Spir. aether. aa. 10·00.
MDS. Co $\frac{1}{2}$ godz. 3—5 kropli.

Rp. Coffeini n. benzoic. 0·10; Cognaci opt. 10·00; Liqu. amm. anis. gtt. XV; Syr. simpl. 20·00; Aq. cham. 80·00 MDS. Co godzinę łyżeczkę,

Gdy stan ostry przeminie, wracać powoli do podawania pokarmów początkowo płynnych i klejkich, ew. mącz. Nestle'a.

Nadto można stosować lewatywy lub wysokie wlewania 5% kwasu borowego, tanniny 0·5—1,0: 100 lub:

Rp. Argenti nitr. cryst. 0·10; Decoct. tub. salep. 50·0.
DŚ. połowę na 1 lewatywę.

Lewatywy można także robić z krochmalu z dodatkiem natr. salicyl., w razie parcia z dodatkiem trae laud. 1 — 2 kropli. Jeżeli po przebyciu ostrego stanu wytwarza się zaparcie, zob. obstipatio alvi.

Gingivitis. *Zapalenie dziąseł.* Usunąć przyczyny (Periodontitis, epulis, stomacace), gdy przyczyną rtec, zaprzestać leczenia rtec, kąpiele obok leczenia miejscowego.

Rp. Kali chloric. 10·0; Aq. dest. 500·00. S. Płukanie.

Rp. Alumin crud. 5·0—10,0; Aq. dest. 500·0; S. Płukanie.

Rp. Ac. Salicyl. 2·50; Spir. vin. rect. qu. s. ad. sol.; Aq. dest. 500,0. S. Płukanie.

Rp. Ac. thymic. 0·50; Aqu. dest. 500·0. S. Płukanie.

Po jedzeniu (przynajmn. 3 razy na dzień) powinien chory czyścić zęby miększą szczoteczką i proszkiem do

zębów, potem smarować dziąsła cum. Tct. rathan. et. Tct. gallar. ana.

Gdy wystąpi zgorzel brzegu dziąseł, zapuszczać nalewkę jodową między brzeg dziąseł a zęby.

Haematemesis. *Wymioty krwawe.* Przedewszystkiem należy uwzględnić przyczynę krwotoku. (najczęściej wrzód lub rak żołądka). Chory powinien jak najspokojniej leżeć i wstrzymać się od pokarmów przynajmniej 24 godzin, a nieraz i dłużej. Żywienie rozpoczynać ostrożnie, podając mleko z początku łyżkami, rozcieńczone wodą alkaliczną (Vichy). Jeżeli osłabienie jest znaczne, lewat. odżywcze.

Na okolicę żołądka okład lodowy, kawałki lodu do polykania i środki przeciw-krwotoczne i ściągające naczyńia.

W razie zapadu eter podskórnie, lub ol. camphorat. lub też rozczyń soli jako hypodermokliza.

Gdy wzmagająca się ostra niedokrwistość wskazuje, że krwotok nie ustępuje, wstrzykiwania podskórne przetworów sporyszowych oraz hypodermokliza.

Po ustąpieniu krwotoków dłuższy czas spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, mleko zimne łyżkami, a obok tego leżenie przyczynowe.

Rp. Ext. Hydrastis fluid. 25,0. S. 3 r. dz. po 25 kropli.

Rp. Liqu. ferri sesquichlorati 10,0. S. 3 razy dziennie po 10 kropli w wodzie zażyć.

Rp. Extr. secal. cornut 2,00; Spir. dilut., Glycerini aa 6,00, DS. $\frac{1}{4}$ —1 strzykawki podskórnie.

Haemoptoe. *Plucie krwi*—*Krwioplucie.* Bez względu na spokój, ułożenie chorego na wznak w łóżku, w pokoju o miernej ciepłocie, lekkie przykrycie. Wzbronić wszelkich ruchów i co najważniejsza uspokoić chorego.

Pokarmy tylko płynne, zupełnie chłodne (najlepiej mleko). Wstrzymywać się od kaszlu, a jeżeli kaszel trwa, to spore dawki morfiny 1—2 ctg. na raz. Chorego nie badać. Na okolicę serca lód w worku gumowym lub pęcherzu; połykać kawałki lodu. Nieraz działa szybko i korzystnie utrudnienie mechaniczne dopływu krwi do przedsionka przez podwiązywanie kończyn, które utrzymywać można do godziny; zdejmując następnie opaski kolejno, a przy nakładaniu ich bacząc, aby tętno było wyczuwalne. Obok tego do zażywania: Plumb. aceticum z opium aa. 0·03 na dawkę, ferrorypin lub też liquor ferri sesquich. 25 kropli na $\frac{1}{2}$ szklanki wody, z tego łyżkami; lub też: secale cornut.

W cięższych krwotokach wstrzyknąć ergotyne (Bombelon).

Rp. Extr. Secal. cornuti dialys. 2,0; Aq. dest. steril. 8,0. S. Podskórnice $\frac{1}{2}$ —1 cm³.

Rp. Ergotini dialys. (Bombelon). Aq. dest. aa 0,5. solutionem perfecte limpidam et sterilem dispensa in ampulla vitrea collo liquando separata. Dtd. Nr. III. S. do wstrzyk. podsk.

Hemicrania. *Ból głowy połowiczny. Migrena.* Uwzględnić: ogólne osłabienie, niedokrwistość, zimnicę, choroby nerwów, choroby narządów trawienia, zбочenia (patrz odpowiednie rozdziały).—W czasie napadu spokój, herbata z cytryną lub czarna kawa. Miesienie czoła i skroni (można użyć maści z mentolem lub koka-iną). Smarowanie pręcikiem z mentolu.

Rp. Phenacetin. 0·50; Chinin. 0,10; Mfp. dtr. tal. dos. N. 10 S. 1—2 proszków w czasie migreny.

Rp. Pyramidon. à 0,35—0,50 Dtr. tal. dos. XX. S. W razie bólu 1 do 3 pr. w ciągu doby.

Rp. Euphorin. 4·00; Div. in dos. N. 10 S. 3 proszki dzien.

- Rp.** Coffeini citrici 1·00; Phenacetin 2·00; Sacch. 1·00.
Mfp. div. in dos. N. 10 DS. Co 2 godziny proszek.
- Rp.** Hydropyrini (lub Aspirini) 0·5. Dtd. No XII. S.
W czasie bólu do 4 proszków w ciągu doby użyć.
- Rp.** Kali bromat. pulv. 2,0 Dtd. No. V. S. jeden proszek
w wodzie; po 4 godz. drugi.
- Rp.** Antipyrini coffeino-citrici 1,0. Dtd. No III. S. W razie
bólu 1 proszek.

W razie, jeżeli głowa przy migrenie jest chłodna,
robić gorące kompresy.

Rp. Mentholi 0·50; Spir. vin. gal. 10·00. DS. Do nacie-
rania skroni.

Hordeolum. *Jęczmień.* Ciepłe okłady z rumianku
lub z mączki siemienia lnianego; potem nacięcie. Prze-
mywanie wodą borową lub 2% boraksem, a na noc pow-
lekanie maścią kseroformową, airolową, thigenolową,
ichtyolową i t. p. W razie skłonności do jęczmion uwz-
ględnąć stan spojówki i brzegów spojówkowych i zale-
cić letnie okłady z boraksu 2% raz dziennie wieczorem.

Hyperemesis gravidarum. *Wymioty niepowścią-
głe ciężarnych.* W przypadkach, gdzie żadne zmiany
wyraźne wykazać się nie dadzą, należy używać środków
zrazu łagodniejszych, później coraz silniejszych, z tych,
które bywają zalecane. Uregulowanie i zmiana diety,
picie śniadania w łóżku, jedzenie z rana pokarmów
ostrych jak n. p. kawałek śledzia albo picie koniaków za-
raz po przebudzeniu. W ciężkich przypadkach bez-
względny spokój. Dyeta mleczna, podawanie pokar-
mów chłodnych, woda sodowa, wody mineralne alka-
liczne, połykanie kawałeczków lodu. Kawa mrożona,
lody, wino szampańskie przy jedzeniu. Stomachina.
pepsyna, kwas solny. Lewatywy z bromu po 4·00,
Zmiana warunków otoczenia.

Rp. Cerri valerianici 0·05. S. 5 pig. dziennie.

Rp. Orexini basici 0·30; D. t. dos. XII. S. 3 pr. dziennie.

Rp. Cocaini muriat. 0·10; Aq. dest. 100·00. DS. Co $\frac{1}{2}$ godz. pół łyżeczki.

Rp. Menthol. 1·00; Spiritus vini 20,00; Aq. dest. 150.00. S. Co godz. łyżkę.

Narkotyki jak opium, morfina, chloral, jużto przez usta, już też podskórnie lub w lewatywach.

Rp. Cocaini muriat 1·0; Extr. Belladonn. 0·25; Vaselini 15·0. Mfung. S. Do smarowania części pochwowej i ujścia.

Gdy chora nie zatrzymuje zupełnie pokarmów i zachodzi obawa o życie, wskazanem jest wzniecenie poronienia.

Icterus. Żółtaczka. Leczenie powinno być przede wszystkim zastosowane do przyczyny cierpienia (Cattarrhus gastro-duodenalis, Cholelithiasis, Cirrhosis hepatis; Carcinoma hepatis etc.). Zresztą leczenie przypadkowe. Dyeta przeważnie mleczna i rosółowa (unikać mięsa); w razie bólów w okolicy wątroby, okład ciepły i wstrzykiwania podskórne morfiny.

Swędzenie skóry łagodzą ciepłe kąpiele z dodatkiem sody i zmywania 2% kwasem karbolowym z dodatkiem sody, lub rozczyn.

Rp. Acidi carbol., Mentholi aa 1,0; Spir. Vini 100,0 S. Do nacierania.

Właściwe leczenie żółtaczki jest całkowicie zależne od wywołującej ją przyczyny. Przy Ict. cattarrh. zalecamy sól lub wodę karlsbadzką (ewent. Luhaczowicką Aloizkę z dodatkiem Szaraticy) i codziennie lewatywy z zimnej wody.

Influenza. Grypa. Najpierw podać można środek przeczyszczający. Dalej leczenie objawów, środki

przeciwgorączkowe, chinina, aspiryna, antipyrina, phenacetyna, coffeina, szczególnie, gdy bóle głowy zbyt silne, natr. salicylicum (zwłaszcza dzieciom). Patrz także Bronchitis.

Rp. Chinini mur. 0·35; Salipyrin. 0·50. D. t. dos. XII. S. 3 proszki dziennie.

Rp. Salophen 0·50. Dent. tal. dos. Nr. X. in past. compress. S. 3 pastylki dziennie.

Rp. Hydropyrini Richter 0·50. Dtal. dos. Nr. XX. S. Do 5 proszków w ciągu doby.

Intermittens. Zimnica. W okolicach zimniczych przestrzegać przed ukłuciem komarów, użycie siatek ochronnych. Zimnicę ludzką przenosi tylko gatunek anopheles. W czasie napadu leżenie w łóżku. Przed napadem wiadomym, na 5 godzin chinina.

Częste napady wymagają zmiany miejscowości.

Rp. Chinini muriatici 0·50, Dtur. tal. dos. N. X. S. 3 proszki dzien. przez parę dni, potem (choćby napad się nie powtórzył) 2 razy dzien. po 0,3 przez kilka dni, następnie w ciągu tygodnia po jednym proszku.

Jeżeli chory chininę wymiotuje, można ją dać w lewatywie z krochmalem lub:

Rp. Chinini mur. 3·00; Antipyrin 2·00; Aq. dest. 6·00. MDS. Do wstrzykiwań podskórnych. (1 strzykawka = 0·3 chinin. mur.).

Rp. Chinini muriatic. 2·0; Aq. dest. 100·0. S. Po lewatywie czyszczącej wprowadzić do odbytnicy w 2 porcjach w ciągu godziny.

Jeżeli chory nie znosi chininy, podawać euchininę, błękit metylenowy.

Rp. Euchinini 1·5—2·0=1·0 chinin. hydrochlor.

Rp. Methyleni coerulei 0,1—0,2. Dtd. in caps. amyl.
No X. S. 3—4 proszk. dzien.

Przy dłuższem trwaniu:

Rp. Decoct. cort. chinae e 10·00 ad 180·00; Sol. arsen.
Fowleri 1·00; Syrup. sacchari 20·00. MDS. 4 łyżki
dziennie.

Rp. Sol. arsen. Fowleri 5·00; Trae chinae comp. 15·00. S.
Rano i wieczór po 5 kropli, postępować co dzień
o jedną kroplę, aż do 20-tu.

Ischias. *Rwa kulszowa.* Wynaleźć przyczynę

Pamiętać należy, iż ischias obustronna jest naj-
częściej następstwem ogólnej choroby, np. kiły, ska-
zy moczan., cukrzycy. Wykluczyć zawsze należy cho-
roby miednicy małej: nowotwory, caries, cierpienia ko-
biece, krwawnice i t. p. Jeśli chory przebył lues, a cier-
pienie jest choćby tylko cokolwiek uporczywe, zastoso-
wać należy leczenie swoiste.

Jeżeli na tle zimnicy, to chinina, arsen; jeżeli wsku-
tek zaziębienia: kąpiele ciepłe, łaźnia parowa, leżenie
w łóżku, ciepłe utrzymywanie nóg, środki odwodzące
wzdłuż nerwu kulszowego, jak: suche bańki, tinct. jodi,
synapiz., vesicatoria, naftalani, obok tego masaż, prąd
elektryczny stały (anoda na miejsce bolesne), rozpyla-
nie eteru przyrządem Richardsona, do wewnątrz antipy-
rina. Natr. salicyl., phenacetyna, salipyrina, hydropyrina,
lub kali jod., Salimenthol, Samol, Sapomenthol Matula.

W razie silnych bólów iniekcye morfiny lub:

Rp. Acid. hyperosmici 0·10; Aq. dest. 10·00. S. ¼ strzy-
kawki Prawatza.

Jeżeli neuralgia się zmniejszy, chorego można wy-
słać do kąpiel: Lubień, Cieplice czeskie, Trenczyn, Pi-
szczany, Busk, Truskawiec, kąpiele w limanie odeskim.

Rp. Antipyrini; Chinini muriat. aa. 0·50. S. 3 pr. dzien.

Rp. Natri jodat. 30,0; Natr. bicarbon. 10,0; Aq. dest. ad 300,0. Adde Tra bellad. 1,0. S. Od 1—9 łyżecz. na dzień.

Rp. Salophen 1·00; D. tal. dos. Nr. 10. S. Co 2 godziny proszek.

Rp. Analgeni 0·50. D. tal. dos. N. 10. S. 3—5 pr. dzień.

Rp. Pyramidoni 0·35—0·50. Dtdos. Nr. X. S. proszki dz.

W niektórych przypadkach niemal swoiście działa Kryofina.

Rp. Kryofini 0,4; Coffeini puri 0,075. Mfpulv. Dtd. No XV. S. 2—3 razy dzień. proszek.

W ostatnich czasach coraz bardziej polecają wstrzykiwania endoneuralne lub perineuralne dużych ilości fizyolog. roztworu soli kuch. Należy uciekać się do nich ilekroć miesienie, galwanizacja, faradyzacja tudzież szkockie tusze (obok odpowiedniej niedrażniającej diety i stosowania środków czyszczących) nie dają dobrych wyników.

Laryng. catarrh. acuta. *Ostry nieżyt krtani.* Środki napotne, okłady wysychające, w samym początku wziewania zimne rozpylaczem Richardsona, lub też wziewania z przyrządu Siegla, używając do tego ałunu czystego 1% z dodatkiem 0.10% morfiny; podobnież boraksu lub soli kuchennej.

U dzieci: Pseudocroup.

Wziewanie pary wodnej lub słabych roztworów soli, natr. carbon., ammon. mur. jużto z inhalatora, jużto przez trzymanie dzieci nad parą. Ciepłe okłady na szyję, kataplazmy. Podawać dużo ciepłych napojów, herbaty, mleka, w ostateczności środki wymiotne.

Rp. Inf. ipecac. e 0·2 ad 40·00; Syrup. 10·00. MDS. Co 10 minut łyżeczkę.

Rp. Dct. althaeae 100·0; Sal. ammon. depur. 1·0; Syr. capilli vener. 10·0 DS. Co godzinę łyżeczkę.

Rp. Aspirini 0 10—0·30. Dt. d. Nr. XII. S. 3 pr. dziennie.

Dzieci skłonne do L. w czasie niepogody trzymać w domu.

Laryngitis crouposa. *Błonica krtani*, Ponieważ dławiec (krup prawdziwy) jest prawie zawsze tylko błonicą krtani, przeto stosować należy surowicę przeciwbłoniczą i to w dawce większej, 2—3 flaszeczek, wyniki tego leczenia w dławcu są bardzo dobre.

Nie używać ani upustu krwi, ani pijawek, pryszczycel. Lekkie środki przeczyszczające.

Wziewanie z aparatu Siegla jużto wody wapiennej, jużto podanych niżej środków, z początku co 3 godziny, w braku przyrządu inhal. nachylać dziecko nad wodą parującą.

Leczyć błonicę, jak dodano przy *Diphteritis*, a gdy występują objawy ścieśnienia krtani (stenosis), przyczem i błony zaczynają się odrywać, dawać środki wykrztuśne.

W razie upadku sił: wino, koniak, czarna kawa z rumem, kamfora. Jeżeli przy wdechu i wydechu słychać rżenia z odrywających się błon, wtenczas można dać środek wymiotny.

Gdy się jednak ścieśnienie krtani wzmacnia, występuje zapadanie dołków nadobojczykowych, zaciąganie się dołka podsercowego, bezgłos i napady duszności — nie zwlekać z wykonaniem intubacji lub tracheotomii.

Rp. Inf. ipecac. e 0·20 ad 80·00; Kali chlorici 1,00; Syrup. rub. id. 20·00. MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Rp. Ammon. muriatici 1·00; Aquae dest. 200 00. DS. Do inhalacji.

Rp. Thymoli 0·10; Mentholi 1·0; Spir. vini 20,0. MDS. 20 kropli na kieliszek wody ciepłej do inhalacji (co 2—3 godziny).

- Rp.** Acidi borici 30·00; Resorcini p. 15·0; Aquae dest. 1000,0 MDS. Do inhalacyi.
- Rp.** Infus. ipecac. e 0·20 ad 100·0; Pilocarp. mur. 0·02; Syr. rubi idaei 15·00. MDS. Co pół godziny łyżecz.
- Rp.** Pilocarpin 0·02; Ammon. carb. 2·00; Kali chlor. 2·00; Cognaci 20·00; Syr. senegae 25·00; Aq. dest. 170·00. DS. Co godz. 2 łyżeczki.
- Rp.** Inf. senegae e 3·00 ad 80·00; Liqueur ammon. anisati 1·00; Syrup. simpl. 15·00. MDS. Co godz. łyżeczkę.
- Rp.** Inf. ipecac. e 0·10 ad 50·00; Tart. emetic. 0·05; Syrup. rubi idaei 10·00. MDS. Co 5 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

Mastitis — Zapalenie sutka. Gdy w pierwszych dniach istnieje jeszcze tylko stwardnienie i bolesność — okłady pod ceratką i podpaska (suspensorium) sutka. W razie narastania objawów miejscowych i ciepłoty nie zwlekać z nacięciem, biegnącym promienisto od brodawki i sięgającym głęboko. Gdyby nawet ropy jeszcze nie było, sprawę w ten sposób przerwiemy. Przy ropieniu już istniejącym nie szczędzić dużych promienisto idących nacięć. Rany drenować sączkami gumowymi i gazą. Opatrunek podpasujący.

Przy ropieniu pozasutkowym między gruczołem a powięzią piersiową — cięcie łukowate od dołu pod sutkiem, obejmujące co najmniej $\frac{1}{4}$ obwodu sutka; daje ono dobry odpływ ropy i nie powoduje oszpecenia.

Mastoiditis. Zapalenie wyrostka sutkowego występuje zwykle jako powikłanie ropnego zapalenia ucha środkowego. Bolesność wyrostka sutk. przy perkusyi palcem poza uchem, podniesiona ciepłota, dreszcze, bóle głowy, wymioty powstają w przebiegu zarówno ostrego jak i przewlekłego zapalenia ropnego ucha środkowego. Leczenie najlepiej odrazu operacyjne

i to na prawach nagłej operacji — z chwilą rozpoznania. Skutki zachowania się wyczekującego mogą być wprost nieobliczalne.

Metrorrhagia. *Krwotok maciczny.* Dokładne wykazanie przyczyny krwotoku.

W przypadkach krwotoku poporodowego z macicy, jeżeli przyczyną złe kurczenie się tejże: nacieranie dna macicy przez powłoki brzuszne ręką; okłady zimne na brzuch, secale cornutum lub secacornina przez usta, w lewatywie lub podskórnie. Wstrzykiwania gorące (40°), to zimne ($2-3^{\circ}$) do macicy. Wyjątkowo tamponuje się macicę gazą jodoformową.

Rp. Extr. secalis corn. 3·00. DS. Na koniec noża w rosole zażyć.

Rp. Extr. secalis corn. 2,00; Aqu. dest. 100,00; Syr. cort. aurant. 15·00. DS. Co godz. łyżkę.

Rp. Ergotin Denzel, Extr. Fungi secal. aa 2,5. Succ. et pulv. Liquir. q. s. ut f. pil. No 50. S. 3 r. dz. po 2 pig.

Rp. Extr. fluid. hamamelidis virgin. 30·00. S. 3 razy dz. po $\frac{1}{2}$ łyżeczki.

Gdy macica po porodzie dobrze skurczona i nic nie zawiera, a krwotok trwa, domyślać się należy przyczyny krwotoku w pęknięciu ujścia zewnętrznego macicy, lub w innem miejscu. Założyć wziernik i tamować krwotok miejscowo przez zaszycie pęknięcia, podwiązanie, ucisk, tamponadę.

Do nowszych środków wewnątrz podawanych należy stipticin (Cotarnin. muriaticum) podawane w proszkach 0·05, 5—6 razy dziennie lub w kapsułkach; w razie gwałtownych krwotoków wstrzykiwać co dz. 0·20 w miąższ pośladkowy. — Jednakże w działaniu a tańszy jest styptol (w pastylkach po 0,05).

Równocześnie zwalczanie powstającej ostrej niedokrwistości: ułożenie spokojne, poziome, ciepłe okłady na głowę, chłodne napoje, wino, kawa czarna, koniak, rum, tra ferri acet. aeth. Wstrzykiwanie podskórne eteru, ol. camphoratum, wstrzykiwanie podskórne większych ilości roztworu soli kuchennej 0·7 : 100; lewatywy z tegoż roztworu.

Rp. Trae ferri acet. aeth. 15·00. S. 15 kropli do pół szklanki wody przegotowanej do popijania.

Bandaże na kończyny, ucisk na tętnicę główną przez powłoki brzuszne.

Morbilli, Odra. Niemowlęta i chorowite dzieci oddzielić. Jeżeli przebieg prawidłowy, nie trzeba uciekać się do lekarstw. Pokój ostrożnie przewietrzać, ciepłota od 15—16° R., okrycie średnio ciepłe, lekkie przyśłonięcie okien, jeżeli jest światłowstręt.

Dyeta w czasie gorączki ścisła, po jej przebiegu pożywna, za napój lekkie kwaski, lub woda (szczawy alkaliczne). Dopóki trwa łuszczenie, nie wypuszczać dzieci z łóżka, a mniej więcej 8 — 14 dni nie wypuszczać z pokoju zwłaszcza, gdy są objawy nieżytu.

Przeciw nieżytowi spojówek wystarczają przemycania 2% kw. borowym. Silny świąd uspakaja się nacieraniem tłuszczami.

Rp. Lanolin anhydr. 50·00; Vaseline 20·00; Aquae dest. 25,00. M. terendo f. ung. S. Co 3 godz. nacierać.

Silny kaszel wymaga podania naparu ipecac. ze środkami narkotycznymi, wzięwania pary wodnej; napoje ciepłe, odwar ślazu i t. p. W razie biegunki dyeta i opium.

Wysokie gorączki i majaczenia uśmierzać zimnymi okładami na głowę. Chinina, antipyrina, natr. salicylicum.

Wśród upadku sił, stygnięcia kończyn: wino, koniak, camphora, acid. benzoicum.

Przeciw drgawkom :

Chloral w lewatywach (0·50:50), kali bromatum (2:100) co godzinę łyżeczkę.

Jeżeli gorączka przewleka się ponad 4 dni, zwrócić uwagę na przelyk, uszy i nerki.

Powikłania: (błonica, dławiec, nieżyt oskrzeli, zapalenie płuc), leczyć jak zwykle.

Rp. Codeini phosphor. 0·02; Linctus gummosi 50,00; Syrup althaeae 30·00. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę w razie silnego kaszlu.

Rp. Extr. hyoscyami 0·15; Aq. dest. 70·00; Syr. simpl. 10,00. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Rp. Infus. ipecac. e 0·20 ad 100·00; Tinct. laudani gtts. duas.; Liquor ammon. anisat. 1·00; Syrup. Althaeae 20·00. MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Morbus Brighti. *Zapalenie nerek.* W razie Morb. Brighti, w okresie ostrym, powinien chory bezwarunkowo leżeć w łóżku. Dyeta złożona z mleka, kleików, lekkich zupek, trochę kaszki, lub ryżu w mleku, stosowane też są węglowodany i tłuszcze. Do picia wodę szczawnicką, krościeńską, luhaczowicką, bilińską, giesshüblerską, ubogim zaś zwykłą wodę z dodaniem cytryny lub kwasku.

Na okolice nerek stawiać bańki suche, nawet cięte, jeżeli mocz bardzo krwawy i zawiera wiele białka.

Jeżeli opuchliny są znaczne, to polecić kąpiele gorące zaczynając od 28° R. do 30° i 32° R. po 15—45 minut, ze zlewaniem na głowę, następnie zawija się chorego w koce na 1—2 godzin, żeby się dobrze pocić. Jeżeli chory czuje się w kąpieli bardzo osłabionym, dać można kieliszek wina. Albo też urządzić się choremu,

w łóżku sztuczną parówkę, zapomocą przyrządu opalanego spirytusem. Obok tego można dawać mierne dawki środków nasercowych, jak digitalis, strophantus lub coffein. dla połączenia działania napotnego z moczopędnem.

W razie przypadków mocznicowych (uraemia), kąpiel gorąca ze zlewaniem zimnem, silny laxans, podskórnie eter lub kamfora, albo też do lewatywy hydrat. chlorali 2—3 gramów lub acid. benzoicum po 0.2 co 2—3 godz.; u silnych wenesekcja, pijawki.

Nephritis p. scarlatinam zobacz Scarlatina.

W okresie przewlekłym chory nie koniecznie ma leżeć w łóżku, zwłaszcza jeżeli opuchliny nieznaczne.

Dyeta podobna do diety w okresie ostrym lecz mniej ścisła; mięso raz dziennie i to najlepiej (przynajmniej najczęściej) — białe.

Unikać zmęczenia fizycznego, odziewać się ciepło, nie narażać się na nie pogodę i zmiany temperatury, zwłaszcza uchodzi za szkodliwe przemoczenie nóg.

Przeciw białkomoczowi leków pewnych brak; polecają jednak stosowanie przetworów garbnika:

Rp. Chinini tannici 0,15 do 0,2. Dtd. Nr. X. S. 2 — 4 proszk. dziennie.

Przeciw krwawieniu leków pewnych również nie posiadamy, zalecają przetwory sporyszu, alkalia, lithium benzoicum, natr. benzoic., stront. lactic. i t. d. Leube zaleca:

Rp. Infus. Fungi Secalis e 10,0: 180,0; Aq. Menth. piper. 20,0. S. Co 2 godz. łyżka stołowa.

Z alkaliów podajemy sól karlsbadzką (zwłaszcza przy obrzękach w dużych dawkach), Natr. hydrocarbon (6,0—8,0 *p. die*), Lithium benzoic. lub carbonic. (1,0 do 2,0 *p. die*), Natr. benzoic. (2,0 *p. die*), i t. p. Ostatnie

3 wyżej wymienione leki najlepiej rozpuścić w butelce wody krościeńskiej i wypić w ciągu dnia.

Rp. Strontii lactici 6,0 do 8,0, Aq. dest. 180,0; Syrup. Aurant. 20,0. S. Co 2 godz. łyżkę stoł.

Celem *leczenia obrzęków* stosujemy środki naser-cowe i moczopędne:

Rp. Infus. Folior. Digital. e 1,5: 180,0; Coffeini natr. — benz. 1,0; Syr. simpl. 17,0. S. Co 2 godz. 1 łyżka.

Rp. Coffeini natr. — salicyl. 0,2 — 0,3. Dtd. Nr. X. S. 4 proszki dziennie.

Przy stosowaniu Kofeiny w zapaleniu nerek pamiętać należy, aby nie podawać zbyt wielkich dawek celem niedrażnienia schorzonego narządu.

Rp. Diuretini (Knoll) 0,5—1,0. Dtd. Nr. X. S. Co 2 godz. proszek (aż do 6,0! na dobę).

Rp. Theocini natr. — acet. 1,0; Infus. Adonid. vern. e 5,0: 150,0. S. 3 razy dzien. po łyżce (Tinger).

Rp. Agurin 0,5. Dtd. Nr. X. S. 3—6 proszk. dziennie.

Dobre wyniki daje również Metoda Karelli; polega ona na wykluczeniu przez 5—8 dni wszelkich pokarmów i napojów z wyjątkiem 800 gramów słodkiego mleka, które chory wypija w 4 równych porcjach. Przy tem postępowaniu chory traci na wadze około 1 kgr. dziennie, obrzęki znikają nieraz bardzo szybko, a ilość moczu wzrasta.

Obstipatio alvi habitualis. *Nawykowe zaparcie.* Usunąć przyczyny cierpienia; środki lekko czyszczące, dyeta mieszana, kompoty, jarzyny, owoce, figi, miód, pierniki; zimna woda naczczo; używanie przez dłuższy czas Laktolu w postaci mleka lub w pastylkach.

U dzieci: zmiana pokarmu, w 8 m. podać można gotowane owoce; obok tego zabiegi *hydropatyczne*, miesienie, dalej Figol Jahr, Califig; starszym dzieciom

i dorosłym wody mineralne: Karlsbad, Marienbad, Hunyady Janos, Saratica, Kissingen (Rakoczy), Krynica, Friedrichshall. Okłady wysychające, elektryzowanie prądem przerywanym.

Ziółka francuskie St. Germain.

- Rp.** Trae rhei vinos.; Extr. fluid. cascar. sagr aa. 25·00. DS. 2 r. dziennie po $\frac{1}{2}$ do 1-ej łyżeczki.
- Rp.** Pulv. Liquir. comp. 30,0. S. na noc $\frac{1}{2}$ —1 łyżeczki od kawy.
- Rp.** Sal. therm. carolin. 100·00. DS. Co dzień naczczo łyżeczkę w $\frac{1}{2}$ szklanki ciepłej wody.
- Rp.** Pil. Cascarine Leprince lag. orig. unam S. 1—2 pig. na noc zażyć.
- Rp.** Extr. Rhei, Extr. Aloës aa 2,0 Mf. 1. a. pil. Nr. XX. S. Na noc 1—2 piguł.
- Rp.** Pulv. rad. rhei 20,0; Natr. sulfur. 10,0; Natr. bicarb. 5,0. Mfpulv. S. Na noc na koniec noża.
- Rp.** Magnes. citric. efferv. 30,0. S. Rozpuścić 1 łyżkę proszku w szklance wody i w czasie burzenia się wypić (ewent. po paru godz. dawkę powtórzyć).
- Rp.** Aq. laxat. viennensis 50,0; Natr. sulfur., Syr. mannat. aa 25,0. S. 1—2 łyżek zażyć.
- Rp.** Podophyllini 1,0; Extr. Bellad. 0,2; Extr. Rhamni Frang. q. s. Mf. 1. a. pil. Nr. XL. S. 1 — 2 pig. na noc.
- Rp.** Extr. Colocynth., Extr. Rad. Rhei, Gummi Gutti aa 1,0; Extr. Hyoscyami 0,25; Ol. Anisi 2,90. Mf. 1. a. pil. Nr. XX. S. 3—5 pig. dziennie.
- Rp.** Tub. Jalap., Extr. Rhei, Aloë aa 1,0; Pulv. et Succ. Liquir. q. s. ut. f. pil. Nr. XXX. S. 2 do 4 pig. na noc.

Mniej już do dłuższego użycia nadaje się ol. rycyn. lub (b. silny) krotniowy.

Rp. Ol. Croton. guttam *unam*; Ol. Ricini 10,0. S. Na raz zażyć.

Przy uporczywem zaparciu wlać przez wysoko do rectum wprowadzoną sondę: 70 gr. aether. sulf. z. 300 gr. Aq. foeniculi; dobre też, chociaż kosztowne są lewatywy z oliwy ($\frac{1}{2}$ litra).

Otalgia. Rwa uszna. Bóle w uchu przy braku wszelkich odpowiednich zmian przedmiotowych w narządzie słuchowym. Wyszukanie i usunięcie przyczyny: zębów próchnicznych, chorób nosa, gardła, krtani, macicy, niedokrwistości, blednicy, kiły, ogólnej nerwowości, histeryi. Leczenie: różne *antinervina*, antypiryna, fenacetyna, lactofenina, chinina, jod, lub:

Rp. Pigułki Meglin'a: Zinc. oxydat., Rad. valerian. *aa* 10,0; Extr. hyoscyam. nigr. 1,0; Pulv. et extr. liquir. q. s. i. pill. Nr. centum. DS. Co dzień o jedną pigułkę więcej aż do 30, potem znów coraz mniej.

Rp. Ol. terebinth. DS. 15—20 kropli na dawkę w kapsułkach żelatyn., R. i w. po 6 kap. zażywać.

Zewnętrznie: nacieranie wyrostka sutkowego maściami narkotycznymi, nastojem jodowym, elektryzowanie, leczenie zimną wodą i nareszcie miesienie kostek usznych za pomocą zgłębnika uciskowego Lucaego.

Otitis externa circumscripta et diffusa. Zapalenie przewodu słuch. zewn. ograniczone i rozlane. Leczenie: z początku środki przeciwzapalne i kojące, pijawki przed skrawkiem, zimne wysychające, lub ciepłe okłady naokoło ucha, nacieranie naokoło:

Rp. Chloroformii Ol. hyoscyami *aa* pp. aequal. S. Do nacierania na około ucha.

Wkraplanie do ucha ciepłych środków kojących, jak:

- Rp.** Dct. semin. papav. 1,0 — 10,0; Tct. laudani simpl. 0,5—1,0. MDS. Ogrzać i parę razy dziennie wkraplać do ucha, pozostawiając tam parę minut.
- Rp.** Morphii muriat 0,20; Aq. lauroceras. 20,0. MDS. Wkraplać do ucha 10 kropel letnich parę razy dziennie.
- Rp.** Cocain mur. 1,5—2,5; Aq. destil., Glycerin *aa* 10,0. MDS. Jak wyżej.
- Rp.** Menthol 4,0; Ol. olivar. 20,0. MDS. Tamponiki z waty maczać w tym płynie ogrzanym i tak do ucha wkładać, żeby wywierać lekki ucisk na ściany przewodu; albo podłużny zwitek waty, umoczony w 1% roztworze azotanu srebra lub w ciepłym płynie Burowa wkładać do ucha. Częste okłady z tegoż płynu na uchu. Miesienie sąsiedztwa miejsca dotkniętego zapaleniem za pomocą zgłębnika, owiniętego na jednym końcu watą natłuszczoną, lub za pomocą palca, wsuwanie kawałeczka natłuszczonego drenu (co dobę coraz grubsze) do przewodu tak, aby wywierał na ściany lekki ucisk 24 godzin, co może chorobę w początku przerwać.
- Rp.** Spirit. vin. rectificat. 10,0; Morph. mur. 0,1, albo cocain. muriat. 0,2—0,4.
- Rp.** Acid. carbol. 0,5—1,0; Glycerini 10,0 z dodatkiem morph. 0,1 albo cocain. 0,20—0,4.
- Rp.** Anaesthesini, Acid. carbol. *aa* 0,5; Menthol 0,05; Spirit. vin., Glycerin *aa* 5,00. MDS. Watę umoczoną w tym płynie ogrzanym co 4 godziny wkładać do ucha.
- Rp.** Sublimati 0,02; Alcohol. abs. ad 20,0. MDS. Trzy razy dnia wkraplać do ucha 10 kropli na 10 minut.
- Przy dłuższem trwaniu, znacznem obrzmieniu, wielkich bólach, albo wytwarzaniu się ropy: głębokie na-

cięcie miejsca naciekłego albo zropiałego, z wyciśnięciem ropy albo czopka martwiczego; potem wkładanie zwitka waty umoczonej w glicerynie karbolowej 5—10%, albo paska gazy jodoformowej, umoczonej w rozcieńczonym octanie glinowym, albo 1% roztworze azotanu srebra; unikać wystrzykiwań ucha. Dla zapobieżenia nawrotom zaleca się pędzlowanie ścian przewodu 1—2 razy dziennie roztworem 0,5—1% azotanu srebra lub:

Rp. Merc. subl. corros. 0,01—0,02; Aq. dest. 10,0. MDS. Zewnętrznie.

Rp. Acid. boric. 1,0; Alcohol. abs. ad 20,0. S. Zewnętrznie.

Później przez 4 tygodnie, co drugi dzień po 10 kropli do ucha wkraplać.

W przewlekłym rozlanym zapaleniu przewodu z wydzieliną: przepłukiwanie ucha letnim roztworem przeciwnilnym jak: 3% roztworem kw. borowego, albo 0,1% roztworem sublimatu i wdmuchiwanie dobrze sproszkowanego kwasu borowego, wkraplanie lub pędzlowanie ścian przewodu 5% roztworem azotanu srebra albo wkraplanie:

Rp. Acid. borici 0,50; Spirit. vin. 10,0. MDS. Krople do ucha (albo kąpiele uszne z 1% roztworu azotanu srebra).

Ziarninę należy przyżęgać azotanem srebra, albo kw. chromowym.

Na swędzenie, pozostające nieraz po tej chorobie, używać maści z *Hydrarg. pp. alb.* Przy uporczywych nawrotach stosować kąpiele uszne:

Rp. Kali sulfurati 0,50; Aq. dest. 50,0. MDS. Na kąpiele uszne, przez cztery tygodnie używać.

Przy zapaleniu błoniczem albo włóknikowym przewodu (*otitis ext. diphteritica aut. crouposa*):

Rp. Aq. calcis 50,0. S. Co godzina napelniać przewód uszny (kąpiele uszne) tym płynem, wdmuchiwanie jodoformu, albo dobrze sproszkowanego kw. borowego z kw. salicylowym (w równych częściach), albo kalium vel zinc. sozodolic. z talc. venet. 1 : 10., pędzlowanie schorzałego miejsca 10% roztworem azotanu srebra, wkraplanie roztworu :

Rp. Acid. salicyl. 1,0; Spirit. vin. rectificati 10,0. MDS. Krople do ucha (albo gliceryny karbolowej 5—10%, a w danym razie wstrzyknięcie podskórne surowicy przeciwbłoniczej).

Oxyuris vermicularis. *Glistnica robaczkowa.* Zapobiec samozakażaniu się przez przenoszenie do ust jaj palcami zanieczyszczonymi kałem przy drapaniu okolicy odbytu. Lewatywy z wody, czosnku roztartego w wodzie (garść na 1 litr) lub też lewatywy z czystego tranu. Lewatywy obfite i wysoko wprowadzane mają na celu mechaniczne usunięcie glistnic; powinny być robione najmniej przez 2 tygodnie. Okolicę odbytu smarować na noc szarą maścią.

Rp. Butyri cacao 3,00. Calomelanos 0,05. Mf. supposit. Dtur. tal. dos. Nr. V. S. Na noc jeden czopek.

Rp. Naphtalin 1,00; Ol. olivar. 40,00. MDS. do lewatywy. Dorosłym 5,0—6,00 : 80,00 oliwy.

Rp. Santonini 0,10; Ol. papaver. 50,00. S. Do lew.

Paraphimosis. *Zadziierzgnięcie żołądźi, zatupek.* Starać się jak najwcześniej odprowadzić za pomocą palców, wywierając ucisk na żołądź i zlewając ją podczas zabiegu zimną wodą. Dla zmniejszenia obrzęku okładry z płynu:

Rp. Adrenalini Clin, Cocaini muriat. aa 1,0; Aq. dest. ad 100,0. S. Do okładów.

Jeżeli się nie udaje, nacięcie pierścienia ścieśniającego w kierunku podłużnym prącia i następnie odprowadzenie napletka, okłady zimne i częste przemywania.

Pediculi a) capitis. *Wesz głowia.* U dzieci natłuścić głowę maścią:

Rp. Sulf. praecip. 10,0; Ungt. simpl. 100,0. Mfungt. S. Maść, lub:

Rp. Naphthol beta 1,0; Ungt. simpl. 100,0. Mfungt. S. Maść. A po kilku godzinach zmyć dobrze głowę spirytusem mydlanym. U starszych nasmarować dokładnie głowę (u mężczyzn ostrzyć włosy) naftą napół z oliwą lub:

Rp. Ol. Petrae 100,0; Bals. peruvian., Ol. olivarum. aa 25,0. S. Zewnętrznie. A po kilku godzinach zmyć głowę spiryt. mydlanym.

Dla wygubienia jajek, szczególnie na włosach długich zmywać włosy 1% roztworem kw. octow., octem lub:

Rp. Xylol. Aether aa 100,0. S. do zmywania włosów (ostrożnie ze światłem).

b) **Vestimentorum.** *Wszy ubrania.* Kąpiel siarczana, dokładne obmycie mydłem. Gdy kąpiel przeciwwskazana, obmywanie wodą sublimatową 1% i mydłem, poczem maść siarczana 5% lub naftolowa 0,5%. Rzeczy oddać do dezynfekcyi lub oczyścić 1—2% roztworem sublimatu.

c) **pubis.** *Mėdowieszka.* Zalecić obcięcie (nie golenie) włosów wzgórka łonowego i nasmarować 1—2 razy roztworem:

Rp. Hydrarg. bichlor. corros. 1,0; Spirit. Vini 50,0; Aq. destill. 250,0. S. Zewnętrznie. (Uważać na skórę moszen), lub:

Rp. Bals. Peruv., Ol. Petrae aa 50,0. S. do smarowania

W razie zajęcia rzęs użyć maści:

Rp. Praecipit. flav 1,0; Ung. simpl. 20,0. S. Maść.

Maść tę należy wetrzeć 3 razy w odstępach dwugodzinnych, a po następnych 2 godzinach zmyć dokładnie mydłem szarem.

Pertussis. Krztusiec. Koklusz. Oddzielić dzieci zdrowe zwłaszcza małe. Dyeta pożywna, karmić zaraz po wymiotach. Pobyt na świeżem powietrzu, oddychanie zgęszczonem powietrzem. Rozpylanie 5% kw. karb. w mieszkaniu.

Rp. Trae bellad. gtts. 2—5; Mixtur. gummos. 100,00; Syrup. simpl. 15,00. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

Rp. Cocain mur. 1,00; Aq. dest. 10,00. MDS. Do pędzlowań przełyku i krtani.

Rp. Morphii mur. 0.01 do 0,02; Aq. dest. 60,00; Syrup. althaeae 15,00. MDS. 3 razy dziennie łyżeczkę.

Rp. Chinini muriat.; Natr. bicarb.; Sacch. aa 1,50. Mfp. div. in. dos. 10. S. Co 3 godz. prosz.

Zamiast chininy można podawać Euchininę lub Aristochinę (połączenia nie gorzkie) w dawkach po tyle deci, ile dziecko ma lat do 0,5 *p. dosi*; także nadaje się Chinin. tannic. (mało gorzka) w dawce 2 razy większej, niż sulfuric.

Rp. Trae alcohol. rad. aconit., Trae bellad aa gtts. 10; Aq. amygdal. amar. 10,0; Aq. destill. 100,00; Syrup. aurant. 20,00. MDS. 3—4 razy dziennie łyżeczkę.

Rp. Extr. hyosc. 0,20; Linct. gummosi 100,00; Syr. rub. id. 20,00. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Rp. Codeini mur. 0,05; Linc. gumm. 60,00; Syr. althaeae 30,00. MDS. 3—5 łyżek dziennie.

- Rp.** Dct. hbae thymi 10,00 ad. 200,00; Ammon. bromat. 2,00; Syrup. althaeae 20,00. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.
- Rp.** Bromoformii 5,00. DS. Dzieciom: do roku życia 1—3 krop., od 2—4 lat 4—8 krop., do 8 lat 8—12 krop. 3 razy dziennie podać w łyżeczce wody oczyszczonej lub syropu.
- Rp.** Acidi benzoici, Bismut. salic. aa 5,0; Chinin. sulf. 1,0. Mfp. DS. pr. do nosa.
- Rp.** Thymoli 1,0; Spir. vini rectific. 250,0; Aqu. dest. 750,0. DS. Do inhal.
- Rp.** Aspirini 0,2—0,5; Heroini 0,0001—0,001; Mfp. Dent. tal. dos. Nr. X. S. 3 proszki dziennie.
- Rp.** Kreosoti 0,25; Sulfonal 0,20; Syrup. tolutani 150,0. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę (przed użyciem wstrząsnąć).
- Rp.** Antispasmini 1,0; Aq. amygd. amar. 10,0. S. 1—2 razy dziennie po 10 kropli.
- Rp.** Salochinini 0,10; Sacch. lactis 0,20. Dtd. Nr. XII. S. 4 pr. dz.
- Rp.** Heroini hydrochlor. 0,0005—0,002; Sacch. albi 0,30. Dtd. Nr. X. S. 3 pr. dz.
- Rp.** Veronali 1,50; Aq. fervidae 100,0; Syr. Althaeae 20,0. MDS. Co 2 godz. łyżeczka od kawy.

Pharyngitis. Zapalenie gardła. Leczenie winno poprzedzać zbadanie nosa i jamy noso-gardłowej; przy zajęciu tychże równocześnie leczenie. W przypadkach postaci zanikowej, suchej, pędzlowanie:

- Rp.** Jodi puri 0,5; Kali jod. 1,0; Glycerini 50,0; Ol. Menth. gtts. II. MDS. Zewnętrznie.
- Rp.** Mentholi 1,0; Glycerini 10,0. S. Do pędzlowań. Podobnie i Thymol 5%.

Pharyngitis hyperlr. granulosa lub lateralis.

Kauteryzowanie miejsc. lapisem w substancyi lub pędzlowanie całego gardła rozczykami lapisu 2—10%, lub tanniny np.:

Rp. Acidi tannici 2,0; Spir. vini rect. 20,0. DS. Zewnętrznie.

Rp. Sozodoli 2,50; Aq. dest. 50,0. S. Do pędzlow.

Niemniej można chorym zapisywać zimne rozpylania z rozczyków 1—2% natri bicarb., kali carbon., natri chlor., ammonii chlor., dalej płukania z tych środków.

Pytyriasis versicolor. *Łupież pstry.* Rozmydlić na skórze mydło szare, siarczane (f. Tlen lub Malinowskiego) lub naftol. i pozostawić pianę, robiąc to codziennie aż do podrażnienia skóry; wtedy kąpiel i puder; albo nacierać codzien. następ. płynami i pudrować, aż nie nastąpi złuszczenie naskórka:

Rp. Ac. salicyl. 4,0; Glycerini 5,0; Spir. vini rect. ad 50,0. S. Zewnętrznie.

Rp. Naphtholi 0,50; Spir. vini rect. 50,0. S. Zewnętrznie.

Rp. Sublimat 0,5; Ol. Lavand. 3,0; Sapon. vir. 4,00; Spir. Lavand. 60,0. S. Zewnętrznie.

Rp. Perhydrol. 15,0; Borax 2,0; Aq. dest. ad 100,0 (Gal-lois). S. Zewnętrznie.

Płyny te można zastąpić maściami:

Rp. Resorc. resubl., Ac. salicyl. aa 2,0; Sulf. praecip. 10,0; Lanol. anh., Vaseini fl. aa 40,0. Mfung. S. Zewnętrznie.

Pleuritis. *Zapalenie opłucnej.* Łóżko, pożywienie płynne, zwłaszcza jeżeli jest gorączka. Suche bańki na okolicę zajęłą zapaleniem opłucnej; jeżeli bardzo silny ból, to nawet 4—6 pijawek lub wstrzyknięcie morfiny. Potem okład lodowy, lub wysychający. W razie męczącego kaszlu morfina lub inny środek narkot. (ko-

deina, dionina, extr. cannab. ind. samo lub z jednym z powyższych środków). Jeżeli się wypocina nie wytwarza, to pozostać przy tem leczeniu, co najwyżej pędzlowanie przez kilka dni cum tra jodi i nie pozwalać choremu wychodzić, dopóki stan podgorączkowy się utrzymuje; mimo jednak podniesionej jeszcze ciepłoty po przejściu okresu ostrego należy wysłać chorego do miejscowości kurac. (patrz niżej), zwłaszcza w razie podejrzenia na tło gruźlicze. Zresztą trzeba leczyć chorobę zasadniczą, najczęściej nacieki szczytowe. Jeżeli zaś nagromadza się wypocina, to obok okładów wysychających można zalecić smarowanie raz na dzień jodyną lub pryszczydło. Wewnętrznie natrium salicylum 3—4 gr. dziennie. W okresie, kiedy już wypociny nie przybywa, pędzlowanie jodyną, kataplazmy ciepłe, wewnętrznie kalium jodatum, diuretica, jak: inf. digitalis, theobrom. natrosalicyl. po 4—5 grm. dziennie, coffeinum natrosalic. 1—1,5 dziennie, kalomel., adonis vernalis 6,0 na 200,0, tra stroph., kali nitricum itp. Najlepiej jednak ograniczyć się do podawania leków nasercowych tam tylko, gdzie istnieje do tego ściśle wskazanie, pamiętając również, że działanie środków moczopędnych jest więcej niż niepewne, jeśli chodzi o przyspieszenie wssania wysięków. Nadto można próbować środków przeczyszczających, jeżeli niema przeciwwskazania.

Tam, gdzie wypocina ropna, należy zrobić resekcję żebra i ropę wypuścić; jeżeli zaś chory się nie zgadza, to przynajmniej punkcję i aspirację płynu przyrządem.

Po przebyciu zapalenia opłucnej, wyjazd na świeże powietrze, w góry do Zakopanego, Szczawnicy, Davos, Gleichenbergu, nad morze lub na południe, odżywianie forsowne, gimnastyka odpowiednia i leczenie w gabinetach pneumatycznych.

Zresztą leczyć należy chorobę główną, która dała powód do zapalenia opłucnej, a tą jest najczęściej gruźlica płuc.

Rp. Natri salicyl., Diuretini aa 3,0. Aq. destill. 180,0. Syrup. simpl. 20,0. MDS. 3 łyżki dziennie.

Przy pozostałym exsudacie:

Rp. Decoct. adonidis e 15,0 ad 200,0; Oxymel scillae 20,0. DS. Co 2 g. łyżkę.

Rp. Aspirini 0,25—0,50. Dent. tal. dos. Nr. XII. S. 3 pr. dziennie.

Mesotan, Jothion lub Jodvasogen do smarowania.

Pneumonia. *Zapalenie płuc.* Leków swoistych przeciw pneumonii nie posiadamy. Leczenie więc przeważnie objawowe. Zasadą jest, że w prawidłowo przebiegającym zapaleniu płuc im mniej lekarz stosuje leków, tym lepszy wynik. Dyeta płynna: bulion, rosół, mleko, winna polewka, wino, rosół z żółtkiem (kilka razy dziennie).

W pierwszym okresie zapalenia płuc można postawić suche bańki, zwłaszcza, jeżeli jest klucie w piers.; przy bardzo silnem kluciu nawet 2—3 pijawek lub cięte bańki i okład lodowy lub wstrzyknięcie morfiny; jeśli chory lodu nie znosi, — okład gorący lub wysych. Przy silniejszym kaszlu, męczącym chorego, nieznaczne dawki narkotyków. Jeżeli gorączka bardzo wysoka lub trwa długo, należy przeciwdziałać przez zmywanie ciała zimną wodą lub wodą z octem pół na pół; podawać w razie koniecznej potrzeby środki przeciwgorączkowe jak: antypyrinę 1,00, fenacetynę 0,3—0,5 z dodatkiem Koffeiny 0,15—0,20! na dawkę, lub też obok tych przetworów dać jeszcze koniak lub mocne wino. Przy słabem tętnie, takiejże akcji serca, podać alkohol, strophantus lub sparteinę, kofeinę lub kamforę; digitalis tylko wtedy, gdy to możliwe już na parę dni przed spodziewanym przełomem.

W objawach zapadu, podać kamforę 0,1 w kieliszku wina, podskórnie 1—5 strzykawek ol. camphorat. lub eter.

Rp. Coffeini natr.-salic. 1,0; Aq. dest ad 180,0; Syr simpl. 20,0. S. Co 2 godz. łyżkę.

Chorym, przyzwyczajonym do nadużywania wyskoku, należy z obawy przed delirium nie szczędzić wina, koniaku.

Rp. Cognaci optimi, Aq. melissae aa 60,00; Syr. cort. aur. 40,00; Vitel. ovi N. duo. MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W okresie rozdzielania się nacieku: środki wykrztuśne, rozdzielające, jak: woda giesshüblerska, józefinka szczawnicka, luchaczowicka, kali jodatum.

Rp. Infus. senegae e 10,00 ad 200,00; Natri benzoici 2,0--8,0; Liquor ammon. anis. 2,00; Syrup. simpl. 20,00. S. Co 2 godziny łyżkę.

Rp. Infus. ipecac. e 0,30 ad 180,00; Aq. lauroc. 2,00; Syr. althaeae 20,00. DS. Co 2 godz. łyżkę.

Pulv. Doveri 0,25, 2 lub 3 dawki, stib. sulfur. aurant. 0,01—0,02 na dawkę, 2—3 razy na dzień itp. W razie trudnego rozdzielania się nacieku: okłady wysychające, okłady ciepłe, kataplazmy, dyeta pożywna, wino, koniak.

Pollutiones. *Zmaza.* Leczenie przyczynowe: phimosis, kamienie pęcherza, choroby kiszeki stolcowej, a przede wszystkim neurastenia; unikać podrażnień płciowych, wysiłków umysłowych lub fizycznych; zalecać pobyt na wsi lub w górskiej okolicy, kąpiele rzeczne, morskie lub solankowe. Dyeta lekko strawna; unikać napojów wysokowych, kawy i herbaty, późnej wieczery, miękkiej pościeli i ciężkiego przykrycia; chorego uspokoić co do nieszkodliwości objawu. Leczenie ogólne wzmacniające (żelazo, arszennik, chinina); wewn.:

Rp. Natr. bromat. 2,0. Dent. tal. dos. Nr. X. S. Rano i wieczór proszek.

Rp. Camphor. monobrom. 0.30. D. ad caps. amyl.
D. t. d. Nr. XV. S. 3—4 kapsułek dziennie.

Przytem użyć można leczenia miejscowego sondami metalowymi ciężkimi. Dobrze również usługi oddaje hydropatya.

Processus puerperalis. Febris puerperalis. *Gorączka połogowa.* Zapobiegać przeniesieniu zakażenia z osób chorych na zdrowe. Ścisłe aseptyczne postępowanie podczas porodu, t. j. utrzymywanie w stanie aseptycznym rąk, narzędzi, bielizny, czyli wszystkiego, co wchodzi w zetknięcie z rodzącą, unikanie niepotrzebnego częstego badania rodzącej i niepotrzebnych zabiegów operacyjnych.

Gdy występuje po porodzie gorączka lekka do 38°C. a tętno spokojne, odchody rozłożone: przestrzykiwanie pochwy 1—2 razy dnia rozczykami: kwasu karbolowego, kwasu borowego, tymolu. Posypywanie owrzodzeń w przedsionku i na kroczu jodoformem, opatrzenie gazą jodoformową; pędzlowanie wrzodów nastojem jodu.

Gdy ciepłota i tętno się podnosi po użytem postępowaniu, a niema zmian w otoczeniu macicy: przestrzykiwania jamy macicy środkami przeciwniepalnymi Acid. boricum 3%. Acid. carbol. 2—5% i t. d. Gdy po 2 dniach ciepłota nie opada, postępowania tego zaniechać.

Gdy są objawy podrażnienia otrzewnej: lód na brzuch, opium per anum. Środki rozwalniające (ol. ricini, calomel) podawać można, tylko gdy nie ma zdrażnienia otrzewnej.

Przy rozwinięciu się gorączki połogowej, leczenie przeciwwakażne ogólne i forsowne podnoszenie odporności przez odżywianie obok leczenia objawowego. Gdy skłonność do wymiotów, wino szampańskie z lodu.

Rp. Cocaini muriat. 0,10; Aq. dest. 100,0. DS. Co $\frac{1}{2}$ godz. łyżeczkę.

Rp. Spir. vini cognac optimi, Aq. dest. aa 60,0; Vitellum ovi unius; Syr. simpl. 20,0. DS. Co pół godz. 1—2 łyżek.

Mleko, herbata, czarna kawa, silne rosoły, beeftea; do napoju: woda z dodatkiem białka kurzego z jednego jaja na szklanekę (przecedzić). Gdy tętno szybkie: coffeina wewn. Jeżeli niema podrażnienia otrzewnej, kąpiele letnie (22 — 24° R.) 5 — 10 minut 1 — 2 razy dzień. celem obniżenia ciepłoty ciała. Przy ropnicy można wstrzyknąć w udo lub łydkę 1,0—1,2 terpeniny oczyszczonej celem wywołania miejscowego ropienia (abscessu).

Ogólne leczenie przeciwwakażne polega na wstrzykiwaniu surowicy przeciwpaciorkowcowej w dawkach zależnych od własności surowicy (surowica Aronsohna 20,0 — 100,0; Paltauf — 100,0; Türcka — 50,0; Mosera — 30,0—180,0; Marmorka — 5,0—120,0 itd.) lub też na wcieraniach maści Crèdègo (ung. colloidalne po 4 gr. na dawkę) lub wstrzykiwaniach aseptycznych collargolu względnie elektrargolu do żył.

Podskórne wstrzykiwanie normalnego roztworu soli kuchennej (8 : 1000) 2 litry dziennie.

Postępowanie przeciwgorączkowe. Gdy ciepłota dochodzi do 39,5° C., zmywanie całego ciała kilka razy dziennie, gdy dochodzi do 40° C. zawijanie w mokre, w letniej wodzie maczane prześcieradła; zawijanie takie można powtórzyć 2—3—4 razy, aż do opadnięcia ciepłoty, 1—2 razy dziennie. Zimny okład na głowę. Uważać na tętno i w razie zapadu środki podniecające.

W przypadkach ciężkiego zakażenia umiejscowionego w macicy — wyjęcie zakażonej macicy.

W ostatnich czasach polecają przy ropnicy podwiązanie, wzgl. wycięcie żył zakażonych.

Prurigo. Swierzbiączka. Higiena żywienia i kąpiele codzienne, szczególnie u małych dzieci. Zwalczać zaburzenia ze strony przew. pokarm. W kąpielu użyć mydeł natłuszcz. siarczanych lub naphhtolowo-siarczan. Po kąpielu wcierać maście:

Rp. Ac. tartar. 1,0; Ungt. Glycerini 50,0. Mfung. S. Maść.

Rp. Ac. salicyl. 1,0; Sulf. praecip. 4,0; Anthrasol. 10,0; Sapon. virid. 15,0; Vasel. fl. ad 100,0. Mfung. S. Maść.

Rp. Naphtol. beta 1,5; Ac. salicyl. 1,0; Vasel. fl., Lanolin. anhydr. aa 50,0. Mfung. S. Maść.

Można również zalecać kąpiele siarczane z wątrobą siarczaną (30—100 gr. dla dzieci, 300—500 gr. dla dorosłych). Starszych przed kąpielą nasmarować c. Sol. Vleminkx. (czysty lub aa z wodą), a po zaschnięciu płynu — kąpiel.

Gdy ustąpią objawy podrażnienia skóry, kąpiele dziegciowe:

Rp. Ol. rusc. (anthrasol); Aether. dep.; Spirit. vin. rectific. aa 30,0. S. Zewnętrznie.

Całą skórę pędzluje się tym rozczyntem, a w 15 minut po zapędzlowaniu kąpiel ciepła przez 1 godzinę. Po kąpielu natarcie obojętnym tłuszczem.

Psoriasis. Łuszczyca. Przedewszystkiem stosowanie przetworów arsenu:

Rp. Solut. Fowleri; Trae malatis ferri aa 10,00, rozpoczynając od 6 kropli na dzień; codziennie bierze chory o 1 kroplę więcej. W ten sposób zwiększając stopniowo dawkę, dojść można do 40 kropli na dzień, którą to ilość używa pacjent przez

dłuższy czas, aż zmiany chorobowe zaczynają ustępować. Zmniejszając w podobny sposób dawki o 1 kroplę codziennie, dochodzi się znów do pierwotnej ilości.

Rp. Natr. arsenicos. 0,05; Aq. destill. 25,0. S. $\frac{1}{2}$ —1 strzykawki Pravatz'a co drugi dzień.

Rp. Ac. arsenicos. 0,05; Piper. nigr. 5,0; Gummi tragacant. 1,0; Aq. destill. q. s. ut. f. pill. Nr. 100. S. 3 pig. dziennie — co 4 dni o jedną pigułkę więcej aż do 10 i z powrotem.

Polecają jodek potasu w wielkich dawkach, zaczynając od 3,00 — 5,00 pro die; co 2—3 dni zwiększając dawkę, dochodząc stopniowo do 15,00—20,00 pro die. W 4—6 tygodniu przy tem leczeniu zaczynają zwykle zmiany na skórze ustępować. Lekkie objawy zatrucia nie są przeciwskazaniem do dalszego podawania leku.

Leczenie zewnętrzne ma za zadanie usunięcie:

1) łusek, 2) nacieku, 3) przekrwienia.

Celem usunięcia łusek, polecamy ciepłe (30°—33° C.) kąpiele i zmywanie się w nich mydłem szarem lub salicylowem. Na pojedyncze części ciała jak łokcie, kolana, można stosować obok tego plaster salicylowy lub smarowania tłuszczem (tran, oliwa salicyl.) i zawijanie flanelą na noc.

Celem usunięcia nacieku smarowania codzienne:

Rp. Chrysarobini 5,00—10,00; Cerae alb., Lanolini aa 40,0; Ol. Olivar. 30,0. S. Maść.

Jeżeli zmiany chorobowe na skórze są nieliczne, rozsiane, nadaje się dobrze smarowanie ognisk chorobowych rozczynek:

Rp. Ac. salicyl. 1,0; Chrysarobini 5,00; Traumaticini 50,00. S. Zewnętrznie.

- Rp.** Eurobin 15,0; Naftalani 85,0. S. Zewnętrznie.
W przypadkach uporczywych maść Dreuwa:
- Rp.** Ac. salicyl. 10,0; Chrysarobini, Ol. Rusci *aa* 20,0;
Sapon. virid., Vasel. fl. *aa* 25,0. S. Maść.
Także maść Wilkinsona stosowana według Hebry.
- Rp.** Sulf. citrin., Ol. fagi (vel Anthrasoli) *aa* 50,0;
Sapon. virid., Axung. porci *aa* 100,0; Pulv. cretae
alb. 10,0. DS. Przez 6 dni pędzlem 2 razy dnia
nacierać, 10 dnia kąpiel. lub:
- Rp.** Sulf. praecip., Ichtyol *aa* 5,0; Resorcin. 1,0; Zinc.
oxyd., Amyl. trit., Vasel. fl., Lanolin. *aa* 25,0.
Młpasta. S. Maść.

W razie powstającej dermatitis po użyciu które-
gokolwiek z powyższych środków, zaniechać dalszego
używania, ograniczyć się do pudrowania skóry.

Na zmiany skóry głowy owłosionej polecamy:

- Rp.** Ac. salicyl. 0,5; Sulfur. praecip., Anthrasol *aa* 2,0;
Vasel. fl. 50,0. S. Maść, którą wciera pacjent
codziennie, po poprzednim usunięciu łusek za
pomocą zmywań głowy wysok. mydl.
Na twarz:

- Rp.** Ac. salicyl. 0,5; Mercur. praecip. albi 2,5; Vasel. fl.
50,0. S. Maść.

- Rp.** Zinc. oxyd., Amyl. tritic. *aa* 12,0; Vasel. fl. 25,0;
Thigenol 5,0; Ac. salicyl. 0,5. Mł. pasta. S. Maść.

W okresie wybuchu ostrego łuszczycy, nie używać
środków drażniących silnie skórę (chrysarobin, oleum
rusci i t. d.), bo łatwo powstają wypryski i zapalenia po-
wierzchnie skóry; ograniczyć się do polecenia kąpieli
ciepłych i leczenie wewn.

Rachitis. Krzywica. Najwięcej skuteczne pielęgnowanie i żywienie. Dzieci z krzywicą powinny być

jak najwięcej na powietrzu w ubraniu lekkim, zamiast pierza materace z włósia; przy craniotabes: poduszczyk z włósia z wyciętym otworem na główkę. Przy skrzywieniach kręgosłupa i załamaniu kończyn, nie pozwalać dzieciom bez podpory siedzieć, a próby ze staniem i chodzeniem bardzo ostrożnie zaczynać. W razie obfitych potów zmywać ciało a zwłaszcza tyłogłowie, kilka razy gąbką zmoczoną w zimnej wodzie i dobrze wyściśniętą.

Młodszym dzieciom nie podawać pokarmów mącznych. Drugim ważnym czynnikiem są kąpiele, jeżeli nieżyt oskrzeli nie przeszkadza.

Daje się je w połączeniu ze słodem ($\frac{1}{2}$ litra) i solą ($\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{4}$ do 1 funta na 20 litrów) z dodatkiem ziół aromatycznych; w razie niedokrwistości sole żelaziste, kąpiele (26° R.) z soli borowinowej (Mattoniego), (tabletki do kąpieli igliwiowe, solankowe na tydzień 2 — 3 razy, nigdy na noc.

Nieżyt oskrzeli leczyć naparem ipecac., senegae, liquor amm. anis.

Kurczowi głóśni energicznie zapobiegać. Skrzywienia kończyn często wśród ogólnego leczenia ustępują, w razie przeciwnym wymagają leczenia gimnastycznego, ortopedycznego, szyn, gorsetów i t. p.

Rp. Phosphori 0·01; Ol. jecor. aselli 100·00 DS. 1 — 2 łyżeczek dziennie.

Rp. Aq. pyrophosphatis ferri et sodae. S. 3 razy dziennie łyżeczkę. Dalej:

Rp. Calcar. phosphor. 30·00; Ferri lactici 2·00; Sacch. lactis. 30·00. Mfp. S. 3 razy dziennie na koniec noża.

Rp. Bismut. subnitrici; Carbonat. calcar. aa. 1·50. Mfp. div. in dos. N. X. S. Co 4 godziny proszek

(w razie uporczywego nieżytu przewodu pokarmowego).

Rp. Ol. jecor. aselli 20,0—40,0; Mucil. gumm. arab., Aq. dest. q. s. f. l. a. Mixtr. oleosa col. 80,00; Syrup. simpl. 10,00. DS. 3 razy dzien. łyżkę.

Rheumatismus articulorum. *Gościec stawowy.*

1. Acutus.

Chory bezwarunkowo ma tak długo pozostać w łóżku, dopóki gorączka nie minie, obrzęki się nie zmniejszą i bóle nie ustąpią.

Ze środków najprędzej działających polecają: antypyrinę z natr. salicylicum po 0,50, dziennie takich proszków 4—6. Jeżeli obawiamy się zapadu po silnych dawkach antypiryny, to lepiej dodać do każdego proszku 0,15 coffeini natrosalicylici.

Dalej stosować można samo natr. salicyl. 5,0—6,0 pro die, acid. salicyl. 4,0—5,0 pro die, phenacetin. po 0,50, po 4—5 proszk. dzien., antinervin 0,50, 3 razy na dzień, aspirin, hydropyrin do 5,0 *p. die.*

Rp. Salipyrin. 0,50. DS. Kilka razy dzien. proszek.

Rp. Aspirini 0,50; Dent. tal. dos. Nr. XV. S. 3—5 i więcej proszk. dzien.

Rp. Hydropyrini Richter in pastillis à 0,50 in lag. orig. S. 3—5 koł. dz.

Rp. Salopheni 1,00; Dt. tal. dos. X. S. 3—6 proszk. dziennie.

Nadto okłady lodowe na bolesne stawy, lub ciepłe okłady. Sprawia też ulgę podskórne wstrzyknięcie w okolicę stawu kilku strzykawek Pravaza 1% kwasu karbolow. lub przystawienie Empl. cantharid. (po nakłuciu pęcherzy aseptyczny opatrunek). Pędzlowanie jodyną i zawijanie w watę. Smarowanie stawów, mieszaną chloroformową, Ichtyolem i naftalanem.

Dobre wyniki daje zwłaszcza, gdy podawanie natr. salicyl. jest z jakichkolwiek powodów przeciwwskazane,

zewnątrznie na chory staw stosowane methylium salicylicum (sztuczny ol. gaultheriae). Płyn ten czysty kroplami (50—120 krp. i więcej) nakapać na chory staw i natychmiast przykryć kawałkiem papieru gutaper., watą i opaską flanelową. Raz lub dwa razy na dobę. Wsysa się do skóry niezmiernie szybko. Polecają też maść salicylową, najlepiej:

Rp. Ac. salicyl. 5,0; Vasogen puriss. spiss. 50,0. S. Maść.

Jeżeli równocześnie występują bóle w nerwach jako powikłanie goścca ostrego w postaci polyneuritis, dawać równocześnie salicyl i jodek potasowy.

Rp. Natr. salicyl. 5,0; Kal. jodat. 1,0—2,0; Aq. dest. 200,0. MS. Wyżyć przez dzień.

Nadto leczenie wszelkich powikłań w odpowiedni sposób, zwłaszcza zapaleń osierdzia, opłucnej i t. p.

2. *Chronicus.*

Obok środków wyż. wymienionych i kali jodatum—3,0 pro die, polecić ciepłe kąpiele, kąpiele z soli borowinowej pędzlowanie jodyną, masaż stawu maścią jodową, ruchy bierne, wysłanie chorego do czeskich Cieplic, Trenczyna, Piszczan, Swoszowic, Truskawca.

Rp. Ichtyoli 10,00; Ung. parafin. 90,00. Mf. ung. DS. Maść.

Rp. Trae colchici 1,00; Trae aconit. 3,00; Trae opii 2,00. DS. 3—4 razy po 15—20 kropli.

Rp. Exalgin 2,50; Alcohol menth. 15,00; Aq. dest. 100,00; Syr. simpl. 30,00. S. Co godz. łyżkę.

Rp. Natri jodat. 6,00; Sol. Fowleri 5,00; Natri bicarb. 15,00; Kali bicarb. 30,00; Dct. sarsaparill. comp. 600,00. S. Po obiedzie łyżkę zażyć.

Dużo więcej, niż po środkach wewn. i rozmaitych wcieraniach, spodziewać się możemy po procedurach gorących, jak: łaźnie parowe, kąpiele gorące lub t. zw. okłady parowe miejscowe, które się uskutecznią w spo-

sób następujący: chory staw owijamy flanelą, na którą nakłada się opaskę lub ręcznik zmoczane we wrzącej wodzie i lekko wyżęte; na to zaś znowu flanela. Gdy okład zaczyna ziębić, zmienić go. Nie zapominać również o masażu, gimnast. leczniczej i elektryzacji.

Rheumatismus musculorum. *Gościec mięśniowy.* Wewnętrznie można podać mierne dawki natr. salicylic., antipyriny, phenacetyny, hydropyriny, a obok tego działać miejscowo przez wcieranie maści kojących, mieszanki chloroformowej. Kąpiele ciepłe i borowinowe (fabr. „Tlen“ lub sól borowin. Mattoniego), zawijanie w koce, łaźnia parowa, masaż, prąd elektryczny, kąpiele siarczane. Cieplice w Czechach, na Węgrzech, Piszczany, Truskawiec itp. miejscowości.

Rp. Aspirini 0,50—1,0. Dent. tal. dos. Nr. XII. S. 3 proszki dziennie.

Rp. Hydropyrini Richter in pastillis à 0,50. Dtal. dos. Nr. XX in lag. orig. S. 3 kołacz. dz.

Rp. Chloroform., Ol. olivar. aa 10,00; Tinct. opii simpl. 5,00. DS. Do wcierań.

Rp. Trae bellad. 1,50; Bals. vitae Hoffmani 80,00; Chloroform 20,00. DS. Do wcierań.

Rp. Veratr. 0,30; Chloroform. 15,00; Mixt. oleos. balsam. 80,00. DS. Do wcierań.

Rp. Sapomenthol fabr. Matula D. in lagena org.

Rp. Mesotan.; Ol. oliv. aa 15,0. S. 3 razy dziennie wcierać.

Rp. Jothioni, Spir. vini r. aa 15,0. S. Do pędzlowania.

Rhinitis. Nieżyty nosa. *Acuta.*

Środki napotne, miejscowo pędzlowanie 2—5% kokainą lub wprowadzanie długich tamponików z waty zanurzonych w roztworze kokainy, zakraplanie do nosa kokainy 2% czystej. Adrenaliny lub Adrenaliny z Kokainą, pędzlowanie Koryfiną i t. d.

Chron. hypertrophica.

Zbadanie nosa od tyłu, by się o stanie przerostu przekonać. Leczenie miejscowe tuszowaniem z lapisu 2—10°/₁₀, przestrzykiwanie nosa rozczynek soli kuchennej, kw. borowego lub też mieszaniną:

Rp. Natr. salicyl. 10,0; Natr. chlorat., Natr. bicarbon. aa 45,0. S. 2 łyżeczki proszku na litr wody.

Obok tego wziewania rozczynów alkaliczn. z dodatkiem Ol. Menthae.

W razie znaczniejszego stopnia przerostu błony śluzowej — przypalenie galwanokauterem, wycięcie pętłą lub nożyczkami.

Scabies. *Swierzb.* U dorosłych polecić po dokładnem wymyciu mydłem w kąpieli wcierać 4 razy co 12 godz. jedną z niżej podanych maści, zwróciwszy uwagę na to, by maść została dokładnie wcierana, zwłaszcza między palcami, w dłonie, staw nadgarstkowy, łokcie, pachy, pośladki, prącie, okolice stawu kolanowego i stopowego.

Rp. Naphthol 10,00; Naftalani 90,0. S. Maść.

Rp. Flor. sulfuris, Olei fagi aa 40,00; Saponis viridis, Axungiae porci aa 80,00; Cretae albae 5,00. S. Maść.

Rp. Axung. porci. 100,0; Sapon. virid. 50,0; Naphthol. 15,0; Cretae alb. pulv. 10,0. M. f. ung. S. Maść (Kaposi).

W praktyce ubogich solutio Vlemingx. (300), którym-to płynem chory powinien się natrzeć 3—4 razy.

Rp. Styrac. liquidi, Sulfur. praecip., Cretae aa 20,0; Vaselini 50,00. S. Maść.

Rp. Balsam. peruvian.; Styrac. liquid. aa 50,0. S. Zewnątrznie.

Rp. Epicarini 7,0; Cretae albae 2,0; Vaselini flavi 30,0; Lanolini 15,0; Axung. porc. 45,0. S. Zewnątrznie.

Rp. Naphthol. 5,00; Vaselini 75,00. Z. Maść.

U dzieci zwrócić uwagę na to, by obok miejsc powyżej wskazanych równie dokładnie wetrzeć maść w stopki, poczem leczyć często pozostające wypryski.

Scarlatina. Płonica. Ścisłe odłączenie chorych, aż do zupełnego złuszczenia, t. j. 5—6 tygodni, poczem należy mieszkanie odwietrzyć, okna, podłogi wymyć 5% kwasem karbolowym lub formaliną.

Pokój troskliwie przewietrzać, ciepłota 13—14° R. wystarcza, bieliznę można często zmieniać.

Za pożywienie: mleko, kleiki, po ustąpieniu gorączki dyeta pożywniejsza, lecz nie zaraz mięsna. Za napój podawać można czystą wodę, kwaski.

Płukanie gardła częste 2% kw. borowym, 2% kali chloricum, 3% perhydrolem. W razie silnej gorączki zimne okłady na głowę, chinina, antipyrina (ostrożnie), natr. salicyl.

Na obrzęki gruczołów okłady z liqu. aluminis acet., wcieranie szarej maści. Skoro tylko wystąpi chęłbotanie, przecinać. W razie znacznego swędzenia:

Rp. Lanolin anhydric. 50,00; Veselin. americ. 20,00; Aq. dest. 25,00. M. terendo f. ung. S. Do nacierań.

Drgawki, majaczenia uspokajać okładami z lodu; lewatywami z chloralu (0,50 : 50,0). W razie zapadu, osłabienia serca: koniak, mocne wina, czarna kawa, kamfora.

Zmiany na błonie śluzowej gardła leczyć płukaniami, pędzlowaniami. Zastrzykiwania surowicy przeciwbłoniczej w przypadk. tych nie odnoszą żadnego wyniku, natomiast w nowszych czasach zalecają stosowanie surowicy przeciwpaciorkowcowej (Bujwida, Mosera).

Powikłania z wysiękiem opłucnej, błony brzusznej, zapaleniem stawów, chorobami ucha, rakiem wodnym, zapaleniem nerek leczyć odpowiednio:

Rp. Natr. Salicyl. 3,00; Aq. dest. 100,00; Syrup. rub. id. 20,00. MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Rp. Liquor. ammon. anis.; Aether. sulfur. *aa* 5,00. MDS. Co 2 godz. po 10 kropli w czarnej kawie.

Rp. Camphor. 0,50; Spir. vini Aq. dest. *aa* 5,00. MDS. Do podskórnych wstrzykiwań.

Rp. Acidi benzoici 0,20; Sacchari 2,00. Mfp. div. in dos. Nr. X. S. Co 2 godz. proszek.

Od początku płonicy należy mocz codziennie badać. Od pierwszej chwili zapalenia nerek dawać dużo mleka.

Po stwierdzeniu białkomoczu postawić 5—10 suchych baniek. Dopóki w osadzie z moczu znajduje się wiele ciałek krwi i wałeczków, nie podawać leków moczopędnych, lecz ściągające.

Rp. Acidi tannici 0,50; Chinin. sulfur. 1,00; Sacchari 2,00. Mfp. div. in dos. Nr. 6. S. 3 pr. dzien.

Rp. Chinini tannici 4,00. Div. in dos. Nr. X. S. 3 razy dziennie proszek.

Rp. Solut. acid. tannici 2,00 ad 100,00; Solut. natri bicarb. q. s. ad react. alcal.; Syr. rub. id. 20,00. MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

W razie silnego krwawienia:

Rp. Liquor. ferri sesquichl. gtts. X.; Aq. cinnamom., Syrup. simpl. *aa* 50,00. S. Co godz. łyżeczkę.

Rp. Ferropyrini 1,00; Aq. dest. 100,00. S. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli się pojawia znaczna puchlina, lub ucisk na płuca, podawać wcześniej leki moczopędne, a przy towarzyszącej anaemii żelazo np. Tra ferri pomati, 3 razy dziennie po 15 kropli.

Rp. Infus. fol. digital. e 0,20 ad 100,00; Liquor. kali acet. gtts. XX; Syrup. simpl. 15,00. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

Rp. Diuretini 2,00; Aq. destill. fervid. 100,00. S. Co godz. łyżeczkę.

Rp. Dcti equiset. e 3,00 ad 100,00; Liquor. kali acet. gtts. XX; Syrup. simpl. 15,00. MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

Można też używać w razie dłużej trwającej puchliny, kąpiele na 29° R., 5—10 minut i zawijania w koce na 2—3 godziny; przeciwwskazanie stanowi tylko stan zapalny płuc lub osłabienie serca; w kąpiele dawać zimne okłady na głowę.

Scrofulosis. *Zołący.* Przestrzegać odpowiedniego żywienia u dzieci mniejsz., starsze dzieci żywić mięsem, mlekiem, kawą żołądźkową, dać nieco wina czerwonego, owoce, jarzyny lżejsze. Suche mieszkanie przewietrzane. Kąpiele, zmywania wodą są koniecznymi.

Dzieci blade, chude, mogą używać więcej tłuszczów, podać tran. Lepiej odżywionym tran z dodatkiem trae jodi. Zaprześcić jednak tranu przy braku apetytu, biegunce gorączce. Tran dawać w godzinę po jedzeniu $\frac{1}{2}$ —1 łyżki, małym dzieciom w emulsyi, po 3 tygodniach przestawać na kilka dni.

Jeżeli dzieci nie znoszą tranu lub są przeciwwskazania, podawać przetwory jodu z żelazem, herbatę z liści orzecha, ekstrakt słodowy (1—2 łyżecz 2 razy dzien.).

W lecie pobyt na świeżem powietrzu, wody mineralne, jodobromowe lub słone (Rabka, Iwonicz, Rymanów, Ciechocinek, Łuhaczowice) tak do kąpiele, jak i do picia.

Kąpiele z soli z dodatkiem soli iwonickiej, rabczańskiej, rymanowsk., soli borowinowej Mattoniego (po $\frac{1}{2}$ —1—2 funtów), (fabryki „Tlen“ i dr-ra Sedlitzkiego tabletki do kąpiele), kąpiel na 27° R. przez 15 — 20 minut.

W obrzmiałe gruczoły wetrzeć na wieczór łyżeczkę mydła szarego (Sapo kalin) i zmyć rano i tak przez szereg dni, dopóki nie będzie większej bolesności.

Choroby towarzyszące jak: Conjunctivitis, Keratitis, Otitis i t. p. obok ogólnego leczenia leczyć miejscowo.

Rp. Ol. jec. aselli 10,00; Mucil. gum. ar. q. s. u. f. c. Aq. dest. 60,00 emulsio; Syr. mellis 10,00. MDS. 3 razy dziennie łyżeczkę.

Rp. Syrup. ferri jodati 20,00; Syr. sacch. 40,00. MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

Rp. Ferri jodati sacch. 0,50; Sacchari 5,00. Mfp. div. in dos. Nr. XX. S. 3 proszki dziennie.

Rp. Kreosoti 1,00; Ol. jecor. aselli 150,00. DS. Łyżeczkę na godzinę przed jedzeniem.

Rp. Kreosoti carbonici 25.0. S. Dwa razy dnia 5—10—20 kropli.

Rp. Thiocoli Roche 0,25 — 0,50; Dent. tal. dos. Nr. XII. S. 3 pr. dziennie.

Syphilis acquisita. *Kiła, syfilis, przymiot.*

a) *Sclerosis initialis:*

Podejrzane przeczasy w pierwszych dniach można wypalić lub wyciąć. Wrzód rozwinięty przemywać: sublimatem 1⁰/₀., lub hydrargyrolom 1⁰/₄ i przykładąć plaster rtęciowy lub masć.

Rp. Calomelan. 2,0; Vaselini fl., Lanolin. aa 10,0. S. Maść.

Rp. Hydrarg. oxycyanati 0,3; Aq. dest. 300,0. S. Zewnętrznie.

Rp. Hydrargyrol. 0,50; Aq. destill. 200,0. S. Zewnętrznie.

Jeżeli wrzód rozpadający się, to po dokładnem wymyciu go wodą utlenioną, wodnikiem chloralu (5 : 100) zasypywać jodoformem, przyczem starać się o podniesienie ogólnych sił. Dla usunięcia nacieku stosować plaster rtęciowy. Wyjątkowo tylko przy dużych wrzodach podawać rtęć wewnątrznie. Zwrócić uwagę na ja-

mę ustną chorego, polecić mu zęby zepsute wyrwać, względnie zaplombować,

b) *Syphilis secundaria*:

W okresie wybuchu wysypki przy bólach nerwowych, gośćcowych — podawanie lodu.

Rp. Natri jodati 10,0; Aq. destillat, 150,0. S. Rano i wieczór łyżkę.

Rp. Kali jodati 5,0 — 10,0; Extr. Bellad. 0,25; Pulv. Acoris q. s. ut. f. pill. Nr. L. S. 3 razy dziennie po 2 pigułki.

Rp. Hydrargyri sozod. 0,10; Extr. Opii 0,05; Pulv. et extr. Acoris. q. s. ut f. pill Nr. XXX. S. 2 — 3 pigułek dz.

Zamożnym można polecać także Vin Nourry (jedna łyżka stołowa odpowiada 0,75 Natr. jodati).

Przygotować chorego do leczenia ogólnego przez wzmacnianie stanu ogólnego, leczenie chorób istniejących, przyczem zbadać mocz na białko przed podaniem rtęci, którą stosować należy dopiero po wystąpieniu zmian drugorzędnych.

Wcierania: zalecać przy pierwszym wybuchu, jeżeli osobnik nie zbyt osłabiony, a skóra nie zajęta inną sprawą chorobową.

Rp. Ung. hydrarg. ciner. 1,5 — 3,0; D. ad. ch. cer. t. d. Nr. XXX. S. Wcierania.

Rp. Ung. hydrarg. ciner. resorbin. vel. oleinic. vel. c. vasogen. 20,0. Da ad. tub. graduat. S. Wcierania.

Rp. Vasenol mercuriale in tuba graduata. S. Wcierania.

Przy wcieraniach uważać na ogólne przepisy higieniczne, zabronić napojów wysokowych, ograniczyć do minimum palenie tytoniu i zalecać nader czyste utrzymanie jamy ustnej (czyszczenie zębów rano i wieczór, płukanie ust kilkanaście razy na dzień rozc. kali chlor., kwasu borowego lub kali hypermang.). (Patrz

stomatitis i gingivitis). Ilość wcierań zależy od uporczywości zmian, zazwyczaj oblicza się ją tak: jeżeli u chorego zmiany drugorzędne ustąpiły doszczętnie przy 20 wcieraniach, należy mu jeszcze polecić 10 dalszych wcierań (wogóle połowę poprzedniej ilości). Przed rozpoczęciem wcierań chory powinien wziąć kąpiel przeczyszczającą; wcierania powinien robić codziennie rano, najlepiej w następującym porządku: 1-go dnia łydki, 2-go uda, 3-go brzuch i boki klatki piersiowej (aż do wysokości brodawki sutkowej), 4-go kończyny górne, 5-go dnia pauza, a wieczorem tegoż dnia kąpiel oczyszczająca, poczem następuje drugi turnus w tym samym porządku i t. d.

Zamiast wcierań użyć można u chorych osłabionych pomazywań Welandera. (Podwójną ilość maści jak przy wcieraniach rozciera się na skórę i owija opaską). Jeżeli chory dla zbyt drażliwej skóry nie może znieść wcierań, lub z powodu np. zbyt silnego porostu włosów na skórze robić ich nie może, zastosować:

Wstrzykiwania podskórne: W grzbiet między łopatkami codziennie 1 gr. płynu:

Rp. Hydr. subl. corr. 0,10; Natr. chlorat. 0,5; Aq. dest. 10,0; (Morph. muriat. 0,05). S. Sublimat do wstrzykiwań podskórnych.

Podobnie użyć można:

Rp. Hydrarg. formamidat. 0,10; (Hydr. bicyanat. 0,05); Glycerini 1,0; Aq. dest. 9,0. S. j. w.

Do wstrzykiwań mięszszowych w pośladki zaleca się:

Rp. Hydr. sublim. corr., Natr. chlor. aa. 0,5; Aq. dest. 10,0. S. raz na tydzień 1 gr. płynu.

Rp. Hydr. oxydat. flav. 0,5; Ol. amygd. dulc. 15,0. S. Co 5 dni strzykawka (1,0).

Rp. Hydr. salicyl. 1,0; Gumm. arab. 2,0; Aq. dest. 18,0. S. Co 6 dni strzykawka (2,0).

Używać w postaciach łagodnych, szczególnie w nawrotach.

- Rp.** Mergal scat. orig. S. 3 — 5 kapsułek dz.
- Rp.** Calomel. laevig. 0,5; Opii pur 0,1; Sac. alb. 5,0. Mfp. div. in dos. Nr. XII. S. 3 pr. dziennie.
- Rp.** Hydr. sublim. corr. 0,10; Extr. opii 0,07; Pulv. et extr. acor. q. s. ut. f. pill. Nr. XX. S. 2 — 4 pigułki dziennie.
- Rp.** Protojodur. hydrarg. 0,4; Extr. opii 0,3; Pulv. et extr. acor. q. s. ut. f. pill. Nr. XX. S. Rano i wieczór pigułka.

Kąpiele: Wskazane u chorych z owrzodzeniami na skórze lub u dzieci, stosowane przez $\frac{1}{2}$ —1 godz. codziennie, o ciepłocie 28—30° C.

- Rp.** Hydr. subl. corr. 10,0—20,0; Spir. vin. rectific. 100,0, S. Wlać do jednej kąpielii dla dorosłych).

Leczenie jodem: Używane przeważnie w kile wtórnej złośliwej i przy zmianach w jamie ustnej.

- Rp.** Kali jodat. 10,0; Aq. dest. 150,0. S. Rano i wieczór łyżkę w mleku.

- Rp.** Natr. jodat. 10,0; Lithii jod. 1,50; Extr. et pulv. gent. aa. q. s. ut. f. pill. Nr. L. §. 3 razy dnia po 2 pigułki.

Zamiast podawania jodu, wysłać można chorego do kąpielii: Iwonicz, Rabka, Rymanów, Hall.

Napary: W postaciach kiły trzeciorzędnej lub kiły złośliwej, gdy rtęć przeciwwskazana:

- Rp.** Decoct. Zittmanni fortior. 1000,00. S. Napar mocniejszy.

- Rp.** Decoct. Zittmanni mitior. 1000,00. S. Napar słabszy.

Z pierwszego powinien chory wypić codziennie rano naczczo (najlepiej w łóżku) $\frac{1}{4}$ litra na ciepło w ciągu najwyżej kwadransa, poczem leżeć dobrze i ciepło przykryty przez 2 godziny. Z drugiego ma chory

wypić codziennie po południu tę samą ilość także na ciepło. Przytem dyeta pożywna a lekko strawna.

Leczenie miejscowe: Na kłykciny sączące na skórze (moszna, okolica stolcowa) zalecić przemywanie sublimatem 1⁰/₀₀ i maść.

Rp. Calomelan 5,0; Ung. zinc. oxyd. 45,0. M. f. ung. S. Maść.

Na utrzymujące się nacieki: plaster rtęciowy.

Na kłykciny w jamie ust i w gardle stosować częste płukanie ust i pędzlować 2⁰/₀ rozc. kw. chromow. lub:

Rp. Mercur. sublim. corr. 1,0; Spir. vin. rect 20,0. S. Zewnętrznie.

Syphilis tertiaria:

W lekkich postaciach jod, w ciężkich leczenie rtęciowe obok jodu. Przy owrzodzeniach kilakowych na skórze lub błonach śluzowych opatrunek jodoformowy lub pędzlowanie.

Rp. Jothion 10,0; Glycerin. 30,0. S. Do pędzlow.

Rp. Jodi pur, Kal. jod. aa. 2,0; Glycer. pur. 20,0. S. Do pędzlowań codzienn.

Przy kilakach nieotwartych nie robić nacięcia, a przykładac plaster rtęciowy. Przy kile okostnej lub kości pędzlowanie nalewką jodową, przykładanie plastra rtęciowego.

Tachycardia paroxysmalis. *Napadowe przyspieszenie ruchów serca.* Leczenie winno mieć na celu uczynić ustrój silniejszym, odporniejszym, a zarazem usunąć przyczynę cierpienia (usposobienie nerwowe, silne podrażnienia nerwowe, nadużywanie kawy, herbaty, tytoniu, alkoholu i t. p.). Napady mogą także występować przy wadach serca, zaburzeniach w zakresie jamy brzusznej i t. d.

Podczas napadu jaknajwiększy spokój, uspokojenie psychiczne, zimny okład na okolicę serca. Podanie kozłka (waleryany), bromu, trochę koniaku, jeśli chory nie wymiotuje, przynoszą czasem ulgę. Próbować także należy uciśnięcia nerwu błędnego przez 2—4 min. po jednej stronie na wysokości krtani (odszukać tętnicę szyjną i wcisnąć ją ku kręgosłupowi), wykonania kilku bardzo głębokich oddechów; często przynosi ulgę choremu pochylenie się ku przodowi i uciśnięcie dołka podsercowego, nacierania i mięsienie pleców i t. p.

Rp. Trae Valerian. aeth. 10,0. D. in. vitr. rostr. S. 3 r. dz. po 15 do 20 kropli.

Rp. Kali bromat. 10,0; Aq. dest. 140,0. S. podczas napadu 1 — 2 łyżek.

Rp. Zinc. valerian. 1,0; Extr. et. Pulv. rad. Rhei q. s. ut f. pil. Nr. XXX S. 3 pig. dziennie.

W razie wystąpienia niedomogi serca — postępowanie jak przy wadach sercowych.

Taenia. *Tasiemiec.* Wieczorem dnia poprzedniego przed rozpoczęciem leczenia lekki purgans i filiżanka herbaty lub rosółu, także śledź. Rano dnia następnego trochę czarnej kawy lub herbaty i lekarstwo, które stosować zamierzamy. W 2 godz. po zażyciu leku ol. ricini lub kalomel aż do skutku. U starszych dzieci postępowanie podobne jak u dorosłych; u mniejszych, jeśli źle odżywione i osłabione, nie spędzać tasiemca. Jeśli dziecko zwymiotuje podany lek, należy dawkę powtórzyć.

Rp. Extr. filic. mar. aether. recente par. 7,0 do 10,0; Naphtalini 0,25; Calomelanos 0,50. Pulv. filic. mar. q. s. ut f. massa mollis. Div in. dos. X. Da ad caps. amyl. S. W ciągu godziny zażyć na 2 — 3 razy. (*Uw.* Purgans mieści się już w leku).

Rp. Filmaroni dosim. Da in lag. orig. S. Na 1 raz użyć. (*Uw.* Purgans mieści się już w samym środku).

Rp. Extr. Filic. mar. aeth. 2,0 — 3,0; Decoct. Cort. Granati e 30,0; 180,0; Syrup. cort. Aurant. 20,0. MDS.
W ciągu $\frac{1}{2}$ godz. wyżyć w 3 porcyach. (Henoch).

Inne środki dawniej stosowane, jak: Cort. Pun. Granati, Flores Cosso, Pelletierinum, Chloroform i t. d. działają o wiele mniej pewnie, nie zasługują przeto na polecenie.

Tuberculosis pulmonum. *Gruźlica płuc.* W przypadkach gruźlicy dziedzicznej, należy zwrócić całą uwagę na higieniczne wychowanie, przebywanie jak najwięcej na świeżem powietrzu, gimnastykę, wysypianie się, dobre odżywianie, nie obciążanie pracą umysłową lub fizyczną, unikanie zaziębień, hartowanie skóry przez zimne nacierania słoną wodą, zwłaszcza: szyi i klatki piersiowej.

W pierwszych początkach gruźlicy przedewszystkiem uważać na podniesienie odżywienia chorego, forsowne żywienie. Polecieć picie mleka w lecie, tranu w zimie, tłuszczów jak najczęściej, o ile żołądek znosi. Pobyt kilkomiesięczny w górskim powietrzu podczas lata (Zakopane, Szczawnica), na zimę zaś polecieć wyjazd do jednej ze stacyi klimatycznych najbardziej zalecanych: Davos.

W późniejszych okresach obok powyższych poleceń pilnie uważać na pojawiające się krwiopłucia i stosownie je wstrzymywać. Zmniejszać wydzielanie płwocin przez podawanie miernych dawek leków przeciwgorączkow., jak antipyr. po 0·50, 2 — 3 pr. na dzień w razie potrzeby. Toż samo phenacetyny, antifebriny, po 0·25, pyramidon. po 0·30.

Rp. Salipyrin 1·00; Dtur. tal. dos. 15. S. Co 2 godziny proszek (do 7 dziennie).

Rp. Lactophenin. 0,50; D. t. dos. XV. S 3 — 4 proszki dziennie.

Pamiętać jednak należy, że o wiele dzielniejszym (niż środki farmaceut.) środkiem przeciw gorączce osób gruźliczych jest kuracja klimatyczna, zwłaszcza t. zw. werandowanie. Celem zwalczania gorączki lepiej jest również stosować zamiast środków farmaceut. różne zabiegi wodolecznicze (mokre zawijanie, zmywanie i t. p.).

Usuwanie nocnych potów przez zmywanie ciała winnym octem, koniakiem, wodą kolońską, albo na wewnątrz koniak z mlekiem, lub atropina po 0,001 na noc, agaricin bardzo słabo działa, z nowszych środków polecają: Eumydrinę, Veronal, Kalium telluricum, Ac. camphoratum, Guacamphol i t. d. Ortner zachwala też zewnętrzne stosowanie Formaliny, Tannoformu lub pudru salicylowego.

Rp. Acid. camphorici 1,0. Dtd. Nr. X. S. 1 do 2 proszk. na noc.

Rp. Agaricini 0,2; Pulv. Doveri 2,0; Pulv. radic. Althaeae et Mucilag. Gummi acac. q. s. ut f. pil. XX. S. Na noc 1 — 2 pig.

Rp. Veronal. 0,5 -- 1,0. Dtd. X. S. Na noc 1 proszek w szklance herbaty (łączy własności przeciwpotne z działaniem nasennem).

Rp. Tannoform. 30,0. S. Całe ciało grubo zapudrować.

Rp. Acid. salicyl. 1,0; Talci veneti, Amyli aa 25,0. S. Do pudrowania.

W razie krwotoków bezwzględny spokój, okład lodowy na piersi, połykanie lodu, pokarmy tylko chłodne, wstrzyknięcie ergotyny Bombelon 0,50 do 1,0 na raz, podanie większych dawek morfiny dla zapobieżenia kaszlowi. Podwiązywanie kończyn (patrz Haemoptoë).

Przeciw biegunce leki osłaniające z dodatkiem opiatów.

Z pomiędzy środków leczniczych w gruźlicy płuc najczęściej są stosowane następujące:

- Rp. Kreozoti e fagi 3,00; Trae gent. 30,00. DS. Po jedzeniu 20 — 30 kropli w kieliszku wody lub wina.
- Rp. Kreosoti 3,0; Ol. jecor. aselli 200,0. S. 2 razy dz. po łyżce.
- Rp. Kreosoti 10,0; Calcar. phosphor. 40,0. Mfpulv. Div. in dos. aequ. XL. Da ad caps. gelat S. Po każdym jedzeniu 1 kaps.
- Rp. Kreosotal 0,5! in caps. gelat fabr. Zahradnik. Dtd. Nr. L. S. Od 3 — 6 kaps. dz. (stopniowo).
- Rp. Guajacoli carbon (= Duotal) 0,5! Dtd. Nr. XX. S. 2 — 10 proszk. dz. (stopniowo).
- Rp. Guajacoli salicyl. 0.5! Dtd. Nr. XX. S. Jak wyżej.
- Oba ostatnio wymienione środki można podawać do 5.0! *p. die.*
- Rp. Thiocol 0,5 — 1,0. Dtd. Nr. XX S. 3 proszki dzien.
- Rp. Sirolin. Lag. origin. unam. S. 3 łyżeczki dziennie w winie, wodzie lub mleku.
- Rp. Ol. Eucalypti 10,0. S. 3 razy dz. po jedz. w mleku (stopniowo po 2 — 10 kropli)
- Przeciw męczącemu kaszlowi suchotników zaleca się:
- Rp. Codeini phosphor. 0,02; Extr. Cannab. ind. 0,015; Sacchari 0,3. Mfpulv. Dtd X. S. 2 do 3 proszk. w ciągu dnia.

Typhus abdominalis *Dur brzuszny*. Leczenie przypadkowe, polegające na zwalczaniu zagrażających objawów. Przy pierwszym podejrzeniu na T. abd. purgans, najlepiej kalomel po 0,50, 2—3 dawki aż do skutku.

Gorączkę należy obniżać za pomocą chłodnych zmywań całego ciała wodą czystą lub z dodatkiem octu, letniemi kąpielami i środkami przeciwgorączkowymi, jeżeli zbyt wysoka, ale ostrożnie, żeby nie wywołać zapadu.

Skrzepiać akcyę serca napojami wysokowymi, a gdy te nie są dostateczne, środkami nasercowymi.

W razie silnej biegunki, przetwory makowca i środki ściągające; w razie zaparcia stolca w pierwszym okresie choroby, środki czyszczące, woda Morszyńska, Szaratica; w późniejszych okresach lepiej lewatywy stosować. Uważać na odleżyny i ropienie w późnych okresach.

Przytem należy pamiętać o należytem przewietrzaniu mieszkania, dezynfekcyi stolców i bielizny. Dyeta powinna być wyłącznie płynna, zwłaszcza mleko, rosoly, wino czerwone; do ostrożnej diety mięsnej przechodzimy dopiero, gdy w ciągu dni 10 ciepłota nie wykazuje wzniesień gorączkowych.

W razie nieżyty oskrzeli bańki suche.

Gdy chodzi o znaczne obniżenie ciepłoty ciała:

Rp. Antipyrin. 0,50; Coff. natrosalicyl. 0,1; Dł. tal. dos. X. DŚ. Co 3 godziny proszek.

Rp. Chinin. muriat. 0,5. Dtd. X. S. Na noc 1 prosz.

Rp. Lactophenin 5,0; Div. in dos. Nr. X. Da in caps. amyl. S. Co 2 godziny proszek.

Rp. Pyramidon 0,30. Dtd. Nr. XX. S. Co 2 godziny proszek.

W razie silnej biegunki (po nad 5 stolców na dobę):

Rp. Decoct. salep. 0,50 ad 200,0: Trae opii simpl. gtts. 10; Syr. rub. idaei 15,0. DŚ. Co godz. łyżkę zażyć.

Rp. Bismuth. salicyl. 0,5; Laudani puri 0,02. Mfpulv. Dtd. X. S. Co 3 godz. proszek.

Rp. Naphtalini 0,20; Mag. bism. 0,15; Chinin. tannici Mfp. tal. dos. 15 S. 3 proszki dziennie.

Rp. Benzonaphtholi 0,35; Tannini p. 0,15. Mfpulv. Dtd. X. S. 3 proszki dziennie.

W razie krwotoków jelitowych okład lodowy na brzuch i środki przeciwkrwotoczne.

Rp. Ferri sesq. sol. 1,0; Aq. cinnam. 150,0; Syr. cinnam. 20,0. S. Co godzinę łyżkę.

Rp. Adrenalini solut. (1:1000) Clin. 5,0 S. 1—2 r. dz po 10 kropli.

Rp. Plumbi acetici, Laudani p. aa 0,30; Amyli puri 5,0, Mfp. div. in dos Nr. X. S. Co 2 godz. pr.

W razie silnego podrażnienia mózgu:

Rp. Natri bromati 5,0; Da in charta oleosa. S. Rozpuściwszy w wodzie, wypić w ciągu dnia.

Rp. Veronal 0,5 Dtd. Nr. V. S. 2 — 3 pr. dz.

W razie zapadu wstrzyknąć ol. camphor.

Ulcus contagiosum s. molle. Wrzód — szankier miękki. Jeżeli niema żadnego powikłania, (zwłaszcza żaden z gruczołów pachwinowych nie powiększony), można starać się oczyścić dno wrzodu przez środki żrące:

Rp. Cupri sulfurici 5,00; Aq. dest. 15,00. S. Zewnętrznie.

Wypalać raz na dzień przez 5 minut, dopóki nie wytworzy się strup; obok tego częste przemywania i zakładanie suchej waty. Po oddzieleniu strupa powierzchnie nieczyste dalej przypalać. Po oczyszczeniu częste przemywania płynami: Sublimat $1^{0}/_{00}$, Kali hypermang. $1^{0}/_{00}$, Hydrarg oxycyan. $1^{0}/_{00}$, Albargin $1^{0}/_{00}$, Itrol $2^{0}/_{00}$, Argent. nitric. $1/2^{0}/_{00}$ i zakładanie waty, lub przemywanie rano i wieczór, poczem zasypywać:

Jodoform, nosophen, antinosin, eudoxin, airol, antiseptin, amyloform, dermatol, jodoformin, tannoform, xeroform.

Gdy wrzód fagedeniczny, zaraz z początku przypalić 2 razy dz. $1^{0}/_{0}$ Kal. hypermang., nalewką jodową, $3^{0}/_{0}$ Argent. nitric., $5^{00}/_{0}$ Perhydrolem i zasypywać powyższymi proszkami, lub:

Rp. Acid. salicyl., Jodoform. aa. S. Do zasypek. albo też zalecić częste przemywania płynami słabszymi.

Gdy wrzód usadowiony pod napletkiem, częste (co godzinę) wstrzykiwania wspomnianych płynów odkażających słabszych. Gdy wrzód znajduje się w cewce moczowej, długie kąpiele ciepłe prącia w $1/2^{0}/_{00}$ kali hypermang. parę razy dziennie, lub wstrzykiwania ciepłe

do cewki (Arg. nitric. 1⁰/₀₀, Itrol 1⁰/₀₀, Ichthargan 1⁰/₀₀), wreszcie czopki jodoformowe.

W pierwszych chwilach, kiedy który z gruczołów jest lekko powiększony, bolesny, zalecić spokój i starać się przez okłady lodowe, okłady z wysokoku 10⁰/₀ jothionu, wcieranie szaruchy zapobiec ropieniu. Kiedy daje się wykazać wyraźne chęłbotanie, można ograniczyć się do nakłucia, wyciągnięcia ropy i wstrzykiwania do zropiałego gruczołu 1⁰/₀ roztworu Argenti nitrici, 1⁰/₀ roztworu Lugola przy równoczesnem leczeniu bańką Biera. W przypadkach zaniedbanych leczenie chirurgiczne przez szerokie nacięcia, względnie nawet wyłuszczenia zropiałych gruczołów.

Urticaria. Pokrzywka. Starać się o wyszukanie i usunięcie przyczyny cierpienia. Takimi są: pasożyty skórne (pluskwy, pchły), nieżyty przewodu pokarmowego, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym, wreszcie początkowe okresy prurigo u dzieci. Częste zatrucia przew. pokarm. usunąć środkami przeczyszczającymi i odkażającymi oraz odpowiednią dyetą.

Rp. Benzonaphtol. 0,75; Calomel. 0,01. Mfp. S. 3 — 4 proszki dz.

Jako leczenie objawowe, skierowane przeciw swędzeniu i pieczeniu skóry, polecić używanie:

Rp. Aceti vini, Aq. dest. aa 100,00; Acidi salicyl. 1,00. S. Zewn.

Rp. Menthol. 5,0; Chloroform., Aether. sulf., Spir. camphor. aa 15,00. S. Zwilżać lekko skórę.

Rp. Chloroform.; Glycerin. p. aa 50,0. Po zwilżeniu skórę pudrować.

Rp. Salol 3,0, Tere c. Vaseline. 25,0; Lanolin. ad 50,0. Mfung. S. Maść.

Przy powtarzającej się pokrzywce, kąpiele, tlenowe musuj. (Ozet-Bäder wedł. dra Sarasona) i wewnętrznie.

Rp. Chinin. bromat. 0,35. S. 3 — 4 proszki dz.

Rp. Novaspirin 0,75. S. 3 proszki dz.

Rp. Chinin. muriat., Ergotin. aa 0,15; Extr. belladon. 0,003; Glycerin. q. s. ut. f. pill. Nr. XXX. S. 6 — 10 pigułek dzien.

Rp. Atrop. sulf. 0,005; Aq. dest., Glycerin. p aa 2,0; Pulv. tragacanth. q. s. ad pill. Nr. X. S. 2 pig. dz,

Varicella. *Ospa wietrzna, ospówka.* Lżejsze przypadki nie wymagają leczenia, prócz lekkiej diety, oraz pozostania w pokoju, zwłaszcza w chłodniejszej porze roku. Swędzenie usuwa się obfitemi zasypkami, owrzodzenia wymagają opatrunków. Należy zwracać uwagę na zdarzające się powikłania z zapaleniem nerek, wskutek czego po 3 tygodniach badać mocz.

Rp. Acidi phosphor. dil. 1,00; Aq. destil. 80,00; Syr. rub. idaei 20,00. DS. Co godz. łyżeczkę,

Rp. Acidi salicyl. 0,50; Alumin. plumosi 50,0. Mfp. S. Zasypka.

Variola vera. *Ospa.* W okresie zwiastunów przeczyszczenie. Przewietrzać mieszkanie, ciepłota pokoju 14 — 15° R., lekkie przykrycie chorego, dieta pożywna płynna, mleko, mocny rosół z żółtkiem. Dużo wody, orszada, woda z winem. Przeciw bólom głowy lodowe okłady. Napięcie skóry łagodzić smarowaniem tłuszczów (oliwa, waselina, 5% maść borowa). Kąpiele ciepłe, a gdy to niemożliwe, zmywania ciepłą wodą, zwłaszcza twarzy i powiek. Płukanie: 2% Kali chloricum, 3% kwas borowy.

Rp. Kali chloric. 5,0; solve in Infus. flor. tiliae 300,00; Trae laudan. 1,00; Mell. rosati 10,00. DS. Płukanie.

Rp. Tannin. puri 1,0; Alumin. 0,50; Kali bromat. 5,00, Mucilag. gum. ar. 25,00, Aq. dest. 200,00. DS. Płukanie.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub wstrzyknięcie morfiny w okolicę dolka podsercowego.

W razie bezsenności:

Rp. Chloralhydrat 3,00, Aq. dest. 60,00, Syrup. rubi id., Mucilag. gum. arab. *aa* 20,00, DS. Połowę na raz użyć.

Rp. Sulfonali 0,50, Dtur. tal. dos. N. V. S. Na noc proszek w herbacie lub rosole.

Zaraz po wybuchu wysypki dać na głowę, twarz i szyję maskę z płótna (pozostawiwszy otwory na nos, oczy i usta), posmarowaną pastą:

Rp. Acid. carbol 3,00, Amyli, Ol. amygdal. dulc. *aa* 50,00. F. Pasta. S. Zewnętrznie.

Resztę ciała smarować często:

Rp. Acid. salicyl. 3,00; Amyli 30,00, Glycerin. neutr. 70,00. Mf. Pasta.

W osłabieniu serca: kamfora, wino, koniak na pół z wodą z żółtkiem i cukrem, co godzinę łyżkę. Ropnie wcześniej otwierać.

Verrucae. Brodawki. Pędzlować codziennie płynami:

Rp. Chloralhydrat. Ac. acetic. *aa* 1,0; Ac. salicyl., Aether. *aa* 5,0; Collodii. 15,0. S. Zewn.

Rp. Ac. salicyl. 1,0; Aether. sulf. 2,0; Collodii 7,0. S. Zewn.

Rp. Ac. lactic., Ac. salicyl. *aa* 1,0, Collod. elast. 8,0. S. Zewn.

Rp. Natri aethylat. 10,0; Spirit. Vini rect. 10,0. S. Zewn.

Vitia cordis. Wady serca. W okresie wyrównania stosowne żywienie, mleko, mięso bez korzeni; osobom chudym więcej tłuszczów, otyłym tychże zabronić.

Wzbronione również napoje wyskokowe, prócz lekkich win. Ruch, a mianowicie po równi, lub lekkich wzniesieniach gór, z wyjątkiem, gdy chorzy dostają duszności, zawrotów głowy, lub nieregularności tętna, gymnastyka lecznicza, kąpiele solne letnie. Unikać wzruszeń. Uregulować stolec. Kąpiele w Nauheim lub sztuczne z kwasem węglowym. (Tabletki dra Seidlitzkiego do kąpieli à la Nauheim). Kąpiele tlenowe musujące.

Wobec braku wyrównania leżenie w łóżku. Wewn. przetwory naparstnicy.

Rp. Infus. digitalis e 1,0 — 1,5 ad 180,00; Syrup. simpl. 20,00, MDS. Co 2 godz. łyżkę,

Rp. Trae Digital. Aq. amygd. amar. dil. aa 10,0. S. 3 razy dziennie po 12 — 20 kropli.

Rp. Digaleni 15,00 in lag. orig. S. 3 razy dz. po $\frac{1}{2}$ —1 cm.³ (miara w pipecie).

Rp. Digitalini cristallis. Merck. 0,02, Spir. Vini Aq. naphae aa 10,0, S. 3 razy dz. po 10 kropli.

Rp. Dialysat. fol. Digital. Golaz 10,0. S. 3 razy dzien. po 15—20 kropli.

Dobrze nieraz działa Kofeina i to niejednokrotnie nawet tam, gdzie zawodzi Naparstnica (zwłaszcza w Myocarditis).

Rp. Coffein. natr.-salic. (n.-benz.) 0,25 — 0,3; Dtd. Nr. X. S. 4 proszki dziennie.

Rp. Coffein. natr.-salic. 1,0; Inf. fol. Digit. e 1,0:180,0: Syrup. simpl. 20,0. S. Co 2 godz. łyżkę.

Często także bywa stosowanym Strophantus:

Rp. Trae strophanti Merck. 10,0. S. 3 razy dziennie po 5 — 10 kropli.

Dzielnym lekiem jest kamfora, która działa szybko i niejednokrotnie (zwłaszcza w Myocarditis) skutecznie tam, gdzie Naparstnica zawodzi.

Rp. Ol. camphorati 10,0. S. 1 — 5 cm.³ na raz wstrzyknąć.

Rp. Camphor. trit. 0,15; Coffein. natr. salic. 0,2. Mfp. Dtd. XX. S. 3 proszki dz. (w razie zapadu nawet więcej).

Polecają także Sparteinę (zwłaszcza przy arytmii).

Rp. Sparteini sulfur. 0,02, Sacchari 0,3. Mfp. Dtd. X. S. 3 proszki dzien.

Rp. Sparteini sulfur. 0,02; Fol. Digit. p. 0,05; Coff. natr. salic. 0,15. Mfp. Dtd. X. in caps. amyl. S. 3 — 4 proszki dz.

Słabiej nasercowo działają:

Rp. Inf. Adonid. vern. e 3,0 : 180,0; Syr. simpl. 20,0. S. Co 2 godziny łyżkę.

Rp. Trae Convall. majal. 20,0. S. 3 r. dz. po 20 kropli.

Rp. Trae Cacti grandifl. 10,0. S. 3 razy dz. po 20 kropli.

W razie duszności najpewniej działa morfina, którą chorzy na serce zwykle dobrze znoszą (0,01 do 0,02).

Przy obrzękach zalecamy środki moczopędne same lub w połączeniu ze środk. nasercow.

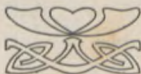
Rp. Diuretini Knoll 1,0. Dtd. X. S. 3 — 6 proszków dziennie.

Rp. Inf. Adonid. vern. e 5,0:160,0; Theocin. natr.-acet. 1,0. S. 3 łyżki dziennie.

Rp. Extr. Scillae 1,0 — 2,0; Pulv. et Extr. Rhei q. s. ut f. pill. Nr. XX. S. 3 pig. dziennie.

Rp. Baccar. Juniperi, Rad. Asparagi, Rad. Ononid. spin., Rad. Levistici, Rad. Petroselini *aa* 15,0. S. 2 — 3 łyżecz. od kawy na szklankę wody wrzącej (3 takie szklanki na dobę).

Można też po posadzeniu chorego na 24 godziny w fotelu, gdy kończyny dolne silnie obrzękną, robić nacięcia lub wypuszczać płyn za pomocą trójgrańca z kaniulą, którą drenami łączy się z kaczkami do zbierania płynu (Łatwe zakażenie różą!).

Największe dawki środków lekarskich mocno działających dla osób dorosłych, według ostatniej farmakopei rządowej.

NAZWA ŚRODKOW	P. dosi	P. die
Acetanilidum	0.5	2.0
Acid. arsenicosum	0.003	0.015
„ hydrochlorat dil	0.5	3.75
„ nitr. dil	1.0	4.0
„ phosphor dil	1.0	4.0
„ sulf. dil	1.0	4.0
Aether phosphoratus	0.25	1.25
Aethyl bromat	0.6	—
Ammonium bromatum	2.0	9.0
„ jodatum.	1.0	2.0
Amygdalinum (w emulsiyi)	0.02	0.06
Amylium nitrosum	0.06	0.37
Antipyrin	2.0	6.0
Apomorphinum hydrochl. wewnętrzn.	0.01	0.05
Apomorphin. hydrochloratum podsk.	0.005	—
Aqua amygdal. amar.	1.87	7.50
Argentum nitricum fusum	0.03	0.187
Atropinum sulfuricum	0.001	0.003
Bismutum salicylicum basicum	0.6	2.4
Cantharides	0.03	0.10
Chloralum hydratum	2.0	6.0
Chloroformium	0.5	1.0
Codeinum	0.06	0.2
„ phosph	0.1	0.4
Coffeinum	0.2	1.0
Cuprum sulfuricum purum	0.5	—
Diuretinum.	1.0	6.0
Extract. Aconiti	0.02	0.1

NAZWA ŚRODKÓW		P. dosł	P. die
Extract.	Belladonnae	0.03	0.20
"	Cannabis Indicae	0.10	0.30
"	Colocyntidis	0.06	0.25
"	" compositum	0.1	0.3
"	Hyoscyami.	0.06	0.3
"	Opii	0.1	0.5
"	Secalis cornuti	0.3	0.9
"	Sec. cor. fluidum.	0.75	2.75
"	Strychnini spirituos	0.03	0.12
Fol.	Belladonnae	0.12	0.6
"	Dig. (w proszku)	0.1	0.8
Folia	Hyoscyami.	0.2	0.8
"	Stramonii	0.1	0.3
Herba	Aconiti.	0.3	0.6
"	Adonis Vernalis.	0.8	10.0
"	Cannabis Indicae	0.12	0.6
Heroinum		0.01	0.02
"	hydrochl	0.01	0.02
Hydrarg.	bichlorat. corrosivum	0.01	0.06
"	bijodatum.	0.02	0.06
"	chlorat levigat.	0.6	1.8
"	chlorat vapore parat	0.6	1.8
"	cyanat	0.01	0.5
"	oxydat. levigat	0.02	0.06
"	oxydatum via humida par.	0.02	0.06
"	salicyl	0.015	0.06
Jodoformium		0.1	0.6
Jodum		0.01	0.05
Kali bichromicum		0.015	0.048
Kalium bromatum		4.0	15.0
"	jodatum	1.0	6.0
Kreosotum.		0.5	2.0
Liquor kali arsenicosi		0.2	1.0
Morph. hydrochl		0.03	0.1

NAZWA ŚRODKÓW	P. dosi	P. die
Natrium bromatum	4.0	15.0
„ jodatum	1.0	6.0
Nitroglycerinum	0.0005	0.0015
Oleum crotonis	0.05	0.1
		(1 k.)
Opium	0.06	0.5
Paraldehydum.	3.0	8.0
Phenacetinum.	1.0	4.0
Phenolum purum	0.03	0.2
Phosphorus	0.001	0.005
Physostigminum salicyl	0.001	0.003
Pilocarpinum hydrochlorat	0.02	0.05
Plumbum acetic. dep.	0.06	0.25
Podophyllum	0.05	0.4
Pul. Ipecacuan. opiatus.	1.0	3.75
Radix. Ipecacuanhae	1.0	2.0
Resina Jalapae	0.15	0.5
Resorcinum	0.5	2.0
Salipyrinum	1.0	4.0
Santoninum	0.1	0.4
Sapo jalapinus	0.3	0.8
Secale cornut.	1.0	5.0
„ cornutum pulveratum	0.75	3.0
Semina Strychni	0.1	0.2
Stibio-Kali-tartaricum	0.1	0.5
Strichnin. nitric.	0.003	0.01
Sulfonalum.	2.0	6.0
Tinct. Belladonnae	0.05	1.5
		(8 k.) (25 k.)
„ Cannabis indicae	1.25	3.75
		(20 k.) (60 k.)
„ Cantharidum	0.2	0.6
		(3 k.) (10 k.)
„ Convallar majal.	1.25	3.75

NAZWA ŚRODKÓW		P. dosi	P. dla
"	Digitalis	0.90	2.70
		(15 k.)	(45 k.)
"	Jodi	0.25	1.0
		(4 k.)	(16 k.)
"	Opil benzoica	4.0	12.0
"	Opil crocata et simplex.	0.6	2.5
		(10 k.)	(40 k.)
"	Strophanti.	0.5	1.5
		(8 k.)	(25 k.)
"	Strychni	1.0	3.0
"	Veratri albi	0.62	2.50
Tubera aconiti		0.12	0.5
"	jalapae	2.5	4.0
Veratrinum.		0.005	0.015
Vinum Ipecacuanhae		1.75	6.0
"	Stibio-Kali-tartarici	0.75	6.0
Zincum sulfuricum (na wymioty)		1.5	—
"	valerianicum	0.5	0.20

Porównanie dawki leków według rozmaitego wieku chorych.

Dawki zmieniają się mniej więcej, jak następuje:
aż do ukończonego 1 roku $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{10}$

od	2	do	4	"	$\frac{1}{8}$
"	5	"	7	"	$\frac{1}{5}$
"	8	"	10	"	$\frac{1}{4}$
"	11	"	14	"	$\frac{1}{2}$ dawki dla dorosłych

Począwszy od roku 50 należy dawki znowu zmniejszać tak, iż u starców między rokiem 60 a 70 należy znów dawać tylko $\frac{1}{3}$ dawki dla osób dorosłych.

Kobietom podaje się wogóle mniejsze dawki, mniej więcej $\frac{2}{3}$ tej, jaką się przepisuje mężczyznom odpowiedniego wieku

Waga różnych dawek.

Łyżeczka cieczy waży mniej więcej 3 — 5 gr. Łyżeczka cukru, soli, siarki 2·5 — 5 gram., proszków różnych 2·50. Łyżka wody 15 grm. Łyżka syropu 20·0. Garść nasion 70 — 80 gr. Garść liści 20 — 30 gr. Szczypta kwiatu 2 gr. Litry wody destyl. 1000·0; litr. spirytusu 850; litr. chloroformu 1480; litr. oliwy 920·00; szklanka 200 — 250; kieliszek 25 — 50 gr. Na 1 gr. idzie kropel wody 16, wysoku 40, nastrojów wysokowych (Tinet.) 25, eteru 50, chloroformu 25, kwasów rozcieńcz. 16, olejów tłustych 20, olejów eterycznych 25, ulepeków 12.

DAWKOWANIE WSTRZYKIWAŃ PODSKÓRNYCH dla dorosłych i dzieci.

(Dawki oznaczone są w gramach, gdzie dawka dla dzieci niepodana, oznacza to iż środka == danego nie należy stosować u dzieci). ==

Aether sulf. et. acet. $\frac{1}{2}$ — 1 szprycki pro dosi (u dzieci $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ szprycki prav.).

Apomorph. hydrochlor. 0,1, Aqu. dest. 10,0. DS. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki (u dzieci 0,005 : 10,0. S. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki).

- Atropini sulfur.** 0,001, Aqu. dest. 10,0. S. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki.
- Camphorae** 1,0, Spirit. 10,0. S. 1 strzyk. i więcej (u dzieci 0,6, : 20,0. S. $\frac{1}{2}$ — 1 strzyk.).
- Chinin. hydrochlor.** 0,1 — 0,25 Aqu. dest., Glycerini aa 0,5. S. $\frac{1}{2}$ — 1 strzyk.
- Chloral hydrat.** 5,0, Aqu. 5,0, S. 1 — 3 strzykawek.
- Cocaini hydrochlor.** 0,1 — 0,5, Aqu. dest. 10,0. S. 1 strzykawkę.
- Coffeinum pur. et. citric.** 0,2, Aqu. dest., Spirit. aa 5,0. 1 strzykawkę.
- Curare (cave!)** 0,10, Aqu. 10,0. Acid hydrochlor. gtt. I. DS. $\frac{1}{2}$ strzykawki.
- Digitalinum** 0,05, Aqu. dest., Spirit., aa 5,0, S. 1 strzykawkę.
- Emetinum** 0,05, Aqu. dest. 10,0. Acid. sulf. gtt. II. DS. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki.
- Extract. Secal. cornut. aquosi (Ergotin)** 2,5, Aqu. dest., Glycerini aa 5,0. DS. 1 strzyk. (U dzieci 1,0, Aqu. dest. 10,0. DS. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki).
- Hydrarg. bichlor. corros.** 0,1, Aqu. dest. 10,0. S. $\frac{1}{4}$ — 1 strzykawki.
- Liquor kal. arsenic.** 5,0, Aqu. dest. 10,0. S. $\frac{1}{2}$ — 1 strzykawki.
- Morphii hydrochlor.** 0,1 : 5,0. S. 1 strzykawkę.
- Pilocarpin. hydrochlor.** 0,2, Aqu. dest. 10,0. S. 1 strzykawkę.
- Strychnin. nitr.** 0,02, Aqu. dest. 10,0. DS. $\frac{1}{2}$ strzykawki.
-

Wzrost i waga człowieka w różnych latach życia

(podług Quetelet „*Anthropométrie*“).

Wiek	Mężczyźni		Kobiety	
	Wzrost w cm.	Waga w kgr.	Wzrost w cm.	Waga w kgr.
Noworodek	50·6	3·45	50·1	3·22
1 rok	70·7	8·48	71·8	8·28
2 lata	79·1	11·0	78·1	11·0
3 „	86·4	12·5	85·4	12·4
4 „	92·7	14·0	91·5	13·9
5 lat	98·7	15·9	97·4	15·3
6 „	104·6	17·8	103·1	16·7
7 „	110·4	19·7	108·7	17·8
8 „	116·2	21·6	114·2	19·0
9 „	121·8	23·5	119·6	21·0
10 „	127·3	25·2	124·9	23·1
12 „	137·5	29·0	135·2	29·0
14 „	146·9	37·1	144·6	36·3
16 „	155·4	45·4	152·1	43·5
18 „	163·0	53·9	156·3	49·8
20 „	167·0	59·5	157·4	53·2
25 „	168·2	66·2	157·8	54·8
30 „	168·6	68·9	158·0	55·3
40 „	168·6	68·8	158·0	56·6
50 „	168·6	67·4	158·0	58·4
60 „	167·6	65·5	157·1	56·7
70 „	166·6	63·0	155·6	53·7
80 „	163·6	61·2	153·4	51·5
90 „	161·0	57·8	151·0	49·4

Tablica wyrzynania się zębów

w warunkach normalnych.

A. Zęby mleczne.

- Dwa środkowe siekacze dolne w 6 — 8 m.
4 siekacze górne, z początku
środkowe, potem boczne. . . w 8 — 12 m.
4 pierwsze zęby trzonowe oraz
siekacze boczne dolne wyrzynają się w porządku następującym: naprzód 2 przednie trzonowe górne, potem 2 boczne siekacze dolne i w końcu 2 przednie trzonowe dolne. w 12 — 18 m.
4 kły — naprzód 2 górne potem 2 dolne w 18 — 24 m. .
4 górne trzonowe w 30 — 36 m.

B. Zęby trwałe.

- 4 pierwsze trzonowe duże wyrzynają się. w 6 — 7 rok.
4 siekacze środkowe w 7 — 8 „
4 siekacze boczne w 8 — 9 „
4 pierwsze trzonowe małe . . w 9 — 11 „
4 drugie trzonowe małe. . . w 10 — 12 „
4 kły. w 11 — 13 „
4 trzonowe duże w 12 — 14 „
4 zęby mądrości w 17 — 25 „

DŁUGOŚĆ OKRESU

Wylegania (Wyl.) i Zaraziwości (Zar.) Chorób Zakaźnych.

- Anthrax.** Wyl. kilka godz. — 14 dni; zwykle 2 — 3 dni. Zar. dopóki zarazek istnieje w kroście, kale, plwocinie.
- Cholera asiatica.** Wyl. 2 — 5, zwykle 2 dni. Zar. dopóki zarazek istnieje w kale (czasem tygodniami).
- Diphtheria** Wyl. 2 — 7 dni. Zar. dopóki zarazki istnieją w jamie ustnej (około 4 tyg., czasem znacznie dłużej).
- Dysenteria bacillosa.** Wyl. 3 — 8 dni. Zar. dopóki zarazek znajduje się w kale
- Erysipelas.** Wyl. 15 — 61 godz. Zar. aż do zupełnego złuszczenia się skóry.
- Gonorrhoea.** Wyl. 1 — 8 dni. Zar. dopóki zarazek istnieje w wydzielinie cewki m., pochwy, spojówek itp.
- Influenza.** Wyl. 1 — 6 dni. Zar. 1 — 2 tygodni, czasem i kilka miesięcy.
- Lyssa humana (wodowstręt).** Wyl. 14 — 60 dni, czasem do 1 roku. Zar. aż do śmierci chorego.
- Malaria.** Wyl. 6 — 21, zwykle 14 dni. Zar. dopóki zarazek istnieje w krwi.
- Morbilli (odra).** Wyl. 9 — 11 dni. Zar. 4 tygodnie.
- Pertussis (koklusz).** Wyl. 5 — 6 dni. Zar. około 6 tygodni (jak długo trwają napady kaszlu).
- Scarlatina.** Wyl. 3 — 7 — 12 dni. Zar. około 6 tygodni (do końca łuszczenia).

Syphilis. Wyl. 20 — 25 dni. Zar. jak długo występują zmiany 2-rzędne w ustach i na część. płciow. (około 3 lat).

Tetanus (tężec). Wyl. kilka dni do kilku tygod. Zar. dopóki zarazek istnieje w miejscu zakażenia.

Trachoma (Jaglica). Wyl. różnie. Zar. do zupełn. wylecz.

Typhus abdomin. Wyl. 2 — 3 — 4 tygodni. Zar. dopóki w moczu i kale ozdrowieńców istnieją zarazki (kilka tygodni do kilku miesięcy i dłużej).

Typhus exanthemat. Wyl. 10 — 17 — 21 dni. Zar.— zarazek odporny, na przedmiot. utrzymuje się miesiącami.

Ulcus molle. Wyl. 12 — 24 — 48 godz. Zar. aż do zamiany wrzodu na ranę czystą.

Varicella (Ospa wietrzna). Wyl. 13 — 17 dni. Zar. do odpadu. strupów.

Variola. Wyl. 10 — 14 dni. Zar. 6 — 8 tygodni (do zupełn. odpadnięcia strupów i złuszczenia się skóry.

Niektóre prawa i przywileje, przysługujące felczerom.

Felczerzy, posiadający świadectwa z ukończenia kursu szkół felczerskich normalnych lub ci którzy złożą przepisany programem egzamin przed Urzędem Lekarskim, jeżeli pozatem nie posiadają osobistych praw, wynikających z osobistego wykształcenia lub pochodzenia, — otrzymują 1-wszą klasową rangę i stopień pomocnika lekarskiego po wysłużeniu lat 10.

§ 3668. Oznaczony wyżej termin, skraca się o 4 lata; dla tych wspomnianych felczerów, którzy przez 6 lat zajmowali posady etatowe z prawami służby Państwowej (Ст. 1 Сб. Уз. н. Расп. Пр. 1885 № г. 63). Felczerzy, którzy otrzymali stopnie, w szkole felczerskiej w Warszawie, mogą otrzymać 1-wszą klasową rangę po wysłużeniu 20 lat, na podstawie ст. 493, т. 8. Уст. о служ. изд. 1876 г. и 504 и 503 изд. 1896 г. lecz tylko po zdaniu egzaminu w zakresie szkoły powiatowej. (Ст. 297. изд. 1896 г. Св. Зак. и расп. по врач. и сан. част. въ Имп. изд. Мед. Деп. вып. 3. 189—8 стр. 295).

§ 37. Uczniowie Warszawskiej Szkoły Felczerów, mają prawo na otrzymanie stopnia starszego, bez powtórnego egzaminu, obowiązani są przedstawić tylko świadectwo o umiejętnem spełnianiu swych obowiązków, zaświadczone władzą lekarską: felczerzy 1-ej kategorii w przeciągu 4-ch lat, po otrzymaniu stopnia 2-ej kategorii po upływie 5 lat (Ст. Уст. фельдш. школы въ Варшавѣ).

§ 36. Felczerzy, którzy otrzymali stopień po ukończeniu całkowitego kursu nauk w Szkole Felczerskiej, mieć będą przed innymi pierwszeństwo w otrzymaniu posad felczerskich. (Ustawa Warszawskiej Szkoły Felczerów z 1840 r.).

§ 38, W szkole felczerów mogą składać egzamin na stopnie felczerów starszych i młodszych i otrzy-

mać pomienione stopnie ci nawet, którzy nie pobierali nauk w szkole, przyczem zachowane być mają wszelkie warunki, zastrzeżone oddzielnymi przepisami o egzaminach felczerskich.

Uwaga. Ci, którzy mieszkają w Warszawie, w gubernii Warszawskiej i Kaliskiej, tudzież cudzoziemcy, obowiązani są składać egzamin na felczerów w szkole, mieszkający zaś w innych guberniach Królestwa, mogą składać egzamin przed właściwym urzędem lekarskim. (Ustawa Warszawskiej Szkoły Felczerskiej z 1840 r.).

§ 3725. Kto z personelu lekarskiego zaszczerpi ospę ochronną, 2000 ludzi w przeciągu jednego roku, o czem zaświadczy miejscowa władza, ten otrzyma podarek Monarszy. (Ct. 1010. Bp. Yct.).

Felczerzy etatowi szpitalów wszystkich 4-ch klas, zostających pod zarządem Rad. Dobroczynnych, korzystają z praw klasy XIV.

Felczerzy powiatowi, korzystają z praw klasy XVI, z prawem awansowania do klasy XII. (Zb. uzak. Prawit. 1887 r. Nr. 7 Str. 60).

Felczerzy miejscy w miejscowościach Królestwa Polskiego, korzystają z tych samych praw co felczerzy miejscy w Państwie Rossyjskiem.

Felczerzy wojskowi mogą spełniać obowiązki felczerów młodszych przy szpitalach pod bezpośredniem nadzorem lekarza.

Wychowawcy szkół felczerskich normalnego typu lub osoby które zdały egzamin przy Urzędach Lekarskich, korzystają z praw 3 rzędu przy odbywaniu powinności wojskowej.

§ 580. Osoby które odznaczają się gorliwością przy szczepieniu ospy, na przedstawienie władz miejscowych, mogą być nagrodzone, przez Departament Medycyny

przy Min. Spraw Wewnętrznych srebrnemi i złotemi medalami. (Сб. Зак. Вр. изд. 94 г.).

Felczerzy żydzi, którzy ukończyli szkoły felczerskie, mają prawo na przemieszkwanie w obrębie całego Państwa Rossyjskiego. (Нефт. Сб. Зак. о фельд. ст. 40.93).

§ 3684. Felczerzy którzy nie zaniechali praktyki, w razie odmówienia swej pomocy przy wezwaniu do chorego, nie mając po temu ważnych prawnych przyczyn, podlegają karze:

pierwszy raz grzywnie do 10 rubli.

drugi " " " 50 "

trzeci " " " 100 "

Pozostający zaś na służbie prócz wymienionych kar pieniężnych, za podobne niejednokrotne niespełnienie swych obowiązków i lekceważenie cierpiących, mogą być pozbawieni posady. (Ст. 872 Улож. о наказ.).

Wyciąg z ustawy Warszawskiej Szkoły Felczerów Najwyżej zatwierdzonej w d. 14/26 lutego 1840 r.

Przedmioty wykładowe w szkole felczerskiej, obowiązujące egzaminowanych na stopień młodszego felczera przy urzędach lekarskich. *) □

§ 6. I. Ogólne wyobrażenie z Anatomji, czyli początkowe wiadomości o badaniu ludzkiego ciała, niezbędne przy sekcjach ciał zmarłych.

*) Program na stopień „felczera” według pełnego programu szkół normalnych jest do nabycia w administracji „Przeglądu Felczerskiego”.

2. Ogólne wyobrażenie z chirurgji, a mianowicie:

a) o zapaleniu i rozmaitem tegoż przebiegu,
b) o niektórych szczególnych zapaleniach, jako to: o róży, oparzeliznie, zanokcicy, i o zapaleniu gruczołów,

c) o wrzodach, ranach i fistułach,
d) o stłuczeniach,
e) o krwotokach z części zewnętrznych i sposobach ich tamowania środkami zewnętrznymi.

f) o złamaniach kości i zwichnięciach ze stawów, tudzież o opatrywaniu złamań i odprowadzaniu zwichnień,

g) o przepuklinach i sposobach ich odprowadzania,

h) o rozróżnieniu aneuryzmów i guzów żylnych od wszelkich innych guzów lub obrzękłości.

i) o opaskach i sposobach ich zakładania, w całej obszerności.

k) o operacjach, do tak zwanej chirurgji niższej należących: jakiemi są: puszczenie krwi (nie tylko z żył członków górnych i dolnych, lecz nawet z żyły szyjowej), stawianie pijawek i baniek, robienia nacinań (skaryfikacji) zewnętrznych części ciała.

l) robienie sztucznych jątrzników, czyli apertur.

m) przeciąganie zawłoki.

n) przykładanie węzykatorji i wilczego łyka.

o) dawanie enem i robienie różnorodnych szprycowań.

p) szczepienie ospy.

r) otwieranie ropni.

s) zaprowadzanie moczociągu (kateterem).

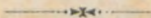
Uwaga. Stosownie do potrzeby, uczniowie będą wprawiani do wykonania pomienionych operacji na trupach.

3. Z dentystyki wykład obejmować będzie ważniejsze operacje, na zębach wykonywane.

4. Wiadomości o pielęgnowaniu chorych, a mianowicie: co do ich pomieszczenia, temperatury, czystości powietrza, co do pościeli, bielizny, pokarmów, napojów i t. p. tak w ogólności w zwyczajnych chorobach, jako też w szczególnych przypadkach chorobowych, także przy epidemicznych lub zaraźliwych chorobach.

5. O dawaniu lekarstw i przygotowywaniu środków lekarskich zewnętrznych, o robieniu kąpeli, katalplazmów, wcierań, przykładaniu synapizmu, r. zsmarowaniu plastrów i t. p.

6. Przepisy jak mają być watowani ludzie w stanie pozornej śmierci zostający, lub nagłą utratą życia zagrożeni, jako to: powieszeni, zaduszeni, rażeni piorunem, utopieni, zmarznięci, otruci, pokasani przez zwierzęta jadowite, zadławieni; tudzież jaką udzielać pomoc ludziom, dotkniętym mocnem kluciem w piersiach, apoplekją wielką chorobą, omdleniem.

Instrukcja obowiązująca felczerów w Królestwie Polskiem,

wydana przez komisję spraw wewnętrznych
i duchownych z 15 (28) grudnia 1838 r.

§ 1. Funkcje dla felczerów polegają na dozowaniu chorych w szpitalach i w praktyce prywatnej i obowiązkiem ich jest niesienie pomocy lekarskiej wchodzącej w zakres ich wiadomości.

§ 2. Praktyka felczerska podlega nadzorowi lekarza.

§ 3. Funkcję wchodzące w zakres działalności felczerskiej: a) wykonywanie niektórych operacji w za-

kresie małej chirurgji jako to: puszczenie krwi i wstrzymywanie krwotoków zewnętrznych, stawianie baniek ciętych przykładanie wezykatorji, szczepienie ospy, dawanie lawatyw. b) dawanie ulgi w lekkich zapaleniach, ranach i uszkodzeniach z przyczyn mechanicznych, otwieranie powierzchownych wrzodów, nastawianie zwichnięć, i leczenie nieskomplikowanych złamań kości i nie wymagające pomocy lekarza wyrywanie zębów, opatrywanie wrzodów, ale nie stosowanie do nich środków wewnętrznych. c) Robienie wszelkiego rodzaju opatrunków, usuwanie ciał obcych, z przetyku, z uszu; zakładanie katetera o ile zatrzymanie moczu nie nastąpiło wskutek zwężenia lub skurczenia kanału; nastawianie ruptury tylko zapomocą ręki.

Wszystkie wyżej wskazane czynności felczera może wykonywać jedynie z upoważnienia lekarza w tych okolicach, gdzie on jest: gdzie zaś lekarza niema może w wyżej wymienionych wypadkach działać na własną rękę, wyłączając puszczenia krwi, które felczer wykonywać może na zasadzie piśmiennego upoważnienia lekarza, w wypadkach zaś nagłych jak np. apopleksji i t. p. felczer może dla braku czasu wyłamać się z pod przyjętego prawa. W każdym razie felczer bez lekarza dorosłemu człowiekowi nie może więcej puścić krwi jak funt.

Zabrania się felczerowi pisanie recept.

§ 4. W nieobecności lekarza feczer może dawać pomoc w nagłych wypadkach, grożących niehybną śmiercią jako to: tonącym, przy udławieniach, zaczadzonym, przy otruciach, ukąszonym przez wściekłe zwierzęta, i t. p. We wszystkich tych wypadkach, muszą ściśle trzymać się przepisów.

§ 5. Felczer powinien posiadać wszystkie narzędzia potrzebne do wykonania zakresu jego czynności, a mianowicie: »Bincajg«, baniecznik z bańkami, cęgi

do zębów, kanki, kateter metalowy i Nelatona, pręt elastyczny do wyjmowania ciał obcych z gardła, łupki i inne przyrządy potrzebne przy złamaniach, bandaże, wata opatrunkowa, gaza i kompresy.

§ 6. Felczerzy po miasteczkach, gdzie niema etatowych lekarzy obowiązani są:

a) szczepić ospe, strzedz by limfa była świeża. Dzieci szczepione notować w odpowiednim dzienniku i przedstawiać powiatowemu lekarzowi, statystykę szczepień.

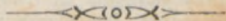
b) wszystkie polecenia lekarza powiatowego spełniać sumiennie i bez zwłoki.

c) w razie epidemji chorób ludzkich lub zwierzęcych pilnować przepisów odpowiednich.

d) jeżeli z polecenia felczer przy badaniu chorego dopatrzy się choroby zakaźnej jak syfilis, ospa i t. p. to winien zawiadomić o tym miejscową policję i powiatowego lekarza dla przedsięwzięcia odpowiednich ostrożności. Jednakże felczerzy takich chorych sami leczyć nie mogą.

e) prowadzenie śledstw sądowo-lekarskich i lekarsko-policyjnych felczerom zabrania się.

f) jeżeli lekarz wolnopraktykujący uznaje za potrzebne polecić felczerowi etatowemu nadzór nad chorymi biednymi lub też pozostającymi na służbie to winien on obowiązki na niego włożone wykonać sumiennie. W wypadku nieposłuszeństwa ze strony etatowego felczera, lekarz wolnopraktykujący może donieść o tem zarządowi miasta lub miasteczka i powiatowemu lekarzowi.

Skład osobisty Warszawskiego urzędu lekarskiego.

Inspektor Paweł Puszkina, pom. Inspektora M. Ławiagina, lekarz-hygienista Dobrosławin, asesor farmacyi Kulesza, referent Stanisław Gutowski, pom. refer. Z. Żochowski (Kancelarya: Chmielna 14).

Lekarze miejscy: w cyrkule I — Bron. Wojtkiewicz; II — Julian Maleciński; III — Adolf Brasche; IV — Goldberg; V — St. Paszkowski; VI — A. Sznabl; VII — Konty Buczyński; VIII — Leonard Bilczyński; IX — Aleksander Lück; X — Teofil Rudziński; XI — Aleksander Sobolewski; XII — Konst. Chomenko; XIII — Jan Sierpowski; XIV — H. Uliński; XV — Antoni Wnukowski. Lekarz etatowy bez cyrkulu — Jan Jakimowicz.

Lekarze nadetatowi: Leon Karwacki, Kołakowski, Nawrocki, Marczewski, Dziedzicki, Guirard, Wład. Świątecki.

Komitet policyjno-lekarski: St. Mikulski, Kamieński Wł., Aleksander Stromfeld, Schayer Edmund i S. Wielowieyski.

Zarządzający pracownią higieniczną miejską: Dr. Mikołaj Ławiagina, lekarz bakterjolog Jerzy Brunner. Chemicy: Duda Leonard, Achesbard Henryk.

Warszawskie Pogotowie lekarskie

(Leszno 52)

Warszawskie Towarzystwo Hygieniczne

(Krakowskie Przedmieście 66)

Szpitala prywatne Warszawskie:

1. Dzieciątka Jezus, na Koszykach.
2. Ś-go Ducha, Elektoralna 12.
3. Ś-go Rocha, Krakowskie-Przedmieście 24.
4. Ś-go Łazarza, Książęca 2.
5. Wolski, Wolska 4.
6. Ś-go Stanisława, Wolska 35.
7. Ewangelicki, Karmelicka 8.
8. Praski, Panieńska.
9. Starozakonnych, wieś Czyste.
10. Oftalmiczny, Smolna 8.
11. Dziecięcy, Aleksandrya 25.
12. Jana Bożego, Bonifratska 25.
13. Szpital w Tworkach.
14. Szpital Dziecięcy Starozakonnych, Śliska 1

Instytuty Szczepienia Ospy.

1. D-ra Stępniewskiego, Zielna 15.
 2. D-ra Tchórznickiego, Daniłowiczowska 8.
 3. Przy Szpitalu Dz. Jezus, na Koszykach.
- Pogotowie ratunkowe, Leszno 52.

Zgromadzenie Felczerów:

Kancelarja mieści się przy ulicy Bielańskiej Nr. 16
Czynna w Poniedziałki i Czwartki od 4—6 pp.
Starszy Zgromadzenia W. Szymański.
Podstarszy Zgromadzenia D. Michalski.
Komisarz urzędu Rad. Kol. W. Gaszczyński.

Wykaz felczerów miejscowych.

Adamowicz, Twarda 20.
Ajzenberg S., Kopernika 28.
Amber A., Hoża 39.

Bartoszewski St., f-r szpit. św. Ducha, Wronia 66.
Basbogen Ab., Krucza 38.
Bursztyn, Wielka 49.
Balbus, Smocza 1.
Blumsztajn Mendel, Krucza 17.
Bieliński Aleksander, Czł. Zgr., Graniczna 5.
Bieniewski Antoni, Czł. Rady, Hr. Berga 2.
Błażewski Edmund, Czł. Rady, Browarna 2.
Bronowski Wacław, Czł. Zgr., Leszno 17.
Burakowski St., Rybaki 30.
Brudziński Jan, Szpitalna 4.
Bem L., Karmelicka 3.
Berezowski, f-r D. Ż. N., Zakroczyńska 17.
Berksohn A., Grójecka 5.
Blunsztein I., Muranowska 1.
Bobrowski Ignacy, Czł. Zgr., Nowolipki 7.
Boużyk I., st. f-r szpit. Oftalmicznego, Smolna.
Bransztajn I., Muranowska 10.

Cielecki, Nowy-Swiat 42.
Czerwiński J., Wronia 17.
Czarnożył, Chłodna 37.
Cymerman, Smocza 21.

Dalinski A., Dzielna 20.
Dancygier B., Dzika 5.
Dębowczyk B., Czł. Zgr., Ogrodowa 35.
Duńczyk M., f-r D. Z. Nadw., Kościelna 12.
Domański, Marszałkowska 55.

Edelist, Chłodna 21.

Figurski Adolf, Czł. Zgr., Senatorska 26.
Flinkier Ab., Srebrna 15.
Frejlich J., st. f-r szpit. Wolskiego, Ciepła 8.
Fridlender J., Kupiecka 18.

Fromberg T., Twarda 2.
Friedrich Kościelna 12, fr. dr. ż. Nadwiśl.
Funkensztein M., Dzika 4.
Fuks Kadysz, Hoża 7.
Frajbaum Josek, Żelazna 67.

Gałaszkiwicz Antoni, Mokotowska 73
Gajnman, Karmelicka 5-a.
Giernatowski P., Złota 32.
Gąsiorowski M., Czł. Zgr., Marszałkoska 149.
Gospodarz J., Czł. Zgr., Bonifraterska 12.
Gorecki Antoni, Chmielna 47.
Gelazen Z., Grzybowska 10.
Gliksman, Nowolipki 56.
Gojłman Jakób, Karmelicka 5.
Goldenberg N., Pl. Grzybowski 1.
Goldwasser L., Miła 13.
Gocman, Twarda 30.
Górecki Izydor, Podwale 11.
Gurfinkiel Izrael, Młynarska 4.
Gronostajski J., Praga, Ząbkowska 13.
Grosman L., Mokotowska 71.
Glasman, Krochmalna 18.

Hertz H., Solna 8.
Hartman A., Ząbkowska 31.
Hincz Władysław, Czł. Kom. Rewiz., Wolska 36.
Hus A., Miedziana 1.

Joskowicz Jankiel, Miła 15.
Jagodziński L., Czł. Zgr., Marszałkowska 95.
Jakubowicz A., Wolska 26.
Jankowski, Leopoldyny 5.
Jaworski J., Solec 68.
Jozwik M., Nowy-Swiat 64.

Kasperski Jan, Czł. Rady, Pańska 62.

- Kaczka J., Maryensztadt 19.
Kamiński M., Wielka 41.
Kamiński P., Mokotów.
Kielbasiński E., Kościelna 15.
Kałuża Józef, Widok 26.
Krajcer Zelman, Nowolipki 5.
Kolanowski Teofil, Krucza 38.
Kleinerman D., Franciszkańska 16.
Klejn P., Sliska 35.
Kopłowicz L., Pańska 70.
Kowalski Jan, Złota 48.
Kubaszewski C., Cz. Zgr., szpital Dziecięcy.
Kurlender, Nowolipki 53.
Kozłowski A., Aleja Jerozolimska 35.
Kozmiński U., Zgoda 5.
Kozmiński Z., Twarda 26.
Krakowski A., Wielka 48.
Krakowski B., Sienna 77.
Krejzler S., Twarda 40.
Kroczewski B., Hoża 48.
Kronenberg A., Grzybowska 26.
Krzos J., Krucza 22, czł. Zgr.,
Krotenberg, Przechodnia 3.
Krzemiński, Marszałkowska 15.
Kurkowski f-r szpit. św. Ducha. Biała 3
Kurcbard D. Brzeska 9,
Kajzer M., Smocza 17.
Kosmala Jan, Ereta 37.
Kołtunowski, Wolska 24.
Krakowski, Muranowska 16.
Królikowski, E. Czł. Zgr., Długa 9.
Krawczyk f-r st. Warszawa-Kaliska.

Lajberg Sz, Miła 45.
Lubenfeld Izrael, Świętojerska 16.
Langfir. Plac Witkowskiego 4.

- Lejzerowicz Ł., Pańska 16.
Leszczyński, Praga—Grochowska 26.
Lewkowicz A., Gęsia.
Lichtensztein, Nowolipki 20.
Lumberg M. Piekarska 2.
Lina Icek, S-to Jerska 32.
Lipiński St., Czł. Rady, Chmielna 44.
Luftszpryngier F., Smocza 27.
- Łunny L., Wolińska 17.
- Mirosz, Szpital św. Łazarza ul. Książęca.
Materne G. Czł. Zgr., Nowogrodzka 48.
Maciejewski J. Chłodna 42.
Majewski, Erywańska 5.
Man S., Muranowska 30.
Marczewski, Czerniakowska 14.
Małasiewicz, Piękna 23 fel. Szpit. Dz. Jezus.
Meljoch, Grzybowska 4.
Meppen, Wązka 1.
Michalski Sz., Twarda 7.
Modlin A., Dzika 25.
Moszkowicz H., Radzymińska 14.
Makówka J., Grzybowska 61.
Matusiewicz, Hoża 76.
Mazurkiewicz St., Cz. Zgr., Kotzebue 2.
Michalski D., Podstarszy Zgr., Tamka 17.
Mel Sz., Brukowa 32.
Mrozowski St., Czł. Zgr., Krakowskie-Przedmieście 11.
- Nartowski K., Chłodna 4.
Natansohn S., Franciszkańska 18.
Niewęglowski, Szpitalna 4.
- Obstbaum Z., Pawia 16.
Oksenchendler Sz., Dzika 22.

Olszewski I., Żelazna 83.
Osiński Chłodna 56, J-r szpit. św. Ducha.
Osiecki Piotr, Targowa 1.
Orlikowski M., Chmielna 3. Czł. Zgrom.
Olszański W., Czł. Zgr., Targowa Targowa 10.
Orzechowski Fr., Mokotowska 15.

Pachalski S., f-r szpitala św. Stanisława.
Parasol M., Sliska 16.
Pecek, p. o. f-ra powiat., Marszałkowska 41.
Pieczyński A., Długa 29.
Pietrzykowski B., Praga — Stalowa 13.
Podróżnik J., Bonifraterska 41.
Popielnik M., Dzika 72.
Patowski Br., Wolność 10.
Purski, Ordynacka 14.
Przygoński A., Nalewki 38.
Poraziński C., Czł. Zgr., Krakowskie-Przedmieście 62.
Pelc, Targowa 24.
Palmowski A., S-to Jańska 2.
Przesmycki K., Czł. Zgr., Krucza 37.

Radoszycki, Twarda 12.
Ratafia I., Karmelicka 4.
Rapke G., Miła 19.
Rodkiewicz St., Praga — Stalowa 8.
Radkus Chaim, Wronia 64.
Rosenband J., Nowowiejska 6.
Rosenbaum J., Inflandska 42.
Rosenblum, Żelazna 75.
Rosensal M., Maryańska 9.
Roth A., Krochmalna 5.
Ryng, Dzika 58.
Ryster Fr., Krak.-Przed. 29.
Rosiński J., Czł. Zgr., Trębacka 1.
Rosiński M., Czł. Zgr., S-to Krzyzka 16.

Ryszkowski, Browarna 10.

Szymański W., Starszy Zgr., Bielańska 13.

Sadkierski J. D., Zimna 3.

Sapalski H., Brukowa 35.

Sobolewski J., Czł. Zgr., Elektoralna 8.

Sobkowski, Nalewki 20.

Salomon Falwel, Radzywińska 22.

Szucht Zajfel, Franciszkańska 11.

Szewiński Fr., Czł. Zgr., Miodowa 19.

Spętany St., Czł. Zgr., Wolska 47a.

Sokołowski H., Czł. Zgr., Żelazna 39.

Swiderski Fr., Czł. Zgr., Bednarska 16.

Skibiński A., Czł. Zgr., Nowomiejska 20.

Stasiński J., Czł. Zgr., Chmielna 60.

Stokowski Fr., Czł. Zgr., Nowo Senatorska 8.

Szolc Fr., Czł. Zgr., Chłodna 25.

Senator, Miła 37.

Slizewski, st. f-r szpit. Dziec. Staroz., Sliska 58.

Sochański W., Ordynacka 10.

Strasburg J., Plac Witkowskiego 12.

Stryjecki, f-r szpitala Praskiego.

Strzyżewski A., Królewska 39.

Szadkowski K., Podwale 18.

Szamborski, f-r szpitala św. Łazarza.

Szczerbiński A., f-r szpitala św. Stanisława.

Szer M., Grzybowska 5.

Szer, Sliska 35.

Szajndwald B., Wielka 49.

Szlamowicz Józef, S-to Jerska 20.

Sznepman, Wronia 29.

Szpak, Dzielna 47.

Szpilman H., Grójecka 13.

Sztokband M., Pawia 30.

Szucht A., Solec 77.

Szulec R., Twarda 60, f-r. D. Ż. W. W.

Szwarc G., Praga — Targowa 18.
Swiecki Edward, szpital Dzieciątka Jezus.

Tobołowski. U. Grzybowska 17.
Tudyka, Wolska 55.
Tarwacki B., f-r szpitala św. Łazarza.
Teszner Z., Leszno 40.
Tysybow, Powazkowska 9.
Truszkowski J., Czł. Rady, Żerańska 8.
Ton Emil, Czł. Kom. Rew., Nowolipie 76.
Tomaszewski St., Czł. Rady, Długa 47.
Truskolaski Sz., Czł. Zgr., Wolska 10.
Tyger Dawid, Marszałkowska 40.

Ufniarski A., Marszałkowska 61.
Umiński J., Czł. Zgr., Leszczyńska 16.
Urbański M., Chłodna 58.

Wachowicz J., f-r szpit. św. Stanisława.
Wajnchold, Mokotów.
Wągrowski J., Leopoldyna 33.
Wiewiórski M., Czł. Zgr., Koszykowa 59.
Wozowski J., Piwna 42.
Wierzbicki J., Hoża 5.
Wejdenfeld B., Młynarska 8.
Wolgeruch, J., Karmelicka 7.
Wojsman S., Wązki Dunaj 12.
Wojt Izaak, Mylna 28.
Wójciński J., Wola, pod Warszawą.
Wurcelbaum, Dzika 45.
Wetsztajn, Miedziana 10.

Zabłocki Ad., Smocza 36.
Zagoździński J., Krucza 47.
Zajac, Gęsia 57.
Zaremba P., Czł. Zgr., Czerniakowska 65.

Ziółkowski Leon, Czł. Zgr., Moniuszki 12.
Zagdański F., Czł. Rady, Żelazna 33.
Zalcman Wolf, Dzika 73.
Zelkowicz S., S-go Jana 29.
Zelten Pinkus, Nowolipie 34.
Zelten J., Wielka 58.
Ziarek Z., f-r szpit. Dz Jezus.
Zieliński K., za rogatką, Górską 27.
Ziemecki P., Hoża 42.
Zilberbogien, Prosta 8.
Zinger, Mokotowska 63.
Zysfeld K., Muranowska 29.
Żelechowski S., Freta 48.
Zukowski Bron., Tamka.
Żołędzki Ch., Czł. Zgr, Złota 3.
Żochowski Władysław, Marszałkowska 127.
Żbikowski, Żytnia 30.

Lista Felczerów zamiejscowych.

Abramowicz, os. Tuszyn.
Adamski, st. dr. ż. W.W. Włocławek adm. d. Brzezie.
Ajnakrol J., Łódź
Ajzenberg H., f-r szpitala w Międzyrzecu.
Alberg, w Lubartowie, Lubeł. gub.
Andrzejewski, f-er szpitala w Pułtusku.
Argenbaum A., f-er miejski w Płocku.
Archipow, f-r kolejowy w Pruszkowie.
Assyja T., Tomaszów Rawski.
Augustynowicz, Łęczyca.
Arcichowski, st. Koło, Kaliska gub.

Błażejewicz f-r powiat, Opatów, Radom. gub.
Baczkowski, f-r szpit. Olkusz, gub. Kieleckiej.
Bałuchowski, w Sosnowcu.
Bajczman B., Zamość.

- Bałuchowski, Zawiercie.
Banaszkiewicz, Nałęczów.
Baranowski, St. D. Ż. P. Z. Jaroszen. Pieńkówka Pod. g.
Baranowski, Osięciny gub. Warszawskiej.
Bychawski Wincenty, p. Lubartów w Kozłowie.
Baranowski J. Starachowice gub. Radomska.
Baranowski, Łódź, Szpital — Widzew.
Bartoszewicz, Ostrołęka.
Bielicki W., f-r fabr. Wieczorka w Białymstoku.
Barszcz, Kazimierz Lubelski.
Budka, f-r pow. Lipnowskiego.
Bromirski, f-r pow. Włocławek.
Bielski, Gniewoszew gub. Radomskiej.
Bersz, Łódź — Wólczańska 225.
Behnkie, Łódź — Główna 5.
Bejnerman, Ostrowiec gub. Radomskiej.
Benekie, osada Kamińsk gub. Piotrkowskiej.
Biechoński, Sosnowiec.
Birencwejg, Łowicz.
Binenstok M., Kielce, f-r szpitalny.
Blindt, Kozienice, f-r powiatowy.
Blum Rejmund, Łomża, f-r powiatowy.
Blumstejn, Jabłonna Warsz. gub., f-r fabryki chemicznej.
Bogdan A., Przysucha gub. Radomskiej.
Boms, Myszków gub. Piotrkowskiej, f-r fabryczny.
Brodzki, Płońsk, f-r powiatowy.
Bryl, os. Slesin gub. Kaliskiej.
Brauer, Zaborów gub. Warszawskiej.
Benedek, st. f-r w Płocku.
Brzeziński, Sobolówka gub. Podolskiej.
Boms, Łódź — Ogrodowa 24.
Boms, Kłobuck.
Bereda St., szpit. Psychiatr. w Tule.
Bieńka, fabr. „Wierbka“ D. Ż. W.-W. — Zawiercie.
Burzyński J. Łódź — Krucza 10.
Blikowski, p. Zamość—Nowe Miasto.

Buczyłło, Brześć Litewski.
Bański J., Łochów Siedleckiej gub.
Bernhard, f-er cukrowni — Dziunkow gub. Kijows.
Borawski, Kolno gub. Łomżyńskiej.
Blady W., Łódź.
Blejberg I., Łódź.
Blind A., Łódź.
Borkowski W., Huta-Częstochowa.
Bregman M., Łódź.
Błazanis A., f-r szpit. Sejny gub. Suwalskiej.

Czarnocki, p. Siedlce w Mordach.
Cegła, cukrownia „Satanów“ gub. Podolskiej
Czaplicki J., f-r szpitala św. Wincentego w Lublinie.
Chodorowicz, f-r szpitala fabrycznego w Dąbrowie G.
Chmielewski, w Lubańcu, powiat Stopnicki.
Czarnecki J., Włocławek.
Czarnecki Eugeniusz, Radzymin.
Czarnecki, Grodźce, f-er fabryczny gub. Piotrk.
Cebrzyński, w Nowomińsku, f-r D. Ż. N.
Czekański, Lubartów, f-r D. Ż. N.
Czernik, Zawichost gub. Radomskiej.
Chorosiewicz, f-r powiatowy w Sierpcu.
Czerniawski M., Pietraszki gub. Suwalskiej.
Ciężkowski, Czermierniki gub. Lubelskiej.
Całus A., f-r fabryczny Kamien.-Polsk. p. Częstochową.
Czech, st. D. Ż. N. Ostrowiec w Wasniowie.
Celmer, Praga Nadw., apteka kolejowa.
Czachowicz, Parczew gub. Siedleckiej.
Chaciński, w Falkowie Ruda Maleniecka. Radomskiej gub.
Chmielarz, st. dr. żel. P. Biniakoni w Solecznikach.

Danielewicz Z., w Piotrkowie.
Deutszer, we Włocławku.
Długasiewicz, st. Dr. Ż. N. Skarżysko, f-r fabr.
Dobski, osada Widawa gub. Łomżyńskiej.

Durdyń Jan, szpital pow. w Kaliszu
Dworzyński E., f-r cukrowni Łukawa st. Dr. Z. N.
Duński Józef, p. Bełżyce gub. Lubelskiej w Chodelu.
Dąbrowski, Czerwony Bór st. dr. ż. Nadw.
Dąbrowski, Stamporków, st. D. Z. N. Niekań.
Dębicki R., Bolszyje-Zazulency gub. Wołyńskiej.
Darenkow Józef, Szpit. Tworki pod Pruszkowem.
Deryng, Szpital Tworki pod Pruszkowem.
Deutscher Czesław. f-r powiat. w Skierniewicach.
Doligalski, f-r pow. Nieszawa, Warszaw. gub.
Dękierowski Franciszek, Wołomin, czł. Zgrom.
Dąbrowski Wł, f-r Huty Bank. w Dąbrowie-Gór.
Dąbrowski Walery, Nowe-Miasto nad Pilicą.
Dąbrowski, Piotrków.
Denys, Nowe-Chojny pod Łodzią.

Engiel, Łódź — Średnia 53.

Erlich, Łódź, Piotrkowska 153.

Epsztejn H., Częstochowa.

Emilewski, Końska-Wola p. Puławy,

Edelist, Zawiercie.

Edelist, Łódź, Piotrkowska 59.

Famulski, Pabianice.

Ferlewicz, st. Włodawa.

Frejdllich, Grodzisk, st. D. Ż. W.-W.

Freit St. Lublin.

Freundt S., Łódź, Zachodnia 27.

Fonder W., Pabjanice.

Fischer J., Kunów Radomskiej gub.

Gurek, Łowicz, szpital.

Gotlieb, f-r we Włocławku.

Gabrysiewicz S., Łódź — Konstantynowska 51.

Gąsiorowski, Tomaszów.

Ganc, Zamość.

Gelbard, Grójec.
Gerber I., Osada Jerzów.
Gerłowski, Konstantynów gub. Piotrkowskiej.
Goldman, Nowo-Mińsk.
Grinbaum E., w Płocku.
Głodowski Jan, fabr. cementu Rudniki.
Golachowski T., szp. Czerwonego Krzyża w Łodzi.
Gałkowski D., Poraj gub. Piotrkowskiej.
Gołędzinowski I., w Łodzi.
Goldsztejn, w Sieradzu szpital św. Józefa.
Gorodecki Jan, f-r pow. Częstochowa Aleja III Nr. 50.
Gutkowski T., f-r m. Magnuszew gub. Radomskiej.
Górski Józef, Częstochowa, huta Blachownia.
Glasman H., Przasnysz.
Grinbaum, Sosnowice.
Gąbiński, Markuszew.
Gonsiorek, Brzeziny Piotrkowskiej gub.
Gąszczyk A., Wąwolnica gub. Lubelskiej.
Gotner, w Kraśniku Lubel. gub.
Gessner Edward, Włocławek, czł. Zgrom. Warsz.
Golański, Łódź, szpital Czerw. Krzyża.
Grabowski J., w Kanowie gub. Siedleckiej.
Grinbaum M., Łódź — Główna 54.
Gron A., f-r szpitala w Siedlcach.
Grüncweyg, Lublin.
Gruszczyński, Soczewka, Warszaw. gub. f-r fabr.
Grzeszczak W., Ostrowy, f-r cukrowni.
Grzmiła, Stawiszyn gub. Kaliskiej.
Grzmiła J., Kalisz, f-r szpitalny.
Guterman, Włodawa.
Gutsch, Gorzkowice, st. D. Z. W.-W. w Niechcicach.
Grunwald Zgierz.
Gelbsztejn, Czersk, f-r cukrowni.
Grünoch, Łódź.
Goldsztejn, Łódź, f-r fabryczny.
Gutman, Łódź.

Gelbardt N., Łódź.

Gronn A. f-r szpit. żydowskiego w Siedlcach.

Hennig, f-r szpit. dla umysł. chorych w Warcie, Kal. gub.

Heller A., Łódź — Zawadzka 12, prezes Zw. F-rów Ł.

Horosiewicz, w Sierpcu. Płockiej gub.

Hammermessaging, Zawiercie.

Hodorowicz K., Dąbrowa G.

Hartman, Cukr. Łubna, Kazimierz Wielki, Kielec. gub

Henkie, wieś Wola 249 — pod Warszawą.

Jatczyk Wincenty, f-r szp. św. Leona w Opatowie Rad. g.

Janiak St., p. Będzin w Grodźcu.

Janiak, f-r fabr. elektr. Żabkowice.

Jankowski B., Wyszogród, gub. Płockiej.

Jaciński A., f-r szpitala w Tworkach.

Jakimiński, Skarżysko gub. Radomskiej.

Jeziorski Ksawery, f-r fabr., Łódź — Przejazd 23.

Jarkiewicz, Łódź — Benedykta 41.

Jarząbek A., Zambrów. Łomż. gub.

Jarząbek B., f-r szpit. żydowskiego w Płocku.

Jałowicki, Krośniewice.

Joskowicz, Pultusk.

Joskowicz Ch. Łódź.

Jaskulski, Niechcice.

Jaworowicz, Pyzdry gub. Kaliskiej.

Józefowicz, Nowe-Miasto, Piotrk. gub.

Kamiński, Lipno.

Kalinowski P., Łódź — Piotrkowska 240.

Kamiński St., f-r szpitala — Kutno.

Kamiński, Węgrów.

Kinast, Łódź, f-r fabr. Scheiblera — ul. św. Emilji.

Kintzler, Kutno.

Klejnert, Piotrków.

Klimkowski, Pabjanice, f-r miejski.

- Koch R., w Markach pod Warszawą. Czł. Zgr. Warsz.
Konarski, Choroszcza, f-r fabr.
Kłosowicz, f-r szpit. D. Ż. W.-W. w Żbikowie.
Kotkowski, Lublin — ul. Zamoyska.
Kowalewicz. Brześć K., f-r cukrowni.
Kasprzycki Stefan, szpital kop. „Saturn” p Sosnowiec
Kopczyński. st. D. Ż. N, w Końskich.
Karczewski, cukrownia »Kirnasowka«, Podolsk.
Kubicki Kaz. w Skarżysku.
Knott Maurycy, w Łowiczu.
Kasprzak, p. Łęczycza w Grabowie.
Kłosiński Jan, Stoczek Siedlecka gub.
Kropidłowski — Łask, felczer szpit.
Kulesza J., f-r fabr. Huty Bankowej w Dąbrowie.
Kozłowski W. Pułtusk.
Knaup, Białystok.
Krzemiński, Błonie, f-r D. Ż.-K.
Kotowski, Wierzbica Radom. gub.
Kraszewski, f-r D. Ż. N. Łuków Siedl. gub.
Krzymowski, Będzin.
Krzechowski, p. Ostrowy Warsz. gub. w Łaniętach.
Kuźnikowski w Pabjanicach.
Kuttner Edw., Kalisz.
Kifner, Kazimierz gub. Lubelskiej.
Kuligowski, Dąbrowa Gór.
Kujawski, Kalisz, f-r szpit. św. Trójcy.
Krzyżanowski, f-r D. Ż. W.-W. p. Kłomnice, w Kruszyńce
Kolasiński A., f-r szpitala w Baku.
Konieczny, Łódź — Wólczańska 159.
Koprowski Sz., Łódź.
Krochmalski, szpit. św. Jana Bożego w Lublinie.
Kałmuk St., fabr. «Wysoka», st. D. Ż. W.-W. Łazy.
Kappota Łódź — Cegielniana 22.
Kielczykowski, p. Frampol Lubel. gub. w Goraju.
Krauze, Kielce.
Kachel Hipolit, Sosnowiec.

Kryksman J., Magnuszew gub. Radomskiej.
Komar, f-r fabr, Łowicz.
Korpenstein, Końska Wola pow. Puławski.
Kossakowski Łódź, szpit. św. Aleksandra.
Kowalski, Łódź, szpital w Widzewie.
Kraszewski, Ostrołęka.
Krakowiński Wład, f-r szpitala w Opocznie.
Kominek Stefan, f-r. powiat. Końskie. Radom. gub.
Kleszczyński Jan, w Miłosnie.

Lipiński, Pabjanice.
Leder W., w Kaliszu, Wrocławska 43.
Lejman Nowo-Mińsk, f-r fabryczny.
Liorm A., Ząbkowice f-r fabr.
Leszczyński, Radziejów gub. Warsz.
Lewi, Dąbrowa Górna.
Lewin, A. Radom.
Lewkowicz, Piotrków, f-r powiatowy.
Lechawski, Zduńska Wola.
Lipiński, Ruda Guzowska.
Lipka fabr. cementu „Ogrodzieniec” p. Zawiercie.
Leszczyński, Praga Grochów.
Lewkowicz, Sumsk (osada) Archang. gub.
Ligeza Jan, cukrownia „Dobre”, p. Radziejów, g. Warsz.
Lipniewski J., Lublin (Piaski).
Laris „Zaporozje-Kamienskoje” gub. Ekater.
Lichowski, Żelechów. Siedleckiej gub.
Lewandowski, Koło, Kalisk. gub.

Łuczak B., w Łodzi, f-r szpit.—Podleśna 15.
Łuszkiewicz, Aleksandrów, f-r D. Z. W.-W.
Łysakowski, wieś Mała, f-r cukr. gub. Warsz.
Łapiński, p. Olkusz w Bolesławiu, f-r fabr.

Moszkowicz E., Drzewica, Radom. gub.
Majewski, Częstochowa, f-r D. Ż. W.-W.

- Marczyński, Lublin. szpitali św. Wincentego.
Mastalerz Wł., Opole.
Matyi St., Łazy, f-r powiatowy.
Matuszewicz, w Ostrowiu gub. Łomż.
Mazurkiewicz, Garbów gub. Lubels. p. Nałęczów.
Michajłow, Włocławek.
Miętkowski, Słupce, f-r powiatowy.
Milczarek, Drzewica gub. Radom.
Miłobędzki, Siedlce, f-r D. Ż. Nadw.
Minich, Zduny pow. Łowicki.
Mirowski, Sosnowiec f-r fabr.
Mittelman J., Dąbrowa Górna. f-r fabr.
Mittelman M., Dąbrowa Górnicza.
Mleczo, Zawiercie, f-r fabr.
Morawski, Przasnysz.
Mosakowski, Łomża.
Mordasiewicz, Sterdyń, gub. Siedl.
Moszenberg, Szydłowiec.
Mrozowski, Nieleś, f-r cukrowni gub. Lubels.
Mert, Łódź — Widzew, fabr. Kunitzera.
Mitler, Częstochowa — Główny-Rynek 5.
Mierzyński, osada Stryków, pow. Brzeziński.
Molicki, w Sosnowcu.
Milewski, Ostrołęka gub. Łomż.
Mąka, Sosnowiec.
Molik, Nowo-Radomsk.
Maj K., Zawiercie.
Mościbrodzki M., cukr. Klementów gub. Lubels.
Mizerski Antoni, Nadolce, p. Łaszczew, Lubel. gub.
Mączyński Józef, os. Główna, Piotrk. gub.
Marcinkowski, Pabjanice ul. Świętojańska.
Moszenberg, Działoszyce Kieleckiej gub.
Moszenberg Herman, felczer szp. św. Ducha w Rawie
Piotrk. gub.
Maliszewski, Tyszowiec, gub. Lubelskiej.
Majewski, Łódź — Przedzielna 76.

Michno, Zawiercie gub. Piotrkowskiej.
Moszkowski, Łomża.
Mackiewicz, p. Łęczycki w Grabowie.

Nassanowicz, p. Pabjanice, Nowe-Miasto.
Nudelman, Puławy gub. Lubelskiej.
Nowakowski, Góra Kalwarja pow. Grójecki.
Neuman, Piotrków-Kujawski.
Nudelman, Lubraniec pow. Włocławski.
Niemczynowicz, Białystok — ulica Zagrodna.
Nawrocki, Sosnowiec.
Nowicki, osada Sobota, p. Bielawy Warsz. gub.
Nakonieczny, Lublin.
Neuman M., Ch. f-er szpit. pow. w Łęczycy.
Nizio A., P. Z. D. st. Pliskowo cuk. Andruszewska.
Niski f-r powiat Szczucin, Łomżyńsk. gub.

Onifaciuk Józef, Sterdyń Siedlecka gub.
Olczyk, Sulmierzyce Piotrk. gub.
Obstbaum, Komarów, gub. Lubelskiej.
Oczko, Zawiercie, f-r fabr.
Olczakowski, Skierniewice.
Olszowski, st. Tetjew Kijow. gub., cukrownia.
Olszta, Krasnystaw.
Orentrejch, Lublin.
Orzegowski, Młodzieszyn, f-r cukrowni.
Ostrowski A., Łódź — fabryka Scheiblera.
Ostrowski W., Łódź — Składowa 11.
Odalski, Sosnowice, f-r fabryczny.
Otrębski Aleks. Huta Cynkowa p. Dąbrowa Górnicza
kolonia Ksawera pod Będzinem.
Ostrowski Cz., Łódź — Długa 5.
Olszewski, Zawiercie, fabryka Hulczyńskich.
Oleja Józef, w Pabjanicach.
Orentrajch, Opole gub. Lubelskiej.
Opic, Łódź — Targowa 62.

- Przymanowski Jan, szpital Tworki pod Pruszkowem.
Patek, pow. Tomaszowski w Inowłodzu. Piotr. gub.
Pachowski Józef, Łódź — Przędzelniana 86.
Pawłowski, w Leoncinie, Warsz. gub.
Pellergrini, Nowo-Radomsk, f-r fabryczny.
Petrakowski, Radzymin.
Piechowicz J., Policzno. p. Zwoleń.
Piątkowski, Parysów gub. Siedleckiej, p. Garwolin.
Piwowarczyk, Częstochowa, f-r fabr. Peltzerów.
Pokrzewiński, w Kozienicach.
Penkalski, Włocławek.
Pietruszyński, Włocławek. f-r miejski.
Pawłowski, st. D. Ż. Nadw. Ostrowiec.
Perczyński, Puławy gub. Lubelskiej.
Podolski, Busk gub. Kieleckiej.
Polakowski Leon, f-r Huty Bankowej w Dąbrowie Gór.
Przedpelski Antoni, Sochaczew gub. Warszawskiej.
Pławczyk Feliks, f-r szpit. w Tworkach.
Pawlik K. f-r fabryczny w Sosnowcu.
Policzkowski, Włocławek, Nowy-Rynek.
Politański, Częstochowa.
Poniewierski, Będzin.
Porębiński J., Włoszczowa gub. Kieleckiej.
Pawlik, gub. Warsz. p. Zychliń, cukr. Tomczyń.
Przybysz, Lubraniec pow. Włocławski.
Porczyński, Skrzynna gub. Radomskiej.
Podgórski, Tomaszów-Rawski.
Pospiszył, Żelów gub. Piotr.
Pęcherski, w Zawierciu, fabryka W-go Huldczyńskiego
Pol, Łódź — Zarzewska 45.
Pokrzewnicki W., p. Kutn. w Sujkach, cukr. «Marja».
Parowski K., St. D. Ż. N. Słotwiny.

Rapaport K. Kowel.
Rozwadowski, Sielce, p. Sosnowiecki.
Rosiński, Wolbrum gub. Kieleckiej.

Ruszczak, Włocławek.
Rudawer R., Sosnowiec, f-r fabryki Dietla.
Rudnicki, Dąbrowa Gór., st. f-r szpit. św. Barbary.
Rózikowski, Zawiercie.
Rostafiński, w Słomnikach Kiel. gub.
Rozenberg M., Stopnica.
Rzechowski J., Opole gub. Lubelskiej.
Remiszewski A. Konin.
Rożanowski K., Sarnaki p. Platerowo Siedl. gub.
Romaszewski, w Płocku, f-r szpitala św. Trójcy.
Rodkiewicz, Siennica pow. Nowomińskiego.
Rapaport M., Zwolen, Radom. gub.
Rakowski, Ozorków.
Radziszewski, Lublin.
Radajewski M., Szadek gub. Kaliskiej.
Rozenblat, os. Ostrów gub. Siedleckiej.
Robakowski, os. Siewierz gub. Piotrkowskiej.
Rozencejg M., Łódź — Wschodnia 29.
Rusek Antoni, f-r pow. Nowo-Radomsk.
Rzechowski w Opolu Lubelskiej gub.

+ Sankowski, Lublin.
Sauter, Sanniki, f-r cukrowni.
Sergialis M., Rejowiec, Lubel. gub.
Siekierski, Kutno, f-r fabryczny.
Sienkiewicz, Kutno.
Skarżyński, f-r D. Z. Nadw. st. Starosielce.
Skotnicki, Sochaczew, f-r powiatowy.
Silberstein f-r os. Klwów, p. Potworów, Radoms. gub.
Szer Szymon, Kalisz.
Samulewicz, Gombin. Warszaw. gub.
Szczygieł w Kuźnicy Grab, p. Kruszewice, Kalis. gub.
Smorgoński M., f-r szpitala w Szczuczynie.
Sobiński, os. Markuszew.
Szatkowski St., szpital Tw-a kop. „Saturn“ p. Sosnowiec.
Sobociński, Starachowice, f-r fabryczny.

Sochaczewski, Radom.

Sonik, w Belsku p. Grójec, f-r szpit. św. Piotra.

Suszkiewicz, Łódź, vice-prezes Zw. Felcz. m. Łodzi.

Starzycki M., szpital T-wa kop. „Saturn“ p. Sosnowiec.

Szuszkiewicz, Zgierz.

Szykulski, st. D. Z. W.-W. Baby w Moszczenicy.

Sztajnberg, Łódź — Piotrkowska 17.

Sidorowicz, Dąbrowa Górnicza, f-r szpit.

Sobelman, pow. Radomski — Glinice.

Salberg A., w Płocku.

Skarzyński Al., Częstochowa, fabryka „Motte & Comp.“

Sawicki, Radom, ul. Skaryszewska 16.

Stark, Łódź — Kałna 46.

Siwiec, Włocławek cukrownia „Chełmica“.

Stępczyński, Włocławek, ul. Tumską.

Słomkowski Ludwik, f-r m. Zakroczym.

Struzer, Biłgoraj.

Stefans W., p. Pilica, Kieleck. gub.

Stein, Łódź — Brzezińska 17.

Szymczak, Karczew gub. Siedleckiej.

Szydlowski, Częstochowa, tow. akc. „Stradom“.

Szarfmeser, Kazimierz Lubelski.

Szuch Izrael f-r w Opatowie, Radomsk. gub.

Szałkowski, Łódź.

Szatsznajder, Łódź — Milsza 42.

Sznytko, Sokołówka p. Krzyżopol. Podolskiej gub.

Szulc, Lubień gub. Warsz.

Szyrchel, Mława.

Sitko, Klimontów pow. Sosnow.

Szudejko, Skierniewice, f-r kolejowy.

Stoga F. J., f-r szpit. Rolniczego w Śobieszynie g. Lubel.

Siurda, Sosnowiec-Srodulka.

Szer H., Sosnowiec, Pogoń.

Szerszyński, Taszkient, Nikolsko.

Sztrajcher, Łęczno, Lubelsk. gub.

Szpak, Lublin ul. Nowa 70.

- Sieraga, Niemce, p. Granica.
Szuliński, Sosnowiec.
Szlaferman N. w Radomiu.
Szucht, Sandomierz.
Studniarski, Sandomierz, f-r powiatowy.
Szmirkowski, Galicya, w Jaworznie pod Szczakową.
Strach Zenon, szpit. Tworki pod Pruszkowem.
Stańczyk, w Zawierciu.
Strzelecki, Strzemieszyce.
Szewczyk Ludwik, w Saratowie.
Strumpf, w Głinojecku Płockiej gub.
Szczepański Józef, Aktiubinsk, Turganskoj obl.
Szczęśniewski Józef, Ciechocinek f-r Zakł. Zdrojow.
Sznajder Franciszek, Kaczydół pod Warszawą.
Szucht Abel, Opatów, Radomsk gub.
Sello, Miechów.
Surkowski R., poczta Bystronikolsk gub. Pskowskiej.
Słowiński J., Łódź — Przejazd 46.
Sorokin M., szpit. Tworki pod Pruszkowem.
Strasman, Skierniewice.
Szwember S., Łódź — Księży Młyn 2.
Szamowicz Hersz. osada Parczew pow. Łęczycki.
Siapsia L., p. Sosnowiec w Środulce.
- Światłowski, Wyszaków, os. Kamieńczyk.
Świtalski Ludwik, szpital Tworki pod Pruszkowem.
Świdziński, osada Przysucha.
Sliwiński Jan, f-r powiatowy, Będzin.
Świątkowski we Włocławku.
Świątkiewicz, w Końskiej Woli gub. Lubelskiej.
- Torczyński, Zawiercie.
Tarczyński, p. Sandomierz w Koprzywnicy.
Tajchner, Częstochowa.
Tajchner, Sosnowiec.
Tylendo, Suwałki.

- Tobolczyk, Zagłoba gub. Lubelskiej.
Tuszewski, Kowel.
Torbeczko, Piotrkowskiej gub. szpit. Żyd.
Truszkowski, Pultusk.
Tudelski, Końsk.
Twardowski Fr., p. Hrubieszów, fabr. cukru «Mircze»
Tudyka, Wieś-Wola 11.
Tajchner, w Krośniewicach.
Tajchner R., f-r szpit. N. Maryi P. w Częstochowie.
Tarłowski Aschabad, okr. Zakaspijski, Szyrwańska 37.

Uziembło, Sędziszów, f-r D. Z. Nadw.
Uziembło, Brześć, f-r D. Ż. N.
Urbanowicz, gub. Permska, Turyńskie Rudniki.
Ustynowicz I., p. Rutczenkowo, gub. Ekater.
Ulewski, Grochów I pod Warszawą.
Urban, Wartkowice p. Gostków, Kalisk. gub.
Urbanek, przez Kraśnik w Zakrzówku. Lubel. gnb.

Waczkowski, st. Pniewo, cukrownia Dobrzelin.
Wasilewicz J., Włocławek.
Wasidlów, Łódź — plac Bałucki róg Zgierskiej.
Węgrzyn, st. D. Ż. W.-W. — Granica.
Wechter, Zamość
Wyleżek A., Częstochowska huta Hantkiego.
Wekka A., f-r cukr. «Uzin» g. Kijows. st. k. Sucholesy.
Wilczewski, Zakroczym.
Winiarski, Tomaszów Rawski, prez. Zw. Felcz.
Windman, Częstochowa — ul. Warszawska 1.
Wiśniewski, Niemce, f-r szpit.
Waśniewski Józef, f-r D. Ż. W.W., Kutno.
Wasilewski, Garwolin, st. Pilawa.
Warszawski, Sosnowiec prezes. Zw. F.Z.D., ul. Modrze-
jewska 16.
Więckowski, Małuszyn, p. Silniczka.
Warat Jan — Skąta, Kielecka gub.

Wójciński, wieś Wola pod Warszawą.
Woiński Gustaw, f-r szpit. Tworkl pod Pruszkowem.
Weinsztejn D. w Puławach.
Witomski, Łowicz.
Welke, f r m. Brześć-Litewski.
Wójcik, Białogon gub. Kieleckiej.
Wiśniewski, w Jerzowie, st. D. Ż. W.-W. Rogów.
Włóczkowski, Sierpiec.
Wejsman, osada Karczew.
Wielecki Wł., p. Olkusz w Kluczach.
Wnorowski, Dąbrowa Górnicza, szpital fabr.
Wojciechowski J., f-r fabr., Strzyżów, gub. Lubelskiej.
Wilczyński J., w Płocku.
Wielichowski A., Koźmirek gub. Kaliskiej.
Widzyński St., p. Żychlin, w Modelu,
Wojewódzki, f-r. kolejowy st. Lublin.
Wolman, Łódź — Zawadzka 20.
Wolski, Radom, ul. Lubelska 20.
Woźnicki, Koluszki, f-r D. Ż. W.-W.
Wysocki, p. Opole, Kluczkowice.
Wysopolski, Serock.
Wiesiołowski, Stawiszcz, gub. Kowieńskiej.
Wypijewski, Sochaczew.
Wacyk K., f-r cukr. w Kyryłowce gub. Podols.
Wernyhora, Wilanów pow. Warszawskiego.
Wertyński, p. Maków w Krasnem.
Woskobochnikow N., Sokołówka Podolskiej g.
Właszczuk, Tomaszów Rawski.

Zajac, p. Staszów, w Rytwianach.
Zieliński W., Nowe-Miasto.
Zawartka, Kielce.
Zejfen Rafał, Lublin, Lubartowska.
Ziemniak, Miechów, f-r szpitala św. Anny.
Zisfeld, Będzin.
Zwierzyński, Łódź.

Złotak, Lubień, pow. Włocławski.

Zawadzki, Gorzkowice, st. D. Z. W.-W.

Zajkowski, p. Połonna w Hamerni Wołyńsk. gub.

Zaczek, st. f-r cukrowni Pogrebiszczńska, gub. Kijowskiej.

Żaboklicki, Brześć Kujawski.

Żelkowski, st. D. Ż. Nadw. Minkowice w. Mełgowie.

Żuchowski. Strzemieszyce, f-r D. Ż. Nadw.

Żelichowski f-r szpitala „Huta Katarzyna”.

*Списокъ Ученыхъ
Странниковъ
Авг. Мейеръ. Въмъ Вспомогательнаго
Notatnik.*

Styczeń

1. Nowy Rok.

2

5

Kp. Extr. Belladonnae
Extr. Opii Aquarum 0,5
Kaseliin. Flav. 10,0

3

6

S. do Anaromatia
v. roz. soli

4

7

8

Pasta Rossa

przebieg tureckie

Rp. Acidi salicylici
2,0

9

Licetis bryd. albi
25,0

Acetici praelvi 25,0

Resolutor flavo 5,0

U L

10

13

Dr. W. Czerny

14

17

Masło przeciw awiezbiu

I. Rpr. Naphthol. Beta
10,0

15

18

Spiriti ricini 100,0
Mieszanie

II. Rpr. Balsam Peru

16

19

Syrup Licz. 100,0
Mieszanie

Wiatowanie.

20

23

przy Fabryce

Kj. Codelini pastozici

21

17,15-

Gwarajati 5,0

Gwarajacalumi

Syrup spir. 20,0

22

25

Aq. destill. 180,0

co 2 godk. Tyjiz

»»»»» Styczeń »»»»»

26

29

27

30

28

31

»»»»» Luty »»»»»

1

4

2

5

3

6

— L u t y —

7

10

8

11

9

12

13

16

14

17

15

18

19

6-10 + 6-10 =

12-20 h.

16-20

12-20

22

2-10

20

5

20

602.

1627

13-10

2-5

23

12

2

21

16

13-5

2-10

24

25

10

3p.

Codexin

Codexin

glyceru ph. . q. 10

Thiocol. q. 3.

Phosphoric. q. 115.

11

12

26

3p. Ad. 20

27

13

Mie 16 Michaelis

kr. Argentiniensis

0,3

Balsam. resin.

2,0 -

14

Patellaria 2,0

m. f. ung.

H. C. C.

15

18

19

Ung. Unia.

22

Rp. Acidi carbonici

5,0

20

Mercuri Bichloro

23

corrosiv 1,0

Ung. simplex

100,0

21

M. S. Ung.

24

H. W. E.

25

28

26

29

27

30

31

Wig. China

Bp. Acidi carbonici
5,0

1

Merc. Bichlorat.
corrosiv. 1,0

Wig. Sulfuric.
100,0

2

4
M. & Wig.

Widawiz.

5

8

6

9

7

10

11

14

12

15

13]

16

»»» Kwiecień »»»

17

20

18

21

19

22

»»» Kwiecień »»»

23

26

24

27

25

28

29 Kwiecień 30

1 Maj 3

2 4

5

8

6

9

7

10

11

14

12

15

13

16

— M a j —

17

20

18

21

19

22

 M a j

23

26

24

27

25

28

— M a j —

29

31

30

Czerwiec

1

2

»»» Czerwiec »»»

3

6

4

7

5

8

9

12

10

13

11

14

15

18

16

19

17

20

»»» Czerwiec »»»

21

24

22

25

23

26

»»»»» Czerwiec »»»»»

27

29

28

30

»»»»» Lipiec »»»»»

1

2

»»»◀◀◀ Lipiec ▶▶▶◀◀◀

3

6

4

7

5

8

»»» Lipiec »»»

9

12

10

13

11

14

► Lipiec ►

15

18

16

19

17

20

»»» «« Lipiec »»» «««

21

24

22

25

23

26

»»»»» Lipiec »»»»»

27

30

28

31

29

1

4

2

5

3

6

7

10

8

11

9

12

13

16

14

17

15

18

19

22

20

23

21

24

25

28

26

29

27

30

»»»»» Sierpień »»»»»

31

»»»»» Wrzesień »»»»»

1

3

2

4

Wrzesień

5

8

6

9

7

10

»»»»» Wrzesień »»»»»

11

14

12

15

13

16

Wrzesień

17

20

18

21

19

22

Wrzesień

23

26

24

27

25

28

Wrzesień

29

30

Październik

1

3

2

4

Październik

5

8

6

9

7

10

11

14

12

15

13

16

Październik

17

20

18

21

19

22

23

26

24

27

25

28

»»»» Październik »»»»

29

31

30

»»»» Listopad »»»»

1

2

»»»»» Listopad »»»»»

3

6

4

7

5

8

»»»»» Listopad »»»»»

9

12

10

13

11

14

►► Listopad ►►

15

18

16

19

17

20

►► Listopad ►►

21

24

22

25

23

26

❧❧❧ Listopad ❧❧❧

27

29

28

30

Grudzień

1

2

3

6

p. Kien hie
p. Kawiogio
p. Broskurit.

4

7

~~p. Kien~~
p. Sobros-
Tawit
p. Gutur

5

8

»»» Grudzień »»»

9

12

10

13

11

14

15

18

16

19

17

20

21

24

J. Janiak
Olivia

22

25

23

26

27

30

Howe
Senta
ra

Learn
Senta for
Sport

28

31

(Sport)

29

Learn
Senta for
Sport
Learn
Senta for
Sport

❧ Bilans roczny. ❧

	DOCHÓD		ROZCHÓD	
	Rub.	kop.	Rub.	kop.
Styczeń				
Luty				
Marzec				
Kwiecień				
Maj				
Czerwiec				
Lipiec				
Sierpień				
Wrzesień				
Październik				
Listopad				
Grudzień				
Ogólnie .				

APTEKA K. WENDY

45 Krakowskie Przedmieście 45

*** w Warszawie ***

Surowice krajowe i zagraniczne.

Surowice krajowe i zagraniczne.

Posiada na składzie:
Termometry maksymal-
ne, szprycki Pravatza,
szpryce Aronsona i Mo-
sera do wstrzykiwania
surowic.

Wszystkie powyższe
przyrządy w dobrym
gatunku z pierwszo-
rzędnych fabryk.

Opatrunki Sterylizowane.

Krowianka (ospa ochronna) zawsze świeża.

Instytut szczepienia Ospy ochronnej

Dra Tchorznickiego

W WARSZAWIE,

Daniłowiczowska № 8, telef. 528

W każdej porze roku szczepienie, sprzedaż i wysyłka krowianki. Zawsze świeża i pewna krowianka.

Zielna 15 m. 2.

Założony
w roku 1888

Zielna 15 m. 2.

Instytut szczepienia ospy

D-ra Tymoteusza Stępniewskiego

Warszawa, Zielna 15 m. 2,

Telefon 37-65.

Królewska

31

Królewska

31

32 Najwyższych nagród

na wystawach lekarskich, higienicznych etc.

KURACJA KEFIROWA

w pierwszym specjalnym zakładzie
kefiru leczniczego

Klaudyi Sigaliny

z Kaukazu

ul. Królewska № 31

telefonu Nr. 52-90

W WARSZAWIE.

== Codzienna dostawa kefiru ==
do domów.

Królewska

31

Królewska

31

FABRYKA PERFUM, MYDEŁ TOALETOWYCH
i RÓŻNYCH KOSMETYKÓW

„FLORA”

W. KWIECIŃSKIEGO

Warszawa-Praga, Olszowa 12, trzeci
dom od mostu przy wale ochron. Telefon 4495.

Poleca wyżej wymienione przedmioty własnego
wyrobu jako znane ze swej dobroci wodę koloń-
ską „ABE”. Wody kwiatowe w zapachach: Bez
Perski, Konwalia, Fiołek, Akacya, Heliotrop,
Hyacent, Jaśmin, Trefle, Ylang, Ideal, Mag-
nolia i Gardenia, słynny Puder PATTI: farbę
do włosów Safirynę w czterech odcieniach;
mydło dezynfekcyjne.

Wyrobów moich dostać można u W-ch:

W. Bronowskiego w Warszawie, Leszno 17.
St. Steina i S-ki „ Marszałk. 100.

M. Rozenbluma w Łodzi, Wólczańska 78.

Z. Mamłoka w Sosnowcu.

L. B. Pillera w Kijowie.

Sz. Kapłana w Wilnie, Pochulanka.

A. Anisiniewicza w Białymstoku.

I. Neumana w Odesie.

G. S. Alibegowa w Tyflisie.

H. Brytanirskiego w Charbinie.

BIBLIOTEKA

UMCS

LUBLIN

Kalk. besch. aus
oben 1. pol. der 2. Lamin.
log. fast feinst. Fay

Bedeutung 23

— Zeph. 20

W. g. h. h. a. v. h. u.

[P. H. u.]

Z. u. h. u. u. u.

u. h. h. e. n. u. u. u. u.

u. h. h. e. n. u. u. u. u.

12-15

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

5167

CZASOPISMA

1911